

YENİ ÇAĞ

- **S. Mitra, B. Sinkler, J. Soares:** Sovetler Birliği Komünist Partisi ve tarihsel önemi
- **J. Pittmann:** Amerikan demokrasisinin perde arkası
- **E. Rodrigues:** Bütün dünya komünistlerinin tek ideolojik cephesi sorunu
- **M. Rojas:** Kuşaktan kuşağa geçiş, birlik, enternasyonalizm
- **J. Purton:** Burjuvazinin ve işçi sınıfının gözüyle kapitalizmin bunalımı
- **xx:** İnsan ve ekonomi
- **L. Şeydin:** Nobel ödülleri
- **xx:** Uluslararası örgütler hakkında kısa bilgiler

Özel sayfalar

- **xx:** Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın "Bizim Radyo" ve TKP'nin "Atılım", "TKP'nin Sesi", "Durum", "Yeni Çağ" gibi sözlü ve yazılı yayın organlarının yazar ve haber ulaştırıcılarıyla yaptığı söyleşi
- **xx:** TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresinde TKP Merkez Komitesi adına yaptığı konuşma
- **A. Saydan:** Kapitalizmin bunalım sürecinde bazı sorunlar

2 (140)

Şubat

1976

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve tarihsel önemi

Sarada Mitra

Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi üyesi

Betti Sinkler

İrlanda Komünist Partisi Ulusal Yürütme Komitesi üyesi

Joze Soares

Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi

Moskova'da Şubat ayında Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XXV. Kongresi toplanıyor. Bu kongre artık dünya kamuoyunun büyük ölçüde dikkatini çekmiş bulunuyor ve her ülkede politik nitelik ve doğrultuları değişik nice gazeteler bu olay üstüne yazılar yayımlıyorlar. Bu ilgi doğaldır. Zira en büyük sosyalist devletin, barış ve sosyalizmin dayanağı olan ülkenin yönetici partisinin, önümüzdeki dönemde iç ve dış politika alanında ne gibi bir program kabul edip uygulayacağı sözkonusudur.

Bizler (çeşitli ülkelerden komünistler) için SBKP'nin her kongresinin özel bir önemi vardır. Onun her kongresi, güncel ve ana sorunlar üzerinde fikir yürütmelere, geniş sentezlere, bilimsel teori ve pratiğin karşılaştırılmasına, yolumuzun doğruluğunun yoklanmasına ve memleketlerimizin özelliklerine göre saatlerimizi ayarlamamıza temel olur. Bu da doğaldır. Zira, yeni tip-ten Marksist-Leninist parti olarak ilkönce örgütlenip oluşan, emekçileri ilk olarak sosyalist devrimin utkusuna ulaştıran, sosyalizm düzeyine çıkaran partinin; yeryüzünde politik iklimin yumuşaması üzerinde kesin etkisi olan, barış savaşımının başarısında ve gerginliğin azaltılmasında, dünya halkları arasında ekonomik ve kültürel işbirliğinde kesin bir rol oynayan partinin kongresi sözkonusudur.

Biz bugün yürütmekte olduğumuz savaşımın çağdaş istemleri açısından şu noktaları bir kez daha belirtiyor ve değerlendiriyoruz:

- Devrimde ve yeni toplumu kurmada SBKP'nin tarihsel deneyi;
- Çağdaş sosyalist toplumun yaşamını örgütleme deneyi (kapitalist toplumun yaşamıyla kıyaslama);
- Teorik ve pratik yanlarının bütünlüğü içinde SBKP'nin uluslararası politika deneyi, barışı güçlendirme ve bu suretle dünya devrimci sürecinin gelişmesine elverişli koşullar yaratma olanakları.

Biz SBKP'nin deneyine niçin tekrar tekrar başvuruyoruz? Birinci neden şudur: Çünkü daha başlangıçta Bolşevik Partisi'nin doğuşu tüm işçi hareketinin önceki deneyini genelleme temeline dayanıyor; Leninizm Marksizmin uzantısı ve geliştirilmiş olarak bu deneyi benimsemiş, yoğunlaştırmış ve bilimsellik ile işlemiş, SBKP de sonuçları pratikte yoklamış, bunları kendi karkısıyla zenginleştirmiş, çetin savaşımın içinde yetkinleştirmiş bulunuyor. İkinci neden şudur: Çünkü bu partinin her adımı bilinmezliğe doğru açılan çetin yolu, ilk keşifçilerin bazan beklenmedik nice tehlikeye de göğüs gererek açtıkları yol, her şeye karşın utkusal bir yol oldu.

İlk keşifçilerin açtıkları çığırdan yürümekte olan herkes, durumunun avantajlarını elbette isabetle değerlendirecektir. F. Engels, Alman işçilerinin başlıca avantajından söz ederken şöyle diyordu: «Almanlar işçi hareketine hemen hemen herkesten sonra girdiler. Alman teorik sosyalizmi Sđint-Simon; Fourier ve Owen'in omuzları üzerinde tutunduğunu nasıl hiç bir zaman unutamazsa, Alman pratik işçi hareketi de, İngiliz ve Fransız işçi hareketlerinin omuzları üzerinde geliştiğini, onların çok pahalıya mal olan deneyini istediğı gibi kullanma olanağı, onların vaktiyle işledikleri nice kaçınılmaz hatalardan sakınma olanağı bulunduğunu asla unutmamalıdır. İngiliz treydunionları örneğı olmasaydı, Fransız işçilerinin politik savaşımı ve özellikle Paris Komünü'nün kazandırdığı muazzam atılım olmasaydı, şimdi bizim halimiz ne olurdu?» (1) Bu düşüncüyü sürdürerek şöyle diyebiliriz: Yeni tipten Marksist-Leninist parti örneğı ve onun savaşımı olmasaydı, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin kazandırdığı muazzam atılım olmasaydı, şimdi bizler nereye varabilirdik? Başlangıçta tüm kapitalist dünyaya, bütün kendi iç güçlüklerine karşı yapayalnız direnen ve tam da halkına Komünist Partisi önderlik ettiği için bunların üstesinden gelebilen ilk sosyalist ülkenin her şeyden önce varlığı bizleri esinlemeseydi, bugün nereye varabilirdik? Eğer ilk sosyalist ülke, faşizme karşı, yalnızca, SBKP'nin doğru politikası ve örgütlenme rolü sayesinde halkın kahramanca çabalarıyla yaratılan askersel-endüstriyel potansiyelle değil, aynı zamanda parti tarafından yığınlara benimsetilen hümanist ideoloji-

(1) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 18, s. 498–499.

nin gücüyle, yüksek toplumsal idealler etrafında birleşen halkın gücüyle direnmesiydi, onu püskürtüp ezmeseydi, bugün dünyanın hali ne olurdu? Biz bugün de, yürüttüğümüz savaşında (kapitalizme ilkesel olarak karşıt olumlu alternatif safatıyla) sosyalist toplum düzeninin, sosyalist yaşam tarzının yerleştiği ve günden güne pekiştiği yüce ülkeyi örnek tutuyoruz. Eğer ilk keşifçilerin başlangıçta bu biricik yolu utkuyla sonuçlanmasaydı, bugün bizim uyguladığımız sosyalizme geçiş biçimlerinden kolay kolay söz edemeyeceğimiz apaçık ortadadır.

Sovyetler Birliğinin, SBKP'nin yönetimindeki halkın ulaşımları herkesçe gayet iyi biliniyor. Bu ülkede toplum artık gelişmiş sosyalizm aşamasına girmiş bulunuyor. Bu aşamada, ilkesel bakımdan daha öncekilere kıyasla bambaşka boyutlarda sosyal-ekonomik sorunlar çözülüyor, sosyalist toplumsal ilişkiler yüksek bir olgunluk düzeyine ulaşıyor, kişilik ve kişiliğin çökyanlı gelişmesi problemleri dikkat merkezinde yer alıyor. Sovyetler Birliğinin diğer sosyalist ülkelerle birlikte, yeni düzenin yokedilmesini olanaksız kılan ve emperyalizme barış içinde yanyana yaşamayı ve barışçı yarışmayı dayatan bir ekonomik ve askersel potansiyel yaratmış olması şüphesiz ki önemi söz götürmez bir olaydır. Biz komünistler Sovyetler Birliğinin başarılarına seviniyoruz. Bu başarılar, hayatımızı adadığımız ortak davamızdan ötürü enternasyonal bir kıvanç duygusu uyandırıyor. Sosyalizm fikirlerinin, sosyalizm örneğinin çekim gücünün artmasına yardım ediyor. Biz, Sovyet halkının selâmeti ve mutluluğu için, yaşamdaki sosyalizmin uluslararası durumunun güçlenmesi için SBKP'nin elden gelen her şeyi yaptığını ve bu suretle emperyalizme karşı yürüttüğümüz sınıf savaşımı için elverişli koşullar yaratılmasına yardım ettiğini görüyoruz. Sovyet halkının, sosyalist ülkelerin yaratıcı emeği, günümüzde dünya devrimci sürecinin gelişmesini, tarih olgularını iyiden iyiye belirliyen maddi etkeni oluşturuyor.

Marksizm-Leninizm klâsikleri tarafından teorik bakımdan keşfedilen tarihsel süreç yasallıkları ilk kez SBKP'nin ve yönettiği halkın eyleminde pratik olarak doğrulandı ve daha yeni yasallıklar keşfedildi. Şimdi bunlar Marksist literatürde derinlemesine inceleniyor. SBKP'nin, her kardeş partice kendi savaşım koşulları ve bu savaşımın istemleri açısından yaratımlı bir yaşayışla öğrenilip benimsenen deneyi, bizzat parti için güncel olanlar da içinde, birçok genel kapsamlı sonuç çıkarılmasına olanak veriyor.

Bilindiği üzere, sosyal-demokratik politik partilerin hiç biri, giderek bunların oldukça etkilileri, iktidara gelmiş ve sosyalizmi amaçladığını ilân etmiş olanları bile, toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasını gerçekleştirebilmiş ve bu toplumu kapitalizm çerçevesinden çıkarabilmiş değildir. Bunu ilk defa Lenin'in partisi başardı. Bu partinin deneyi, ilerici teoriye sahip, ideolojik bakımdan birleşik, örgütsel bakımdan da toplu ve dayanışmalı Marksist-Leninist parti olmadan, devrim davasını

başarıya ulaştırma, toplumda sosyalist dönüşümleri gerçekleştirme olanakları bulunamayacağını inandırıcı biçimde gösterdi.

Savaşım yolunu aydınlatan teorik eyleminde, SBKP, «canlı yaşamı ve gerçekliğin tüm olgularını dikkate alma»da ⁽²⁾ yaratımlı bir yaklaşım gös-
terebildi, aynı zamanda sağdan ve «sol»dan saldırılarla yozlaştırılma-
sına olanak vermeden Marksist-Leninist prensiplerin ariklığını koruyabildi.
Böyle bir teorik çalışma, komünistlerin olaylara egemen olmalarına ve
günün sorunlarını çözerek, ana devrimci hedefe doğru sapmaksızın iler-
lemelerine olanak veriyor.

SBKP'nin deneyi, Marksist-Leninist partinin, saflarında hızla büyüme
(ki bu büyüme şimdi birçok partinin karakteristik çizgisidir) ve gerçekten
yığın partisine dönüşme dönemi boyunca, sınıfsal bakımdan belirli açık-
lık ve örgütsel bütünlüğünü koruduğu takdirde, savaşkanlık yeteneğini
sürdürüp daha da artırdığını gösteriyor.

Lenin'in partisi, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin güçlerini birleştirir-
rek, çeşitli politik akımlar ve gruplarla bağlaşımlara girerken, kendi çeh-
resini daima koruyor, gerçekten bir öncü durumu kazanabiliyordu; başarı-
sının başlıca nedenlerinden biri, SBKP'nin «kendi sınıfının tüm yaşamıyla
ve bu sınıf vasıtasıyla bütün sömürülenler yığınıyla kopmaz biçimde bağ-
lanabilme»sinin ⁽³⁾ nedeni budur.

SBKP, eyleminde, enternasyonal ve ulusal çıkarları daima doğru biçim-
de bağdaştırma hüneri gösterebildi; onun tarihi, partinin enternasyona-
lizminin tüm işçi hareketi için de, her ülke işçi sınıfının ulusal çıkarları
için de yararlı olduğunu doğruluyor.

SBKP'nin tarihsel deneyinde, XXIV. ve XXV. Kongreler arasındaki döne-
min önemli bir yeri vardır. Bu yıllarda, Sovyet halkı, Leninci Komünist
Partisinin yönetiminde, bu partice hazırlanan sosyal-ekonomik programı
gerçekleştirerek, bütün komünizm kuruluşu yönlerinde bir hayli mesafe
aldı. Yeni düzenin kapitalist düzene üstünlükleri daha boyutlu ve daha
açık olarak kendini gösterdi. Sovyet ekonomisinin bu geçen beşyılık dö-
nemindeki gelişmesi halkların yapacağı tarihsel tercihte sosyalizm yara-
rına bir yeni ve önemli tanıtı oluşturuyor.

Biz Sovyet basınında yayımlanan kongre öncesi belgeleri okuduk. Sov-
yetler Birliğinde geçen beşyılık dönemindeki yapıcı ve yaratıcı çalışmanın
boyutları ve önemi bizi hayrete düşürüyor. Ulusal gelirde % 28 artış var-
dır. Bu Sovyet halk ekonomisinin dinamizm ve sağlamlığının, duraksa-
madan ilerlemesinin ve Sovyet insanların yaşama düzeyinin biteviye
yükselmesinin göstergesidir. SSCB'de ulusal gelirin beşte dördü emek-
çilerin ve ailelerinin gitgide artan maddi ve sosyal-kültürel gereksinmele-

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 31, s. 134.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 187.

rinin giderilmesine, geri kalan beşte biri de yeni üretim araçları yaratılmasına harcanıyor. İnsan başına reel gelirlerde % 24 artış görülüyor. Temel üretim fonlarının 1,5 misli artmış olması da, SSCB'nin ekonomik kudretinin bir hayli büyüdüğünü gösteriyor. Bütün bu göstergeleri, SBKP'nin çökyanlı eylemi, Sovyet insanların geçen beşyılıda da esinli ve azimli çalışmaları yaratmış bulunuyor. SBKP MK Genel Sekreteri, Aralık Plenumu'nda (1975), geçen beşyillik dönemin sonuçlarını değerlendirirken şunları söyledi: «Biz iyi bir ileri adım attık. Eğer toplumsal üretim mutlak artış ölçülerini dikkate alırsak, dokuzuncu beşyılığın memleketimiz tarihinin en iyi beşyılığı olduğunu söyleyebiliriz. Sovyet insanları daha iyi yaşamaya başladılar.»⁽⁴⁾

SBKP XXIV. Kongresi direktiflerinde belirlenmiş olan dokuzuncu beşyillik temel sosyal-ekonomik sorunlarının çözülmesi, SSCB'nin komünizmi kurmakta önemli bir yeni aşamaya girmesi için gerekli koşulları yarattı. Reel olanakları ve Sovyet toplumunun olgunlaşan gereksinmelerini Marksist-Leninist açıdan çözümleme temeline dayanarak, SBKP, Sovyetler Birliğinin 1976–1980 yılları halk ekonomisi gelişmesinin ana doğrultularını belirledi. Yeni beşyillik dönemde, eskisinden çok daha büyük ölçülerde bir ekonomik kuruluş, Sovyet insanların maddi ve kültürel yaşayış düzeyini daha fazla yükseltme öngörülüyor. Yeni beşyılığın «halkın gönencini daha büyük ölçüde artırma adına, etkinlik beşyillığı, nitelik beşyillığı olabilmesi»ni⁽⁵⁾ sağlamak üzere, SBKP, elden gelen her şeyin yapılması ödevini ortaya koyuyor.

SBKP'nin şimdiki aşama deneyinden söz ederken, onun iç politika eyleminde bir yere kadar emsalsiz bir çizgi görüyoruz. Bu, her şeyden önce, SBKP'nin, Sovyet ülkesinde, şimdilik başka ülkelerde benzeri olmıyan koşulların, komünizm yolunda ilerliyen gelişmiş sosyalist toplum koşullarının objektif olarak gündeme getirdiği sorunları çözmekte olmasından ileri geliyor. Bu da, doğallıkla, SBKP'ne, uluslararası komünist hareketi karşısında özel bir sorumluluk yüklüyor. Ve şimdi, SBKP'nin XXV. Kongresi öncesinde, bizler, bir kez daha, Lenin'in partisinin, yükümlendiği yüce tarihsel ödevi bilgece ve başarıyla gerçekleştirmekte olduğu kanısına varıyoruz.

SBKP'nin siyaset hattının etkinliği neden ileri geliyor? Bunun nedeni her şeyden önce onun sağlam bir teorik temele dayanmasıdır. Bilindiği gibi, SBKP, gelişmiş sosyalizm teorik problemlerinin, bu sosyalizmin komünizme dönüşme yasallıklarının ve bu yasallıkların eylem mekanizması ile bunları uygulama sorunlarının incelenmesi yolunda büyük çabalar gösteriyor. Komünizmin maddi-teknik temelini yaratılması, gelişmiş sosyalizmin toplumsal ilişkilerinin yetkinleştirilmesi, yeni insanın ve sosyalist yaşam tar-

⁽⁴⁾ «Pravda», 17 Aralık 1975.

⁽⁵⁾ «Pravda», 14 Aralık 1975.

zının oluşturulması teorisini bu parti işledi. SBKP, bilimsel-teknik devrim, toplumsal üretimde etkinliği artırma, halk ekonomisini yönetme ve plânlamayı yetkinleştirme, sosyal-ekonomik süreçleri öngörme problemleri üzerindeki teorik incelemeleri de büyük bir dikkatle ele alıyor. Sosyalist ekonomik entegrasyon sorunlarının, çağdaş dünya gelişmesi problemlerinin incelenmesine SBKP önemli bir katkıda bulundu. Devrimci hareketimizin durumu hakkında, sadece bu partinin teorik çalışmasına, özellikle son yıllardaki çalışmalarına dayanılarak doğru bir tasarıma varılabileceğini söylemek yerinde bir değerbilirlik olur.

SBKP'nin siyaset hattının ve yönetme eyleminin etkinliği, bir yandan halk girişiminin etraflı olarak geliştirilmesiyle, yığınların yaratıcı etkinliğine partinin destek olmasıyla sağlanıyor. Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme süreçlerini yönetmede yüksek bir politik yetenek düzeyi, yukarıdan aşağı bütün parti halkalarında kendini gösteren bu yetenek, SBKP'nin şimdiki aşamada alabildiğine açıklıkla beliren çokyanlı örgütsel çalışmasının önemli bir çizgisidir.

Bu büyük çalışmada güçlüklerle karşılaşmadığı, yetersizlik ve kusurlar olmadığı söylenemez. SBKP bunları görüyor. SBKP Merkez Komitesi tarafından parti örgütlerinde, emekçilerin toplantılarında ve basında görüşülmesi önerilen, SBKP XXV. Kongresine sunulacak «SSCB'nde halk ekonomisinin 1976–1980 yılları ana gelişme doğrultuları» konulu MK tasarısı da, Sovyetler Birliği komünistlerinin gerçekçiliğe ve özeleştiriyeye ne büyük bir değer verdiklerini gösteriyor. Bu tasarıda, örneğin, dokuzuncu beşyılığın temel ödevleri başarıyla yerine getirildiği halde, tek tek bazı ekonomik göstergelere ve bazı maddeler üretimine ilişkin plân ödevlerinin neden ötürü tamamen yerine getirilemediği soruluyor ve sorun enine boyuna çözümleniyor. Biz her şeyden önce bu belgenin ahlâksal niteliklerini belirtmek isteriz. Tasarıya baştan sona egemen olan içtenlik ve eylemsel ton, şüphesiz ki, Sovyet işçi, köylü ve aydınlarının komünizm kuruluşuna ilişkin sorumluluk bilincinin yükseltilmesine yardım ediyor. Bu belgeyi ve onun Sovyet ve dünya basınında yayımlanan yankılarını okurken, biz, çeşitli kıtalar ülkeleri komünistleri, kendi koşullarımızda partilerimizin plânları ve işleriyle yığınları canla-başla nasıl ilgilendirebileceğimiz sorunu üzerinde uzun uzun düşünüyoruz.

Ve bugün, SBKP XXV. Kongresi öncesinde çıkardığımız başlıca sonuç şudur: SBKP ve onun kurmayı olan Merkez Komitesi, işçi sınıfını, kolhozcu köylüleri, aydınları, memleketin bütün ulus ve halk gruplarını doğru yoldan, Leninci çizgiden götürmektedir.

Geçen beşyıllık dönem, uluslararası ilişkiler alanında, SSCB'nin ve öteki sosyalist ülkelerin barış taarruzu dönemi olarak, gerginliği azaltma sürecinin gelişmesi dönemi olarak tarihe girecektir. SBKP'nin büyük hizmeti, zamanımızda uluslararası politikanın omurgası olan Barış Programı'nı

işlemiş olmasıdır. SBKP, bütün insanlığı ilgilendiren ve heyecanlandıran problemlerin çözümü için, gücünü ve enerjisini esirgmeden, elinden gelen çabayı gösterdi. Uluslararası yumuşamayı daha ileri götürme sorunlarını görüşme konusu yapmak üzere, bu parti, birbiri ardısıra MK plenumlarına, kardeş partilerle ikili veya çokyanlı danışma toplantılarına başvuruyor. Son yıllar, SBKP'nin dış politika hattının gerçekleştirilmesinde büyük başarılarla geçti.

Barış Programı eylemsel ve seferber edici bir rol oynadı; çünkü sosyalist toplumun barışa yönelik yaşamsal atılımını, yani yarım yüzyılı aşkın geleneği olan ve ünlü Leninici Buyrultusu'yla başlayan atılımı kendinde simgeleştirdi. Bu eylemsel ve etkin bir programdı, çünkü derin bir gerçekçilik ve politik bilgeliğe, uluslararası durumun ayık görüşlü çözümlemesine, dünyadaki sınıfsal ve toplumsal güçler dengesi değerlendirmesine dayanıyordu. Bu program, gerçekleştirilmesi boyunca gösterilen büyük dayanıklılık, ilkesellik, girişkenlik, direnç ve esneklik sayesinde, SBKP'nin, parti Merkez Komitesi ve Politbürosu'nun, büyük ve sorumlu eylemi barış yandaşları hareketinin en büyük armağanı Jolio Küri «Altın Barış Madalyası»yla ödüllenen L. İ. Brejnev yoldaşın gerçekten muazzam çalışmaları sayesinde başarıya ulaştırıldı.

Çeşitli ülkelerde eylem gösteren partilerimiz, Barış Programı'nı, çağımızda halklarımızın ve bütün dünya halklarının temel çıkarlarına uygun çok önemli bir belge olarak kabul ettiler ve kesinlikle desteklediler. Biz bunu enternasyonal ödevimiz sayıyoruz.

Helsinki Toplantısı, Barış Programı'nın gerçekleştirilmesi yolunda önemli bir adım oldu. Toplantı tarafından kabul edilen, sosyal düzenleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşamayı simgeleştiren Sonuç Belgesi, bizim kanımızca, politik yumuşama yolunda daha da ilerlemek, buna kalımlı bir karakter kazandırmak ve askersel yumuşamayla da tamamlanmasını sağlamak üzere, iyi bir uluslararası hukuksal temel yaratıyor.

Dünyada gerginliğin azalması, kapitalist dünyada sınıf savaşımının zayıflayacağı anlamına gelmez. Gerginliğin azalması, uluslararası alanda ideolojik savaşımın zayıflamasına yol açmaktan da uzaktır. Biz, sınıf düşmanlarımızın, gerginliği azaltma yolunda daha ileri adımlar atılabilmesi için şimdiki sosyal statükonun «tanınması», emperyalizmle bir sistem olarak ideolojik uzlaşma koşulunu ileri sürdükleri günümüzde, kendilerine şu cevabı veriyoruz: Sınıfsal ve ideolojik savaşım, hükümetler arasında uluslararası anlaşmalarla çözülemez. Bunun gibi, emperyalist devletler hükümetleri de kendi iç yasalarıyla bu savaşımı ortadan kaldıramazlar. Sınıf savaşımı devam edecek ve sosyal statükonun değişmesine yol açacaktır.

Ne var ki, partilerimiz, emperyalizm varoldukça, bu objektif koşullu ve kaçınılmaz savaşımın ve emperyalizmin bir sistem olarak varlığına son

verilmesinin, insanlığı topyekûn çatışmalar ve iki dünya sistemi arasında askersel çarpışmalarla tehdit etmiyecek koşullar altında geçmesi için elden gelen her şeyin yapılması gerektiği konusunda SBKP'yle aynı fikirde ve dayanışma halindedir. Biz de, bütün barışa değer verenler gibi, Sovyetler Birliğinin Birleşik Amerika'yla ilişkilerini iyileştirme yolundaki ardıcıl ve gerçekçi adımlarını yerinde buluyor ve sevinçle karşılıyoruz. Ve iki ülke arasındaki görüşmelerin, varılan anlaşmaların, Maocular ve anti-komünistlerce ileri sürülen «iki süper devlet arasında komplo» uydurmalarıyla hiç bir ilişkisi olmadığını biliyoruz.

SBKP, izlediği barış politikasıyla, bunu uygulama yolundaki bütün çabaları ve yaptıklarıyla büyük bir uluslararası itibar kazandı.

Büyük olayın, SBKP XXV. Kongresinin öncesinde, bir kez daha ve en belirli biçimde söylemek istediğimiz şudur: Uluslararası komünist hareketinin birliği için savaşım proletarya enternasyonalizminin güçlendirilmesini gerektiriyor; fakat günümüzün enternasyonalizmi, SSCB'nin, uluslararası işçi sınıfının başlıca ve temel kazanımı olan tüm sosyalist topluluğun savunulması, güçlendirilmesi ve desteklenmesiyle bağlı olmadıkça, boş lâftan ibaret kalır. Partilerimizin kanısınca, bugün de, ilk sosyalist ülkeye, Sovyetler Birliğine olan davranış tarzı, enternasyonalizmin şaşmaz ölçütüdür. Yalnız her hangi bir anti-sovyetizm belirtisi değil, aynı zamanda işçi sınıfı davasına düşman bir milliyetçi politika ve ideoloji karşısında tarafsızlık tutumu da komünistlerin enternasyonalizm görüşleriyle bağdaşamaz.

İşte, SBKP XXV. Kongresi öncesinde, bu partinin alabildiğine zengin deneyinden çıkarabileceğimiz sonuçların en önemlileri bunlardır.

Biz, Sovyet komünistleri yoldaşlarımıza, kongre çalışmalarında başarılar; kendi halklarının selâmeti için, bütün dünyada barış ve sosyalizm uğrunda devam etmekte olduklar yüce verimli çalışmalarında yeni yeni başarılar dileriz.

Amerikan demokrasisinin perde arkası

CİA ve FBI'nin eylemlerinin açığa vurulması neyi gösteriyor?

John Pittman

ABD Komünist Partisi MK Politik Komitesi üyesi

ABD Kongresi komisyonları, geçenlerde, Merkezi İstihbarat Örgütü'nün (CIA), Küba Başbakanı Fidel Kastro'ya karşı suikast hazırladığına, Kongo'nun (şimdi Zair) birinci başbakanı Patris Lumumba'nın öldürülmesine katıldığına, aynı zamanda Şili'de Salvador Allende'nin yönetimindeki Halk Birliği hükümetinin devrilmesinde başlıca rolü oynadığına dair veriler yayımladılar.

Tanıkları ifadeleri ve komisyonlarca yayımlanan diğer materyaller, CIA'nin bütün 29 yıllık varlığı boyunca Amerikan emperyalizminin başka memleketlere kendi çıkarına uygun politikayı dayatan tümel polis güçlerinin gizli şubesi olarak çalıştığını ve bundan hiç şaşmadığını gösteriyor. CIA bu eyleminde kendi ajanlarından ve personelinden başka, Amerikan üniversitelerinden, çeşitli kurumlardan, gençlik ve öğrenci örgütlerinden, sendikalardan (AFL-CİO ve uluslararası sendika merkezleri), gazetecilerden, iş adamlarından, bankalardan, korporasyonlardan ve özellikle merkezi ABD'de olan İTT, «Kenrecott», «Anaconda», «United Fruit» ve çeşitli petrol tekelleri gibi çokuluslu korporasyonlardan yararlanmıştı. Ekonomik, politik ve psikolojik «ikna» tedbirlerinin istenilen sonuçları vermediği halde, Vaşington, başeğmiyen hükümetleri «sarsmak» veya düşürmek için yarı askersel karakterli yöntemlere ya da silâh gücüne başvuruyordu ve bugüne bugün de başvuruyor. Bu gibi aksiyonlara da, basitçe, «gizli tip-ten hareket» adı veriliyor. (1)

(1) ABD Kongresi'nde CIA'nin eyleminin incelenmesi boyunca, bir yandan servisin Angola, Portekiz, Yunanistan, Bangladeş, Hindistan ve Uruguay'da devam eden operasyonları hakkında haberler geliyordu. Küba'ya karşı «Koçinos» körfezi saldırısı gibi. Guatemala'da Arbenz hükümetinin ve İran'da Musaddık rejiminin devrilmesi gibi, «U-2» tipi casusluk uçaklarının SSCB ve diğer sosyalist ülkeler toprakları üzerinde uçmaları gibi. Viyetnam'da «Phönix» gizli adı altında girilen yığınla insan kırımı ve Laos'ta yürütülen gizli savaş gibi olaylar hep

1974 güzünde, basın, CIA'nın Birleşik Amerikanın içinde de geniş ölçüde kanunsuz operasyonlara girdiğini duyurdu. Oysa, bu örgütün statüsü, «polis görevleri, yasallığın korunması ve iç güvenliğin sağlanması işlevleri yükümlenmesini, keza zorunlu olarak mahkemeye verme hakkından yararlanmasını» kesinlikle yasak eder. 1975 Temmuzunda, Cumhurbaşkanı Yardımcısı N. Rockefeller'in yönetimindeki CIA'nın çalışmasını inceleme komisyonunun geniş bir raporu yayımlandı. Raporu hazırlayanlar, CIA'nın «bazı» iç operasyonlarının «apaçık kanunsuz karakter taşıdığını ve Amerikan yurttaşlarının haklarını kabaca çiğnemek demek olduğu»nu ⁽²⁾ kabul etmekle beraber, bir yandan bu örgütün çoğu eylemlerinin kendi statüsüne uygun olduğunu belirttiler.

Hemen şunu belirtelim ki, inceleme sırasında tespit edilen gerçeklerin ve kanıtların ancak pek azı yayımlandı. Çoğu bildirilerde, CIA'nın ve benzeri örgütlerin, tekelci sermaye kodamanlarıyla, askersel-parasal-sanayi kompleksinin koruduğu gözdelemlerle ve örneğin «kırk'lar komitesi» üyeleri gibi iş çevreleriyle ve aynı zamanda dış politikayı düzenliyen, casusluk ve baltalama eylemleri cihazının idaresinde bütün kaldırıcıları ellerinde tutan yönetici elit temsilcileriyle ilişkileri sorununun suskunlukla geçirilmesi dikkati çeken bir olaydır. Birbiri ardınca incelemeler, işçi hareketi, barış savaşçıları ve Birleşik Amerikada diğer demokratik halk hareketlerine katılanlar tarafından artık bilinmekte olan şeylerin dışında hiç bir şey ortaya çıkarmış değildir. Ve doğal olarak, bu inceleme raporlarında, 1919'da ABD Komünist Partisi'nin kurulmasından beri iktidardakilerin olanca baskıları ile yüklendikleri Amerikan komünistleri için beklenmedik bir şey de yoktur. Şimdi son açıklamaların sonucu olarak gösterilen şeylerin birçoğunu, komünistler, yıllardan beri konuşuyorlardı; amma verdikleri bilgi ya dikkate alınmıyor, ya da yığinsal enformasyon araçları ve şimdi CIA'nın işlerini yermek zorunda kalan politikacılar tarafından suskunlukla geçiriliyordu. Bundan başka, bu verilerin çoğu, bağımsız özel incelemeler yapanların, CIA'lı ve benzeri örgütlerle ilişkisini kesmiş eski ajanların çeşitli dergi ve kitaplarda yayımladıkları yazılarda geniş ölçüde ortaya konulmuştu. ⁽³⁾

CIA'nın eylemi loarak geniş yankı ve tepkiler uyandırdı. Örgütün daha az bilinen diğer operasyonlarını böyle bir yazı çerçevesi içinde sadece sıralamak bile olanaksızdır. CIA'nın «boy hedefleri», Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerdir; ABD'nin NATO, SENTO ve SEATO saldırgan askersel bloklarındaki bağlaşıklarıdır; Latin Amerika, Afrika, Asya ve Yakın-Doğu ülkeleridir. Buna ilişkin veriler, bu yorumu hazırlarken yararlandığımız materyallerdedir (bak: not 3).

⁽²⁾ «U.S. News and World Report», June 23, 1975, p. 17.

⁽³⁾ İşte bu yorumun hazırlanmasında yararlanılan bazı kaynaklar: CIA – The Inside Story, by Andrew Tully, William Morrow and Co., New York, 1961; The Invisible Government, by David Wise and Thomas B. Ross, Random House, New York, 1964; Inside the Company, by Philip Agee, Stonehili Publishing Co., New York, 1975; The CIA and American La-

«U.S. News and World Report» dergisi, Kongre Komisyonu'nun yayımladığı CIA'in eylemine ilişkin açıklamalardan söz ederken, bunların Birleşik Amerikada «ağır bir izlenim» ⁽⁴⁾ bıraktığını belirtmekten kendini alamadı. Yabancı ülkeler politikacılarının öldürülmesi gibi kirli işlerin hazırlıklarına ve yabancı hükümetleri düşürme komplolarına Vaşington'un karışması ve katılması, seçmenler ve kanun yapıcılar arasında, basında hoşnutsuzluk ve öfke uyandırdı. Derginin sözlerine göre, ABD hükümetine karşı, 1973-1974'teki Watergate Skandalından ötürü zaten iyice sarsılmış olan güvenç şimdi büsbütün azalmış bulunuyor. Yine aynı dergiye göre, politik cinayetler hazırlıklarına CIA'in katılması, bu örgütün yeni baştan örgütlenmesi olasılığını artırıyor. Senato araştırma komisyonu artık şu önerilerde bulunuyor: CIA'in eylemini ve bütün gizli operasyonlarını denetlemek üzere Temsilciler Meclisi ile Senato tarafından bir karma organ kurulması; CIA'in finans işleri üzerinde kontrol için bir genel müfettiş atanması ve bunun doğrudan doğruya Kongre'ye ve Cumhurbaşkanı'na hesap vermesi; servisin bütün iç işlevlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve bütün gizli operasyonlarından ötürü Kongre'ye hesap vermekle yükümlü kılması . . .

Özcesi, CIA'in eyleminin açığa vurulması, ABD yönetici çevreleri ile halk yığınları arasındaki sert çelişkileri, aynı zamanda yönetici sınıfın kendi içindeki ayrılık ve çatışmaları ortaya çıkarıyor. Yığınlar, ırkçılığın, burjuva reformizminin ve sınıfsal işbirliği ideolojisinin etkisi altında dağınık olsalar da, büyük çoğunluğuyla, anayasal özgürlüklerin CIA tarafından çiğnenmesine kesinlikle karşı çıkıyorlar. Yığınlar, başka memleketlere karşı girişilen gizli operasyonları suçluyorlar, çünkü gerginlik ucurumu kenarında cambazlığın savaş tehlikesini artırdığından endişe ediyorlar. ABD yönetici çevrelerine gelince, onlar CIA'yi aklamaya uğraşıyor ve Başbakan Ford'un deyimiyle servisi güçlendirmeyi, etkinliğini artırmayı düşünüyor, eylemini daha da saygın göstermeye çalışıyorlar. Bununla beraber, yönetici çevrelerin birçok gazete ve parlâmenter politikacı tarafından temsil edilen bir bölümü, aynı hedeflere Kongre'nin denetim ve gözetimi altında, bir bölümü de yürütme gücünün kontrol ve yönetimi altında ulaşılması fikrini savunuyorlar.

Bazan, bu gibi çelişkilerin, sırf Kongre'nin biraz kendi suçuyla, biraz da

bor, by George Morris, International Publishers, New York, 1967; The CIA and the Cult of Intelligence, by Victor Marchetti and John D. Marks, Alfred Knopf, New York, 1974; The CIA's Global Strategy, Africa Research Group, 1972, P.O.Box 213, Cambridge, Mass 021038; The FBI Nobody Knows, by Fred J. Cook. The Macmillan Co., New York, 1964; and reports and articles ef «The New York Times», «Daily World» (New York), «U.S. News and World Report», «International Herald Tribune» and «The Economist» (London).

(4) «U.S. News and World Report», December 1, 1975, p. 13.

Beyaz Saray'ın zorlamasıyla yürütüm gücüne geçmiş olan anayasal haklarını canlandırma çabalarından ileri geldiği düşüncesini belirtenler oluyor. Ve böyleleri, şimdiki çelişkilerin, Watergate Skandalında apaçık ifadesini bulan «anayasal bunalım»ın yeni bir belirtisi olduğunu söylüyorlar.

Ne var ki, tartışma doğuran problemler, «anayasal bunalım»ın ifade edebildiğinden çok daha derin ve önemlidir. ABD tarihinde böyle bunalımdan, ancak, eyaletlerin hakları ile federal hükümetin hakları arasındaki denge, anayasaca sağlanan denge bozulduğu zaman, aynı zamanda federal devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının ayrıcalıkları arasındaki dengenin bozulmasıyla ilişkili olarak söz edildiği biliniyor. «Anayasal bunalım» terimi, bu gibi bozuklukların kökü daha derinlerdeki gerçek nedenini açıklamıyor. Bilindiği üzere, 1861–1865 yılları İç Savaşı, köleciliğin hüküm sürdüğü eyaletlerin federasyondan kopmaya ve ona karşı karşı-devrimci saldırıya geçmeye kalkışmaları yüzünden çıkmıştı. Fakat son çözümde bu savaş dengenin bozulmasının bir belirtisiydi. Bozukluk da, temelde, kapitalizmin gelişme istemleri ile güney bölgelerdeki kölecilerin tüm memlekete kapitalizm öncesi ilişkileri, köle emeği sistemini dayatma çabaları arasındaki çelişkilerden ileri geliyordu.

CIA olayında, çelişkiler, dış görünüşüyle, yasama ve yürütme güçleri arasında çatışma biçimindedir. Ama gerçekte, bunların temelinde, ABD'nin dış ve iç politikasında «soğuk savaş» artıkları ile ağır ve çokyanlı bunalım koşullarında, yeryüzünde sosyalizm yararına değişen yeni güçler dengesi koşullarında Vaşington yönetici çevrelerinin son derece fazla gereksinmeleri arasındaki çelişki yatıyor..

Kaldı ki, yasama gücü ile yürütme gücü arasındaki çatışma, kendi başına, sadece daha derin politik çatışmanın bir beliriş biçimidir. Kapitalizmin genel bunalımının şimdiki aşamasında devlet-tekel kapitalizminin politik krizi burjuva demokrasisi krizinin alabildiğine sertleşmesine yol açıyor. Militarizmin duraksamadan hız alması ve hükümet ile seçmenler arasında yabancılaşma, yürütme gücünün kapasite ve kudretinin gitgide artması ve bu gücün sık sık baskı ve teröre başvurması bu krizin karakteristik çizgileridir. Doğaldır ki, bu çizgiler sırf ABD devlet-tekel kapitalizminin özelliği olmayıp, aynı zamanda diğer gelişmiş kapitalist memleketlerin de ayıncı vasfıdır. ABD Komünist Partisinin XXI. Ulusal Kongresi önünde okuduğu hesapverme raporunda Genel Sekreter Gus Hall yoldaş şunları söyledi: «Bir faşizm tehlikesi karşısında bulunup bulunmadığımız konusunda soyut tartışmalar anlamsızdır. Sorun odur ki, tekелci kapitalizmin bu gelişme aşamasında, sözkonusu tehlike kapitalizmin iç niteliğine özgüdür ve daima vardır.» ⁽⁵⁾ Demek oluyor ki, CIA sorunu çevresindeki savaşım, temelde, Amerikan tekелcilerinin saflarında (ABD politik sisteminin

(5) The Crisis of U.S. Capitalism and the Fight-Back, International Publishers, New York, 1975, p. 44.

burjuva-demokratik biçimini koruduğu takdirde büyük sermayenin çıkarlarına hizmete devam edip edemeyeceği sorunu üzerinde) çatışma ve bölünmenin açıkça ortaya çıkmasıdır. Gus Hall şöyle dedi: «Geçenlerde ,Watergate olayı'nın gösterdiği üzere, bugün tekelci sermayenin öyle büyük güçleri vardır ki, bunlar şimdiki gelişme aşamasında geleneksel demokratik kuruluşu ve demokratik politik kurumları kendi sınıfsal çıkarlarına engel saymaktadırlar.» (5)

Yönetici çevreler arasındaki bu çatışmanın ortagöbeğinde, ABD'nin dış politikası ve uluslararası gerginliğin azaltılması etrafındaki savaşım yer alıyor. Engel yalnız CIA'nın ve onun iç cephedeki «ikiz kardeş»i olan FBI'nin rolü ve geleceği değildir. Gerçi şimdi bütün dikkatler bu iki örgüt üzerinde toplanıyor. Fakat bunların yazgısı, daha geniş bir politik dramın nasıl sonuçlanacağına bağlıdır. Bu politik dram, Amerikan tekelci sermayesinin «soğuk savaş» dönemindeki hedeflerine ulaşma denemelerine ve emperyalizmin gönüllü dünya jandarması rolünü oynamaya devam edip etmeyeceği, ya da yeni güçler yer almasına kendini uyarlayıp, yumuşamayı yeni somut işlerle gerçekleştirme yolunu mu tutacağı sorunudur. Ve bu sorun etrafında sonu henüz belli olmıyan bir savaşım yürütülmektedir. Doğaldır ki, Amerikan emperyalizmi yumuşamayı yeni somut işlerle gerçekleştirmeye yolunu tutsa bile, CIA'nın en iğrenç metotlarından vazgeçer görünerek, eski hedeflerine daha başka metotlarla ve bu arada daha maskeli karşı-devrim metotları yardımıyla ulaşmaya yeltenmesi hiç de olanak dışı değildir.

CIA, Amerikan emperyalizminin «soğuk savaş» ürünüdür. Onun elinde bir araç ve silâh olarak yaratıldı, onun hedeflerine hizmet etti ve ediyor, Amerikan tekelci sermayesinin en saldırgan güçlerinin buyruğusunu yerine getiriyordu ve getiriyor. Bu örgütün rolü ve işlevleri 1947 yılında çıkarılan Ulusal Güvenlik Kanunu'yla belirlenmişti. Bu yasama işlemiyle bir yandan Amerikan silâhlı güçleri birleştirildi, bunların savaş yeteneği ve vurucu gücünü artırma amacıyla komutayı merkezleştirmeye hız verildi, Pentagon'da Savunma Bakanlığı ve CIA operativ organiyle Ulusal Güvenlik Konseyi meydana getirildi. Bu tedbirler 1947'de Truman Doktrini ve Marşal Planı'nın ilânı sırasına rastlıyordu. Çörçil'in 1946'da Fulton'da verdiği demeçte ileri sürdüğü fikirler geliştirilerek, ABD için askersel, ekonomik, politik ve ideolojik bir global saldırı programı hazırlandı. Bu programın gerçek hedefleri, elbette ki, bir ideolojik kamuflajla, yani «ulusal güvenlik»i ve ABD'nin «yaşamsal çıkarları»nı savunma, komünizmin ve Sovyetler Birliğinin kasıt ve tecavüzlerine karşı «hür dünya»yı koruma, «özgürlük» ve «demokrasi»yi yaşatma gerekliliği savlariyle gizleniyordu.

Silâhlanmada bilimsel-teknik devrimin yol açtığı değişimler, Sovyetler

(6) The Crisis of U.S. Capitalism and the Fight-Back, International Publishers, New York, 1975, p. 43.

Birliğin ve sosyalist topluluk ülkelerinin gitgide daha kudretli devletler haline gelmeleri sonucu olarak dünya güçler dengesindeki değişiklikler, diğer devrimci güçlerin yürüttükleri savaşımın durmadan genişlemesi, Amerikan strateji uzmanlarını, CIA'nın rolü, operasyonlarının kapsam ve ölçüsü konusunu yeniden değerlendirmeye yöneltti. Birleşik Amerika intihara eşit bir strateji olan «komünizmi püskürtme», «misilleme harekâtı» «kurtarma» fikrinden vazgeçmeye başlayıp da «esnek karşı darbe» stratejisine geçmeye yönelince, CIA'nın gizli operasyonlarda bulunma yeteneği emperyalistler açısından gitgide artan bir önem kazandı. Operasyonların ağırlık noktası da Avrupa sosyalist ülkelerinden Lâtin Amerika, Afrika, Asya ve Yakın-Doğu ülkelerine doğru kaymaya başladı. Öyle ki, CIA, hedeflerine ulaşmak için, ne kadar insanlıkdışı ve ahlâka aykırı olursa olsun, «pelerin ve hançer» şövalyeleri silâh deposunun alabildiğine alçak, iğrenç ve kıyıcı araçlarından hiç birini kullanmaktan geri durmadı.

CIA'nın eylemi Amerikan emperyalizminin saldırganlık eylemlerinin bir türüdür. ABD hükümeti kendi temsilcilerinin ağızıyla, uluslararası belgelere imzasını da koyarak, barış içinde yanyana yaşama prensip ve normlarını kabul ettiği halde, bu saldırganlık eylemleriyle, uygar davranış normlarını, uluslararası barış içinde yanyana yaşama prensip ve normlarını açıktan açığa kabaca çiğniyor. Devletlerin egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı ve iç işlerine karışmama prensipleri, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nın bir tüzük hükmü olarak 1945 yılında kabul edilmiş, 1972'de kararlaştırılan SSCB ile ABD'nin karşılıklı ilişkilerinin temelleri belgesinde ve 1 Ağustos 1975'te Helsinki'de imzalanmış olan Sonuç Belgesi'nde saptanmış bulunuyor. Bu belgeler, bütün ülkelerin halk yığınları tarafından, devletlerarası ilişkilerin âdil ve sağlam temeli olarak onaylanıp destekleniyor ve uluslararası hukuk kuralları sayılıyor. Bütün bunların altında ABD cumhurbaşkanının da imzası görülüyor. Bu prensiplerin pratikte gerçekleştirilmesi yolunda Sovyetler Birliğinin dirençli çabaları, memleketimizin gelecek gelişmesinin kesin koşulu olarak uluslararası gerginliğin azaltılması uğrunda ABD içinde yürütülen savaşım üzerinde olumlu etkiler yapıyor.

Bu savaşımın sonucunu belirlemede bir diğer önemli etken de şudur: Çağdaş tarihsel koşullarda ABD emekçi yığınlarının uluslararası yumuşamaya gösterdikleri ilgi, Birleşik Amerikada tekeli sermayenin etkili çevrelerinde aynı yolda kendini gösteren eğilimlerle uyumlaşıyor. Yönetici sınıfın bu bölümünün temsilcileri açısından, şimdiki koşullarda CIA'nın eylemi ABD için elverişli değildir. Bunlar, CIA'nın eyleminin Amerikan malları için dış pazarların genişletilmesini önleyen güçlükler yarattığı kanısındadırlar. Bu pazar genişlemesi sorunu, tekellerin aşırı kârlar sağlama-larının koşulu olarak gitgide önem kazanıyor. CIA'nın eylemi ise, yönetici sınıfın aynı bölümünün temsilcilerine göre, Amerikan emperyalizminin «dost kazanma»sına ve «insanların dimağlarını etkileme»sine yardım et-

medikten başka, ona yeni yeni düşmanlar kazandırmakta, Amerikan tekelileri ile kapitalist rakipleri arasında, ABD ile sosyalist topluluk, ABD ile az gelişmiş ülkeler arasındaki çelişkileri derinleştirmektedir.

Detant politikası için savaşımın sonuç belirleyici rol işçi sınıfına ve emekçi yığınlarına düşüyor. Bu rol, onların yaşama düzeyi ve yurttaşlık hakları uğrunda yürüttükleri savaşımın aktif barış savunusu ile örülmesinden ve etkileşmesinden ötürü daha da artıyor. Dünyada gerginliğin azalması sorununda, ABD işçi sınıfı ile halk yığınlarının çıkarlarının tekeldi burjuvazinin o belirli bölümünün çıkarlarıyla örülmesi, yığınlara bu savaşımın girişim olanağı veriyor ve üstün gelme şanslarını artırıyor.

CIA'nın ve benzeri casusluk örgütlerinin bütçeleri aşağı yukarı 16 milyar doları buluyor. Bu elbette iskontolu bir rakamdır. Pentagon'un giderek artan ve artık 100 milyarı aşan bütçesinde ve diğer federal dairelerin bütçelerinde büyük birer yekûn tutan örtülü harcamalar ağır bir yük olarak emekçilerin sırtına yükleniyor. Hükümetin vergi politikası, yığınları, CIA'nın halkın çıkarlarına karşı yapılan iğrenç işlerinin cezasını çekmeye zorluyor.

İşçi sınıfı ve halk yığınları, özellikle ırk ayrımı ezgisinin acısını çekmekte olan azınlıkların temsilcileri, uygarlık hak ve özgürlüklerine karşı «tırmanma» halindeki tecavüze kesin bir direniş gösteriyorlar. Kişi ve konut dokunulmazlığının çiğnenmesi, CIA'nın ve buyruğu altındaki organların (ki sayıları çeşitli verilere göre 60 ile 90 arasında değişiyor) ABD yurttaşlarının haklarına kasteden hareketleri Amerikan yaşam tarzının karakteristik çizgisi olmuş bulunuyor. Bazı haberlere göre, 44 federal dairenin 170 bin görevlisi arasında 60 bin aylıklı «soruşturma»cı vardır. Büyük sayıdaki bu bürokrasiye, askersel dairelerden 90 bin kadar casus ve Ulusal Güvenlik Dairesi'nden 17 binden fazla CIA ajanı yardım ediyor. Bunlara «ek görev» yoluyla çalışan ve koskoca bir ordu meydana getiren muhbir ve provokatörleri, bir de CIA'i örnek tutan ve FBI'nin denetimi altında bulunan polis cihazını da katmak gerekiyor. Hepsisi de Amerikan yurttaşlarını gizlice gözetliyor, gerekli gördükleri kimseler hakkında dosya tutuyorlar. Hiç bir sosyal zümre ve hiç bir meslek bu gözetlemenin dışında kalmıyor. Devletin baskı mekanizmasının ırkçı, işçi düşmanı ve anti-demokratik nitelik ve yönelimi yüzünden, casusluk maksadiyle gözetleme ve izlemelerden her şeyden önce işçi sınıfı örgütlerinin ve demokratik halk hareketlerinin militanları zarar görüyorlar. Ama bankerler de, iş adamları da, eğitim-öğretim alanı görevlileri de, üniversite ve kilise örgütleri görevli ve yardımcıları da, giderek Kongre ve eyalet meclisleri üyeleri de gizli gözetim altında bulunuyorlar. Provokasyon ve ceza kovuşturmalarından başka, ağır ekonomik ve sosyal baskılarla da yığınlara çullanılıyor.

(7) «International Herald Tribune», October 14, 1975; «U.S. News and World Report», July 21, 1975.

Resmi propaganda, CIA ile FBI arasındaki «rekabet»i her suretle süslemeye çalışıyor ve ikincisinin bağımsızlığını belirtiyor. Ama gerçek kanıtlar bunun tersini ortaya koyuyor: Her iki örgüt sıkı bir işbirliği yapıyor ve aynı araçlarla çalışıyor. Aralarında işlev bakımından kesin bir sınır yoktur: CIA iç operasyonlarda bulunuyor; FBI ise, Kanada, Meksika ve diğer Lâtin Amerika ülkelerindeki gizli polis ve kapitalist dünyanın uluslararası polis örgütüyle (Interpol) ilişkilerinden yararlanarak, yabancı ülkelerdeki Amerikan yurttaşlarını ve diğer ülkelerin «köklü değişimlere yatkın» yurttaşlarını gözetliyor ve kovuşturuyor. Gerçekte, CIA, FBI'in işlerini doğrudan doğruya yönetmese bile, eylemini denetliyor.

Kongre'nin iradesine aykırı olarak, onun dışında ve غيابında 1908 yılında kurulmuş olan FBI'nin, Birleşik Amerikanın Birinci Emperyalist Dünya Savaşı'na katılmasını onaylamayan herkese karşı, özellikle sosyalistlere karşı geniş ölçüde harekete geçmekle işe başlaması rastgele değildi. Daha sonra, 1919'da, gerici katliâm ve yağma komandolarının başında FBI'nin yürüdüğü sıralarda Adalet Bakanı Palmer'in «bolşevikler»e ve diğer «köklü değişim yandaşı elemanlar»a karşı giriştiği hücumlar unutulmuş değildir. FBI'in cinayet suçları işliyenlere karşı operasyonları, işçi sınıfına, demokratik halk örgütlerine ve bunların yöneticilerine karşı yönelttiği kovuşturmaların ölçülerine kıyasla, daima eyleminin ikincil epizotları olarak kaldı ve kalıyor. Birleşik Amerika'da suç ve suçlu sayısının hızla artışına ilişkin veriler, Amerikan yurttaşlarını cinayet suçları ve canilerin hismindan koruma örgütü olarak FBI'in çoktan iflâs ettiğini gösteriyor.

FBI'in d-r Martin Luther King'e karşı provokasyonlarına ilişkin son açıklamalar; Ku-Kluks-Klân'ın FBI tarafından teşvik edilmesi ve yurttaşlık haklarını savunma amaçlı gösterilere katılanlara karşı elbirliğiyle zorbalığa girişmeleri; çeşitli canileri ve Mafiya'yı ABD Komünist Partisi'ne karşı kullanma çabaları ve bu yolda başarısızlığa uğratılan denemeler; «kapı-pencere kırma» yoluyla evlere ve dairelere sızma olayları; gizlice araya girerek konuşmaları dinlemeler; öğrenci ve kadın örgütlerine karşı kışkırtmalar, tümü birden, zaten yeterince hurdahaş Amerikan burjuva demokrasisi gemisini batırma tehlikesini simgeliyen FBI dedikleri buzdağının sadece su üstündeki kesimi, tepesidir.

Amerikan yurttaşlarının çoğu bölümünün hak ve özgürlüklerine tecavüz, son çözümde, komünistlerin azgınca kovuşturulmasıyla, tekeli sermayenin körüklediği bu baskıyla sımsıkı bağlıdır. ABD yönetici çevreleri, Komünist Partisini kanundışı edebildikleri takdirde, bunun tüm halkın demokratik haklarına zarar vereceğini, memlekette ve memleket dışında tekellerin yırtıcı politikasına karşı halkın direnişini zayıflatılabileceğini anlıyorlar. Bunun içindir ki, baskılara hep komünistleri boy hedefi yaptılar ve yapıyorlar. ABD Komünist Partisi, 1919 yılında kurulduğu andan itibaren gizli

çalışmaya geçmek zorunda kaldı ve o zamandan beri en çok yarı-legal durumda çalışabildi. Mokkaizm'in alıp yürüdüğü yıllarda, yalancı suçlamalara ve kiralık muhbirlerin verdikleri bilgilere dayanarak 70'ten fazla komünist militan yargılandı, kimileri hapslere düştüler ve partinin Ulusal Yönetim Kurulunun 12 üyesi de en ağır cezalara çarptırıldı. Komünist Partisinin bu acı deneyi, gerek komünistler için, gerekse bütün memleketlerin tüm demokratik ve halkçı güçleri için, CIA'nın ve benzeri servislerin eyleminden doğan tehlikeye ilişkin ciddi bir uyarıdır.

CIA ve FBI'nın işledikleri kanunsuzluklar tablosu, bunların anti-komünizm ve anti-sovyetizmini gizlemek için ABD emperyalizminin kullandığı ideolojik maskenin ardındaki yalancılık ve ikiyüzlülüğün görülebilmesine yardım ediyor. Bu kanunsuzluklar, emperyalistlerin «yetersiz demokrasi» vesilesiyle diğer ülkeler ve halklara akıl hocalığı yapma ve ABD dışındaki dünyaya kendi yaşam tarzlarını ve bunun sözümona «değerler»ini dayatma denemelerinin bütün küstahlık ve saçmalığını ortaya koyuyor.

CIA ve FBI'nın ve bunlara bağlı casusluk servislerinin eyleminin açığa vurulması, yukarıda belirttiğimiz gibi, ABD ilerici güçleri için şaşırtıcı bir şey olmasa bile, Amerikan halkının geleceği uğrındaki savaşımın güçlendirilmesi için, her şeyden önce de işçi sınıfının ve polis terörü ile amansız kovuşturmaların başlıca öbekleri olan ırksal azınlıkların aksiyonlarının canlandırılması için yeni yeni olanaklar açıyor. Savaşım sürekli ve çetin olacaktır. Yönetici sınıfın saflarında görüş ayrılıkları belirinceye ve bölünme oluncaya kadar uzun yıllar geçti; halkın protestosu kanunsuzlukların ister istemez kamuoyu önünde açığa vurulmasına yol açtı. Viyetnam, Kamboç ve Laos'ta Amerikan emperyalizminin tam yenilgiye uğratılması ve bunun «Watergate komplosu»nun açığa vurulmasıyla, federal ve yerel iktidar organlarında alıp yürüyen yolsuzluklarla aynı zamana rastlaması, yönetici çevrelerin kulis arkası entrikalarının ortaya çıkarılmasını çabuklaştırdı. Bu açıklamalar, ne kadar sınırlı olursa olsun, üstü örtülü nice temel sorunların suyuüne çıkarılmasına yol açıyor. ABD Komünist Partisi ve diğer demokratik güçler, bu sorunların, şimdi hazırlığı ilerlemekte olan başkanlık seçimleri kampanyası boyunca çözümü için savaşıma geçilmesi çağrısında bulunuyorlar.

ABD'de devlet-tekel kapitalizminin bunalımı, dayandığı sosyal temelin gitgide daraldığını gösteriyor. Bu bunalım, üretim fazlası krizi ve enflasyonla birlikte, Amerikan cumhuriyetinin 200. yıldönümünde tekeldi kapitalizmin ne derece yozlaştığını ve asalaklaştığını gözler önüne seriyor. Bu böyle olsa da, ABD içinde baskı politikasını ve memleket dışında saldırgan siyaset hattını sürdürme olanakları hâlâ büyüktür. ABD emperyalizminin manevra olanakları da daha tükenmiş değildir. Artık 30 yıldır işlemede olan «soğuk savaş» mekanizmasının sökülüp dağıtılması, ekonominin askersel harcamalara bağımlılığı gibi dallı-budaklı karmaşık siste-

min ortadan kaldırılması sürekli ve bileşik bir süreçtir. Ama uluslararası yumuşamayı somut işlerle simgeleştirme ve buna kalımlı karakter kazandırma savaşımına ABD halk yığınlarının gitgide daha büyük ölçüde katılması bu süreci hızlandırabilir. Bu savaşım, Amerikan halkının yaşama düzeyini ve yurttaşlık özgürlüklerini savunma davasıyla kopmaz biçimde bağlıdır.

TÜSTAV

Bütün dünya komünistlerinin tek ideolojik cephesi sorunu

Enrike Rodrigues

*Uruguay Komünist Partisi MK Sekreteri
ve Yürütme Komitesi üyesi*

ÇÖZÜM BEKLİYEN ÖNEMLİ SORUNLAR

Birçok bakımdan tarihe geçecek olan 1975 yılı, fırtınalı çağımız için hareketistik olan büyük ideolojik çarpışmalar dönemi oldu. Büyük bir hızla gelişen olaylar, işçi sınıfının öncüsü komünist ve işçi partilerini bir politik ve teorik olgunluk sınavından geçirecek olan derin sarsıntılar getirecek gibi görünüyor.

İdeolojik cephede savaşımın sertleştiği ve güçlendiği söz götürmez. Burjuvazinin, uluslararası komünist hareketindeki anlaşmazlıkları sömürmede günden güne artan çabaları, ideoloji alanında cepheden ve yandan taarruz metotlarını yetkinleştirme denemeleri de ideolojik savaşımın sertleştiğini gösteriyor. «Emperyalizm, sosyalizmin uluslararası mevzilerinin güçlendiğini gözönünde tutarak dünya sosyalist sisteminin birliğini zayıflatmaya çalışıyor. Bu yolda, uluslararası devrimci hareketteki bazı görüş ayrılıklarından yararlanarak, bu hareketin saflarına nifak sokmaya çalışıyor, bütün ideolojik cihazını ve bu arada yığınsal enformasyon araçlarını anti-komünizmin, sosyalizme karşı, bütün ilerici güçlere karşı savaşımın hizmetine koyuyor.» (1)

Uluslararası komünist hareketi ideolojik alanda elbette birçok başarıya ulaştı; fakat bu alanda bazı önemli problemler (hayale kapılmadan söyleyelim ki) henüz kesin çözüme kavuşturulamadı. Öte yandan, emperyalizmin propaganda silâhı ve çeşitli uydurmalar kalıplıyan enformasyon araçları, dünyayı günden güne daha çok bulandırıyor; en ince ve ustalıkla bir teknik, karşı-devrimin, «yozlaştırma» politikasının, komploların ve ideolojik kalpazanlıkların hizmetine koşuluyor. Bunun için, bu türden ideolojik kışkırtılara karşı açık savaşım çok önemli bir zorunluk oluyor.

Tekelci burjuvazinin ve hizmetindeki sanuvucuların, uluslararası komünist hareketine karşı kullanmayı en çok yeğledikleri soruna işaret etmemiz gerekirse, bunun, kuşkusuz, her memleket içinde yürüttüğümüz savaşım ile

(1) Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı. Moskova, 1969, s. 11.

proletarya enternasyonalizmi arasındaki sözümona çelişki olduğunu söyleyebiliriz. Eğer dikkatimizi bunun üzerinde yoğunlaştırır ve kulağa daha hoş gelen «ahenkli» terimler kullanırsak, burada, Marksizm-Leninizm «ulusal model»inde direnme, ya da daha ötesi, yani sözün çıplak anlamıyla, kapitalizmi yenmede biricik araç olarak yardımına başvurabileceğimiz sağlam silâhın körletilmesi anlamına gelen enternasyonalizm prensipini eylemden çıkarma sözkonusudur. Bu temel görüşün yanısıra, bunun çeşitli türevleri olan diğer birçokları beliriyor. Bunları da şöylece sıralayabiliriz: Devrimci sürecin yönetici gücü olarak proletaryanın rolünü küçümseme; SSCB'nin devrimci niteliklerini yok sayma; Marksist-Leninist özgürlük görüşüne saldırı ve aşağısıma ... «Konverjans», «iki emperyalizm» ve «insancıl sosyalizm» teorileri hep birden işletiliyor, Saharov gibi yeminli anti-sovyetizm tellalları işe koşuluyor.

1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı'ndan birbuçuk yıl kadar sonra, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş, bazı gerçekliklere dayanarak, bu sorunları açıkça ortaya koydu ve şöyle dedi: «Sağ ve sol' revizyonizme karşı, milliyetçiliğe karşı savaşım bugün de eskisi gibi günceldir. Burjuva ideologları ve burjuva propagandası, şimdi sosyalizme ve komünist hareketine karşı savaşımında en çok sağcı eğilimlere ve özellikle bunların anti-sovyetizm biçimi alan türlerine bel bağlıyorlar. Bunlar komünist partilerine musallat oportünist elemanları kendine özgü bir ideolojik pazarlığa itiyorlar. Bu elemanlara âdeta şunu öneriyorlar: Haydi, siz olanca anti-sovyetizminizi gösterin, biz de beriden asıl sizin gerçek Marksistler olduğunuzu ve tamamıyla bağımsız görüşler'i savunduğunuzu ilân edelim ... Olayların akışı, bu gibilerin kendi ülkelerinin komünist partilerine karşı da savaşıma geçtiklerini gösteriyor. Bunların örnekleri Fransa'da Garodi tipinden, Avusturya'da Fişer, Venezüellâ'da Petkov tipinden örnekler ve İtalya'da 'Manifesto' grubu elemanlarıdır.» (2)

Biz bütün eylemlerimizde düşmanlarımızın entrikalarını daima hesaba katmalıyız. Sınıf savaşımı tarihi de, «Enternasyonal»de denildiği gibi yeni bir dünya kurmayı ve burjuva ideolojisini baştanbaşa yalanlamayı amaçlayan Marksist-Leninist birliklerin ideolojik bakımdan özdeşliği sorununun, yaşamsal problemlere değgin olan bu ilkesel sorunun öneminden hiç bir şey yitirmeden yerli yerinde kaldığını gösteriyor ve kanıtlıyor.

HER ŞEYDEN ÖNCE ENTERNASYONALİZM

Kılavuzumuz olan öğretinin enternasyonal karakteri, öyle düşünüp taşınmayla çıkarılan mantıkî sonuçlardan değil, toplumsal gelişme üzerindeki bilimsel çözümlemelerden ileri geliyor. Dünya proletaryasının savaşım

(2) L. İ. Brejnev, «Lenin'in yolunda», Moskova, 1972, c. 3, s. 215.

birliği ve enternasyonal olanın ulusal olana öncelik ve üstünlüğü, V. İ. Lenin'in dediği gibi her memleketin «ulusal özellik»ini inkâr eden her hangi bir nihilist kaprisi değil, yadsınması veya şüpheye düşürülmesi gitgide güçleşen bir gerçeğin mantiki sonucudur. Bu yalın gerçek, sınıf savaşımının tarihin itici gücü olmasından, işçi sınıfının temel çıkarları bütün ülkelerde aynı olduğu için, bu savaşımın yersel veya ulusal çerçeveye sınırlı kalmadan uluslararası çapta yürütülmesinden ibarettir. Bu gerçek, iki sistem (kapitalist ve sosyalist) arasında 1917 Oktobr'undan sonra uluslararası çapta yer alan çarpışmada en yetkin ifadesini buldu. Vaktiyle, teorik plânda V. İ. Lenin'in uluslararası sosyalist devrim yoluna ışık tutacak genelleyici prensiplere ilişkin araştırmalarında (K. Marks'ın araştırmalarının devamı) aynı biçimde ifadesini buluyordu.

Rusya'da üç devrimin hazırlığı ve yürütülmesi sorunuyla ilgili Leninci yanaşımın enternasyonal karakterini, emperyalizmin ideologları bir yana, hiç kimse açıktan açığa şüpheye düşürmeye cesaret edebilmiş değildir. Bu gibi yeltenişlerin zaten yarını olamaz.

V. İ. Lenin «Komünizmin çocuk hastalığı: 'Solculuk'» adlı yapıtında, o zamanlar moda olan tezi, yani Bolşevizmin tipik bir Rus olayı olduğu tezini tamamiyle çürüttü. Bunu, Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı yapıtının sayfalarında, gerek özellikle sosyalist devrimin birkaç veya birtek ayrı ülkede üstün gelebileceği sorununu inceliyerek, gerekse devrimin diyalektiği ve barış içinde yanyana yaşama politikası sorununu temellendirerek, bu sorunla ilgili birçok teorik tamamlamalar yaparak kendi fikrini daha öte geliştirmesi boyunca izlemek zor değildir. Bu sorunların hiç birinde burjuva milliyetçiliği veya yersel olağanüstülük karşısında tek santim gerileme, devrimin yol gösteren yıldızı sıfatıyla proletarya enternasyonalizminden zerrece vazgeçme diye bir şey sezilemez.

Partimizin revizyonistlerle yapmak zorunda kaldığı yararlı ve bazen sert tartışmalar sırasında, revizyonistler, V. İ. Lenin'in öngörmediği veya ele almadığı ve şu anda her memlekette ulusal, spesifik, özel çizgilere dikkatle yanaşım sorununu her zamankinden fazla ön plâna çıkaran yeni olgu ve gerçekliklere tanık olduğumuzu savlıyorlardı. Biz elbette yeni olguları gözönüne almak zorundayız. Fakat, bilindiği üzere, Lenin'in ciltler dolusu yapıtları ve kaleme aldığı binlerce politik karar ve devlet belgeleri, uluslar, ulusal özellikler, anti-kolonyal savaşım, «büyük devlet» şovenizmine karşı savaşım problemlerine değgin önemli ve kritik sorunlara, geleneklerin ve ulusal ruhun titizlikle dikkate alınması sorunlarına hasredilmiştir. Ne var ki, bunlar daima ve mutlaka uluslararası sosyalist devrimle ilişkili olarak ele alınmakta; bir başka deyişle, dünya çapında yüce sınıfsal savaşın üstüne çıkarılmadan, çözümde de onunla organik bağlantısı gözetilerek, onun menfaatleri hizmetine koşulmaktadır.

Dikkate değer bir nokta da şudur ki, sözkonusu tartışmamız sırasında

bunu hiç kimse şüpheye düşürmeye kalkışmadı; amma bunu dolaylı olarak, Maoizm kokulu savlar ve sonuçlamalar yoluyla yapmaya çalışan değerlemeler az değildi. Bir örnek: «Çağdaş Marksizm-Leninizm, bu öğretinin hükümlerini her memleketin somut gerçekliğine, hayatına en ustaca uygulamadan ibarettir.» Evet, bu tez kusursuz ve çekici görünüyor. Ama ilk bakışta sağduyu ve yaratıcı ruh ürünü gibi görünen bu tanımlamayı kayıtsız şartsız kabul edebilir miyiz? En azından, büsbütün kabul etmeden önce, haklı birkaç soru sorabiliriz. Öğretinin belirli bir ülke spesifik koşullarına uygulanmasından söz edilirken ne demek isteniyor? Yerine getirilmesi, amma çeşitli somut koşullara göre uygulanması gereken temeltaşı yerinde, çok önemli prensipler vardır. Her parti, kendi deneyine dayanarak, bu prensipleri zenginleştirmeye katkıda bulunuyor. Ama, somut uygulamada genel prensipin ikinci plânda kalmasını, ve tersine, yerel yavaşımın ağır basmasını kabul edemeyiz. Bu durum, savaş alanında taktik manevranın tüm savaş stratejisiyle çelişecek ve başarısızlığa uğramasına yardım edecek kadar «spesifik» olduğu durumla birdir.

Bu yargı hiç de bir kıyaslama oyunu değildir. Bu yargı devrimci diyalektikğin mantıklı ürünüdür. Biz tartışmada şöyle diyorduk: Şu veya bu devrim kolunun taktik başarısı, eğer bir yandan dünyanın yalnız bir köşesinde değil de tümünde devrimin üstün gelmesi dâvasına hizmet etmesi gereken savaş silâhını körletiyorsa, az yarar sağlar. Şu da var ki, bu gibi hallerde «taktik başarı»dan söz ederken, bu kavramın göreceliğini dikkate almamız gerekiyor; prensipleri savunma adına geçici bir gerileme, hatta geçici bir yenilgi, gelecekteki parlak tarihsel utkuların başlangıcı olabileceği gibi, böyle bir başarı da er geç kendi karşısına dönüşebilir.

DEĞİŞMEZ YÜKÜMLER

Demek oluyor ki, yerel koşullara göre uygulamamız gereken prensiplerden söz ederken Marksizm-Leninizmi gözönünde bulunduruyoruz. Bunlar, kapitalist düzeni reddeden, bu düzenin yerine daha ötesi komünizme açık olan sosyalist düzenin getirilmesini gerektiren, böylelikle de kapitalizmin mezar kazıcısı sıfatıyla proletaryanın evrensel-tarihsel misyonuna temel olan, sınıf savaşımı değişmez ilkesini ön plâna çıkaran, burjuva devletin askersel-bürokratik cihazını yıkmaya ve yeni bir toplumsal-politik düzen kurma olarak anlaşılan devrimin, sosyalist devrimin özlüğünü (genel çizgileri ve buna ulaşmanın tastamam işaret edilmiş «incelik» ve yollarıyla) belirliyen nitelikte prensiplerdir. Marksizmin, kapitalizmden sosyalizme geçişte iktidarın karakter ve özlüğü hakkındaki klâsik tanımı, şu veya bu biçimde gerçekleştirilmiş olsa bile, şüpheye düşürülmesi yolundaki bütün boşuna çabalara karşın, sağlamdır ve bu tanımdan tuğla kıpırdatılamaz. Bu tanım, V. İ. Lenin'in «Devlet ve Devrim» adlı kitabında

K. Kautski'yi çürütmesinden beri, reformizm ile devrimcilik arasında sınır çizgisi yerini tutmaktadır.

Bu hükümler üzerinde oybirliği olduğuna göre, ardıcıl enternasyonalist görüş ve tutum değişmezlikle yürürlükte kalmakta, bu görüşten hareketle ve bu görüş adına bunları dikkatle ve giderek titizlikle gözetmemiz mantık gereği olmaktadır. Böylelikle, bu enternasyonalist prensipler, değişme halindeki başka başka ulusal koşullarda simgeleşecektir. Bu yansımda, bizim öğretimizde neyin öncel ve esas olduğu, proletarya devrimi enternasyonal karakterinin mi esas olduğu sorununu ortaya koymanın genellikle gereği yoktur, buna hacet de kalmamaktadır. Dolayısıyla, uluslararası düzeyde sınıf savaşımında üzerimize düşen yükümleri tanıyoruz demektir. Bu soruya olumsuz veya kuşkulu biçimde, eksik ve peşin koşullu cevap vermek, prensipin kendisini, varlığını tartışma konusu yapmak olur.

Burjuvazinin silâh deposundaki daimi araçlardan biri, işte bu gibi kritik sorunlarda devrim birliklerinin birbirinden ayrılmı görüş ve tutumlarda olabileceklerini vurgulamaktır. Burjuvazi, bundan başka, görüş ve tutumların elden geldiğince ayrılmasını kışkırtarak, uluslararası dayanışmanın komünistlere yüklediği «angajmanlar» üzerinde kabaca veya üstü örtülü olarak entrikalar çevirmeye çalışmaktadır. Gus Hall bu konuda şunları yazdı: «*Sorun şudur: Bu kışkırtı karşısında, düşmanı bozguna uğratma amacıyla, taarruza geçecek miyiz, yoksa onun baskısı karşısında geriliyecek miyiz?* Bu gibi sorunları çözmede, ilkesel taktiğin nerede bittiği ve oportünist uyuşmacılığın nerede başladığı belirlenmelidir; zira oportünizm savaşımın bir alanından öbürüne yayılma, bir uyuşma çizgisinden diğere geçme eğilimindedir.» ⁽³⁾

Doğal olarak biliyoruz ki, şüphelenme ve kendi görüşlerini açıklığa kavuşturmak üzere tartışma hakkı vardır, şurada veya burada bazı hatalar işlenebilir ve bu hatalar düzeltilme yolları arama özeniyle ele alınmalıdır. Bütün bunlar olabilir, olmuştur ve olacaktır. Bu, yerel ölçüde ve epey düzenli olarak, azçok canlı ve gerilimli bir politik yaşamı olan her memlekette böyle olmaktadır. Netekim, bizim de, Uruguay'da, kaç defa kovuşturmalara uğradığımız, girişimi aynı fikirde olmadığımız ve giderek ideolojik bakımdan düşmanımız olan güçlerden gelen devrimci niyet ve eylemlerle dayanışma düşüncesiyle geçici olarak gerilediğimiz haller olmuştur.

O halde, bir Marksist-Leninist partinin bu olguları değerlendirme kriteriyumu nedir? Partimizin kanısınca, bu ancak devrimci, sınıfsal kriteriyum olabilir. Burada artık tüccar zihniyetiyle «gelir-gider» hesaplaması değil, devrimci birliğin göze alması gereken özverileri doğru biçimde değerlendirmesine ve buna dayanarak ilkesel bir politika gütmesine, işçi sını-

⁽³⁾ «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 8, 1974.

fını ve bağlaşıklarını bu prensip ruhunda eğitmesine ve öncü adını tamamiyle hak etmesine olanak verecek bir kriteriyum sözkonusudur. Dünyada, komünizm yolunda savaş kardeşlerimiz olan yoldaşlarımızın katıldığı dönüm değerinde olaylar ve büyük çatışmalar sözkonusu olurken, dünya proletaryasının kazanımları, sosyalizmin kazanımları şüpheye düşürülmek istendikçe, hep bu dayanışmalı sınıfsal yaklaşımı uyguluyarak hareket etmekte daha çok haklı oluruz.

Bu gibi çetin sorunların çeşitli biçimlerde ortaya konulması zarar vermez. Fakat her yüzeysel sentezin doğru olmayacağı da söz götürmez.

GENİŞLİK, AMA DAYANIŞMALI GENİŞLİK

Bugün uluslararası komünist hareketinde çözüm bekliyen problemler olsa bile, bu hareketin şimdiye kadar var olagelmış devrimci hareketlerin en geniş olduğunu ve aynı zamanda en büyük ideolojik-politik türdeşliğiyle ayrımlandığını kesinlikle söyleyebiliriz.

İşte, bütün kıtalarda ayrı karakterli devrimci hareketlerin aynı eşsiz genişlikte bir yansıması olarak, uluslararası komünist hareketi tarafından ulaşılan bu genişlik gibi, çok ümit verici bir olgu sıfatıyla Marksist-Leninist öncü partilerin bu büyük hareketler galeyanı içinde bulundukları ve çoğu hallerde bunlarda baş rolü oynadıkları gibi, bu güçlü hareketlerin de kendi payına işçi sınıfının öncüleri üzerinde (proleter olmayan ve giderek proleter olan, amma politik deney noksanlığından ileri gelen bütün kör inançları, ikircimleri, kendiliğinden-gelmelik ve düş kırıklığı eğilimleriyle) burjuvazinin etkisi altında bulunan yığınların devrime yaklaştırılmasında) az veya çok etki yapabilme olanağı gibi etkenlere ve daha nice benzerlerine bazan (ve çoğu kez isabetle) başvurarak, bazı spesifik ve kimi ahvalde de tekyanlı yaklaşımlara karşı gerekli esnek davranış haklı gösterilmek isteniyor. Bununla ilgili olarak, görüşülmesini hayatın ve savaşımın zorladığı deney ve eğilimlerin topluca gözden geçirilmesinin olanaksızlığı gibi aykırı bir sonuç çıkarılıyor. Bu da Uruguay Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri R. Arismendi yoldaşın 1969'da Moskova'da yapılan Danışma Toplantısı'nda değindiği yaşamsal soruna (bu sorun artık türev kabul edilebilse bile) dayanıyor. Arismendi şöyle demişti:

«Çoğu kez biricik ve başlıca açıklama olarak (anlaşmazlık ve çelişkilerin açıklanması – E. R.) şöyle deniliyor: Uluslararası devrimci sürecin genişlik ve çeşitliliği, anlaşmazlık ve görüş ayrılıklarının belirmesini koşullayan objektif temeldir. Başka bir deyişle, bizim hareketimizin atılım ve başarıları aynı zamanda zayıflığımızın da nedenidir. Bu bir yere kadar böyledir. Ve basitleştirme tasarımlarının, ya da özel problemleri ele alma-da her şeyi birtek duruma indirgeme denemelerinin tersine, bunun iyice

belirtilmesi doğru olur. Ama bu kadarı gerçeğin sadece yarısıdır. Çünkü bu temel üzerinde, köklü ideolojik problemlere dayanan ve bizce revizyonist karakter taşıyan, bundan ötürü de sınıfsal açıdan, Marksizm-Leninizmin geniş kapsamlı genel gerçekleri açısından nitelenmesi gereken fikirler, bazan da gerek doğuş halinde, gerekse artık oluşmuş eğilimler doğuyor. Başkaca yaklaşma, bizi relâtivizme, yani uluslararası sosyalist devrim pratiğini basit bir yerel deney yığılması olarak ele almaya götürür ve böylesi de Marksist-Leninist teorisinin evrensel karakterini yadsıma anlamına gelir.

Eğer birlik olma çabasıdaysak, bu sorun üzerinde hiç bir politik ve teorik açıklamada gelişigüzel lâkaplar (ad takmalar) veya kolayca yapıştırılan etiketler kullanmaktan kaçınılmalıdır...»⁽⁴⁾

Fikir burada enine-boyuna geliştirilmiş değildir, zira bu, belirli bir konu üzerinde bir inceleme denemesi değil, kısa olması gereken bir konuşmadır. Fakat bunda, R. Arismendi tarafından «her partinin ulusal ve enternasyonal yükümlerini metafizik olarak birbirine karşı koyma»⁽⁵⁾ adı verilen ve yukarıda sözü geçen duruma karşı yöneltilmiş olan bir tez vardır. Bu alıntıda görülen ve «uluslararası sosyalist devrim pratiğinin basit bir yersel deney yığılması olarak ele alınması» tehlikesine işaret eden tez, bizce, son zamanların kayda değer olaylarının ışığında gücünü ve önemini korumaktadır. Bu gibi olguları ve durumları toptan, genellikle değinerek konuşmak da, yalnız olumlu ve olumsuzlar diye ayırmak da doğru değildir. Bunların, Viyetnam halkının yüce utkusu gibi, Portekiz'de faşist diktatörlüğün alaşağı edilmesi vb. gibi bazıları çok ümit vericidir. Çoğu ahvalde bunlar bizim başarı ve başarısızlıklardan geçen kendi çabalarımızın sonuçlarıdır, ve her birinde devrim ve karşı-devrim güçleri arasındaki savaşımın diyalektiği kendini göstermektedir. Şunu da söyleyelim ki, geçilen dönemin olayları melankoli ve hüznle ele alınmak gerekirse, bu biz komünistlere değil, bir bütün olarak emperyalizme ve kapitalizme düşer.

YENİ PROBLEMLER VE ESKİ GÖRÜŞLER

Öyle görülüyor ki, kapitalizmin genel bunalımını derinleştiren birçok etken (emperyalizmin Viyetnamda yenilgiye uğraması, ekonomik «mü-cize»nin gümbürtülerle çökmesi ve diğer her derde deva «panzehirler»in suya düşmesi, en çok da başlıca kapitalist ülkelerde önlenmesi olanaksız sınıf savaşımının alabildiğine şiddetlenmesi ve daha yüksek bir düzeye çıkması), bizleri her türlü kararlar alma sürelerini azami bir dikkatle göz-

(4) Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Danışma Toplantısı. Moskova, 1969, s. 257.

(5) Yine orada, s. 256.

den geçirmeye ve anti-monopolist savaşıma sosyalist perspektifle en doğru biçimde bağlamaya yöneltiyor. Bu da, birlik ve savaşım gibi, en geniş yığınları savaşıma çekme ve aynı zamanda ideolojik problemlere daha esaslı yanışım gibi diğer birçok sorun ortaya koyuyor.

Bu anlamda Portekiz bir detonatör rolü oynadı. Fakat birlik uğrunda sabırlı bir savaşım çerçevesinde ideolojik problemler her yerde gözle görülür bir keskinlik kazanıyor. Portekiz devriminin gelişmesiyle ilgili olarak Avrupa sosyal-demokrasisi liderlerinin kopardıkları gürültü rezaletinin saldırgan yönelimini hiç kimse gözlerden saklıyamaz. Batı Avrupada varlığı söz götürmez reformist sosyal-demokratik eğilimlerin temsilcileri, burada reel ve somut sosyalist perspektifin belirmesi karşısında düştükleri şaşkınlığı gizliyemediler. Klâsik sosyal-demokratik «evrimcilik», bu içerik bakımından zengin devrimci süreci etkisiz bırakmak veya geriletmek için çırpındı ve çırpınıyor.

Bizce, Portekiz sürecini Marksist-Leninist açıdan değerlendirmede, Komünist Partisinin özverili ve uzak görüşlü eyleminin desteği çıkış noktası yapılmalıdır. Şu var ki, bu gibi veya benzeri olayların başka bir memlekette gelişip gelişemeyeceğini kimse bilemez. Ama halkın iktidarı ele alması biçimlerine gelince, K. Marks ve V. İ. Lenin'in değerli yönergelerini kılavuz edinen devrimciler, politik öncünün gereken taktiği belirliyerek veya sürat ve etkinlikle taktiği değiştirerek kararlar alabileceği, böylece devrimci programın belirli bir aşama için öngördüğü hedeflere ulaşılacak üzere bağlaşıklarıyla birlikte savaşım yürütebileceği koşullar ortaya çıktığı zamanlarda elbette eli kolu bağlı kalamazlar ve kalmamaları gerekir.

Bu sorunlar bizde endişeler uyandırıyor ve gereken ideolojik birlik üzerinde bir düşünüp taşınmanın zamanımızın buyruğu olduğunu sanıyoruz.

Çoğumuz düşünüyoruz: Portekiz'de, eğer olgun ve savaşlarda çelikleşmiş bir Marksçı-Leninci komünist partisi olmasaydı, durum ne olurdu? Aynı soru somut koşullar bakımından bir Küba'da, bir Viyetnam'daki olaylar için de sorulabilir. Öte yandan, Şili'deki gibi olumsuz olaylar derinine bir çözümleme gerektiriyor. Böyle olaylar, özellikle Marksist-Leninist metodolojiyi, burjuva devleti ve bu devletin askersel-bürokratik cihazı problemi gibi sorunlar üzerindeki incelemelerin sonuçlarını daha iyi kavrama problemini önümüze koyuyor.

Doğal olarak soruyoruz: Yalnız yerel deneyi biriktirmek ve derlemekle, gereken geniş teorik genellemelere başvurmaktan, şu veya bu kesimde ortaya çıkacak şu veya bu durumları ele alabilir, ya da kestirebilir miyiz? Geniş teorik genellemeler, yalnız deneyi yoklamakla yetinmek için değil, devrimin kanunlarını kavrama ve benimsemede ilerlemeye devam etmek için gereklidir.

Şunu da belirtmeliyiz ki, en önemli konuların kolektifçe ele alınıp gö-

rüşölmesine yardım edenler, Marksist teorinin yaratımla geliştirilmesine Marksizm klâsiklerinin yapıtlarının öğrenilmesine, devrimci pratik verilerinin ve esaslarının titizlikle değerlendirilmesine ve karşılaştırılmasına yardım etmiş oluyorlar. Artık kanıtlanmış bir gerçek şudur: «Daha serbest ve daha cesur» denilebilecek olan, amma bu yanaşımı reddeden her başka görüş, son çözümde, hedefleri ne olursa olsun, uluslararası önemde bir içerikle lebaleb dolu ve bundan ileri gelen ilişki ve etkileşmelere bağlı olguyu ulusal çerçeveye sınırladığından ötürü, dar görüştür. Biz eğer büyük ilkesel sorunları kolektifçe işleme metodunu uluslararası çapta uygulamayı benimsemiş olmasaydık, bundan yalnız düşmanlarımız kârlı çıkardı. Artık geçmişte kalan hegemonizm belirtileri karşısında gözlerimizi yumma çabası bize çok pahalıya mal olabilirdi. Marksist teori, Maoizm gibi ciddi bir olguyu derinlemesine ele alma olanağından yoksun edilirse, değerini yitirir. Üstelik, biz bu olguyu ciddi bir tehlike olarak göstermezsek (elbette ilkesel açıdan gösterilmeli, yoksa Maocuların kendilerinin kullandıklarına benzer üstünkörü cümleleri sıralamakla değil), bu gevşeklik onu objektif olarak güçlendirir ve kendisini yaraşık bir tartışmaya çekme olanağından bizi yoksun eder. Ve nihayet, böyle bir tutum, onu teorik ve ilkesel bir sorun olarak, öncü parti problemi olarak, yani her devrimin ana sorunu olarak ele almamıza, aynı zamanda onun soysuzlaşmasına yol açabilecek nedenleri incelememize olanak vermez.

Bu karmaşık bir konudur; zira partiler arasında birlik yaratılması alanında ilerleme istek ve gerekliliği zararına ele alınmaya gelmez. Biz, bu sürecin (abartmasız bir deyişle) kazandığı dramatizmin, ilerleme kaydetme çabalarını daha da artırması gerektiği kanısındayız. Hepimiz, bunun, bütün devrimciler için ertelenmeye gelmez problemlere sükûnet ve ısrarla çözüm aramak üzere, çok zaman ve sabır isteyeceğinin elbette bilincine varıyoruz.

ÖĞRETİCİ OLURLU ÖRNEK

Yakın geçmişte tanık olduğumuz bir örnek, devrimcilere yaraşır bir çaba gösterildiği, komünistçe, yoldaşça hareket edildiği takdirde, bu hususta başarılarla ulaşılabileceğini kanıtladı. Bu örnek, Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi ülkeleri komünist partilerinin yaptıkları danışma toplantısıdır.

Lâtin Amerikanın çeşitli komünist birlikleri arasında yakın geçmişte kâdar varolan görüş ayrılıkları küçük ve önemsiz değildi. Yeryüzünde, sol psikoloji ve iradeciliğin Lâtin Amerikadaki gibi suyuüne çıktığı, artık (önemi daha az olmıyan diğer teorik bakış açıları bir yana), komünist partilerinin varlığının etkinlik ve giderek gerekliliğinin bile şüphe altına alınmaya başladığı başka yerler azdır. Ne var ki, Havana'da yapılan

Temmuz (1975) Danışma Toplantısı'nın belgesini okuyan herkes, gelecek için önemi büyük strateji ve taktik sorunlarını elbirliğiyle formüle etmede ve politik-teorik tanımlamaları işlemeye ulaşılan reel başarıları, aynı zamanda baş ve ortak düşman olan Kuzey Amerikan emperyalizmine karşı, bütün kıtada geniş bir anti-emperyalist bağlaşma yaratmak üzere, bir an önce eylemlere geçilmesi konusunda varılan anlaşmaları değerlendirme olanağı bulabilir.

Bu toplantıda, Küba Komünist Partisinin ve şahsan Fidel Kastro'nun aktif katılımlarıyla yapılan önemli tartışmalar sırasında, Maoizme karşı sert konuşmalarla komünist ve işçi partileri arasında yeni bir uluslararası danışma toplantısı yapılması yolunda ödev yükümlenmelerin atbaşı gitmesi rastgele değildi. İşin önemli yanı, yeryüzünün bu alabildiğine tedirgin ve patlamaya hazır kesimindeki durum ve koşulların çözümlenmesinden doğan yükümlerin bilincine vararak, Marksist-Leninist partilerin, güç toplamak, daha büyük ölçüde karşılıklı anlayışa varabilmek, strateji ve taktiği elbirliğiyle işlemek üzere «kaynağa dönüş» (komünist ideolojisi temel prensiplerine, enternasyonal proleter dayanışmasına, dünya sosyalist devrimi bilimsel görüşüne dört elle sarılma) gereksinmesi hissetmeleridir.

İbret verici bir sonuç da şudur: Açık ve içtenlikli tartışma, karşılıklı yardıma ilişkin komünist görüş çerçevesinde belgeleri sabırla ve ortaklaşa işleme, danışma toplantısının birçok eski problemi çözebilmesi ve yenilerini gözden geçirmeye başlaması koşullarını yarattı. Bunun yanı sıra, bütün çalışma, hiç bir partinin, hiç bir yöneticinin onurunun zedelenmeyeceği biçimde yürütüldü ve hiç kimse hiç bir baskıya uğramadı. Tersine, yoldaşça eleştiri ve özeleştiri, toplantının yapılabilmesinde büyük çabaları olanların itibar ve saygınlığının artmasına ve aynı zamanda ele alınan sorunların daha enine boyuna görüşülmesine yardım etti.

ORTAK IDEOLOJİK CEPHE İÇİN

Marksist-Leninistlerin ortak ideolojik cephe uğrunda savaşımı, stratejik önemi olan ilkesel bir sorundur. Biz ikinci derecedeki taktik sorunlarında hata edebiliriz ve edeceğiz. Bu gibi hatalar kaçınılmazdır, fakat çabucak düzeltilebilir. Düzeltilemeyecek veya bize çok pahalıya mal olabilecek hata, bütün devrimci işçi hareketi tarihinin gösterdiği gibi, temel teorik sorunlarda tek görüş, birleşik görüş noksanlığıdır. Teorimizin temel taşı, savaşımın enternasyonal karakter taşıdığını kabul etmek, burjuva-nasyonalist görüşlerini diyalektik ve tarihsel materyalizmin yardımıyla bertaraf etmektir.

Bu tarihsel sorunu çözme anahtarını, insanlığın gelişme tarihinin sınıf-

lar arasında savaşım tarihi olduğunu temellendirerek, yalnız Marksizm-Leninizm verdi. Uluslararası komünist ve işçi hareketinin, üzerinde epeyce eski, yeni ve yenilenmiş engeller bulunan bu yolu aydınlatabilmek için büyük çabalar harcadığını ve harcamakta olduğunu görüyoruz. Ne var ki, zamanımız bizi vakit kaybetmemeye, acele etmeye mecbur ediyor. Devrim dâvasının ertelenmeye gelmezliği elbette karışıklığın kaçınılmazlığı ile eş anlamlı değildir ve savaşımın önemli istemleri ile bilim arasında bir çatışmaya yol açmaz. V. İ. Lenin, kendi örneğiyle, bizlere, günün savaşımaları için gerekli coşku ateşiyle bilimselliğin nasıl bağdaştırılacağını öğretmiş bulunuyor. Ensonu, devrimci sürecin ve bunun doğru biçimde yönetilmesinin her zaman ve kayıtsız şartsız komünist politik öncünün birçok karmaşık işlevi yerine getirebilmek üzere ideolojik hazırlık derecesine bağlı olacağını iyi biliyoruz.

Şu noktayı tekrar edelim: Bizim öğretimiz enternasyonal karakterlidir; özlükçe enternasyonal, insan toplumuna bütünüyle anlam kazandırma ve enternasyonal devrimci görüşün yardımıyla onu değiştirme amaçlı bir öğreti de ulusal evler içinde işlenemez; zira bu öğretinin gelişmesinin gerektirdiği şeyler tek tek ülkelerin deneyim toplamını çıkarmaktan ibaret değildir.

İşçi ve komünist hareketi, karakteri itibarıyla, coşkun bir devrimci süreç içindeki eylemleriyle bir dayanışma örneği ortaya koyuyor. Bu böylece de devam etmelidir. Bu hareketin ödevi, bütün engellere karşın, kendi hatalarına ve başkalarının hatalarına karşın, henüz kimsenin geçmediği ve tarihsel önemi böylesine büyük bir yolda kaçınılmaz olan ayrımlı değerlendirme ve görüş ayrılıklarına karşın, dayanışmalı bir birlik halinde ilerlemektir.

Enternasyonalist bilinç ve giderek enternasyonalizm duygusu, bizleri, bu çok geniş kapsamlı, bu tümel görüşten doğan bütün yükümleri daima üstlenmeye, silâh olarak düşmana yarayabilecek veya sapıncı diye yorumlanabilecek her davranışı sınırlama ve yumuşatmaya yöneltecektir. Ve bəsbelli ki, kendi ülkesinde devrimci sürecin yönetimini gerçekleştirmekte olan her komünist birliğine karşı anlayış ve saygıyı, öğretimizin temel prensiplerine ve hareketimizin birliğine doğrudan doğruya kasteden davranışlar karşısında ilkesel ve kesin bir tutum takınmakla doğru biçimde bağdaştırmamız gerekmektedir.

Çoğu kez üzücü yankılar yapan sürekli bölünmüşlük, suçu Çin Komünist Partisi yöneticilerine düşen bölünme safhası boyunca, anlaşılmadığımız problemlerin kolektifçe görüşülmesi gerekliliğini ileri süren ve bunda direnenlerin, polemğin içerik ve biçimini titizlikle korudukları, bunun komünistçe, arkadaşlık havası içinde yapılması için çaba harcamakta oldukları ispat edilmiş bulunuyor. Ve apaçık şu çelişki göze çarpıyor: Karşı taraf (Çin Komünist Partisi yöneticileri), SSCB ve uluslararası komünist

hareketi gibi önemli tarihsel kazanımlara karşı, bu hareketin birlik ve bütünlüğüne karşı hayasızca hücumlara geçiyor. Birliğin selâmeti, bizce, buna katlanmayı bağışlamaz. Bu hücumlar, hele Maoistlerin reel olarak varolan veya uydurulan, bazan da çok duyarlıklı problemleri alabildiğine «çömertlik» ve kolaylıkla dile doladıkları hallerde, partiler arasında en ilkel hukuk kuralları bakımından da haksız ve yakışsızdır.

Bundan bizim her hangi bir kendine özgü «saldırmazlık»ı savunduğumuz anlamı çıkarılmamalıdır («falanca kişi için sen bir şey demeysen, ben de demem»). Hayır. Böylesi ahlâka aykırıdır, kötüdür. Tüm hareketi ilgilendiren konular üzerinde fikir değiş tokuşu pratiği tamamiyle kabule değer bir uygulamadır. Ve bunun baskı veya hegemonya ile hiç bir ilişkisi yoktur. Edindiğimiz deney, çeşitli olguları doğru değerlendirmeye, bunların kökenini ve gelişmesini anlamaya yetecek kadar sağduyu sahibi olduğumuzu, başkalarını anlamaya ve başkalarının da bizi anlamasını beklemeye yetecek kadar da sabırlı olduğumuzu gösteriyor.

Havana'da yapılan komünist partileri danışma toplantısının gösterdiği üzere, açık yürekli tartışmalar bizleri ancak yükseltebilir. Biz, milliyetçi kör inanç ve peşin yargıları aşarak, nice ülkelerin çeşitli devrimci pratiğinden daima bir şeyler öğrenebilir ve alabiliriz. Doğal olarak, bu kadar geniş bir hareketin savaşım yolunda yüzyüze gelebileceği çeşitli alternatiflerin karşısında, sırf düşmana silâh vermemek için, bazen «dişimizi sıkmamız» gerektiği oluyor. V. İ. Lenin, bize, proletaryayı ve tüm halkı, yalnız taktik alanındaki başarıları yüceliyerek değil, aynı zamanda yığınları sınıf çıkarlarının yazgısıyla ilgili en çetin problemlere yönelterek özveri gerektiren bir savaşım ile eğitmemiz gerektiğini pratikte göstermiş bulunuyor. Sınıf çıkarları mantığının gerektirdiği hallerde «akıntıya karşı gitmek», her zaman dikkafalılık ve domatizm belirtisi demek değildir. Tersine, belirli hallerde, bu tutum, güçlülüğün belirtisi, pratiğin gerçekten kanıtladığı bir ruh sağlamlığı ve devrimciliğin belirtisi sayılabilir.

MARKSİZM-LENİNİZM KLASİKLERİNİN TEORİNİN ROLÜNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

Köklü dönüşümleri amaçlayan bizimki gibi bir hareketin, teori alanında geri kaldığı takdirde, bunları gerçekleştirebileceğini düşünmek zordur.

F. Engels'in Alman işçi hareketinin jübilesi münasebetiyle yazdığı bir yazıdan, V. İ. Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı yapıtında da kullandığı şu alıntıyı sık sık anımsarım: «Alman işçilerinin, durumlarının elverişli yollarından ender bir maharetle yararlandıklarını itiraf etmeliyiz. İşçi hareketinin doğuşundan beri ilk defadır ki, savaşım, aralarında ilişkili ve uyumlu üç doğrultuda birden teorik, politik ve pratik-ekonomik savaşım

(kapitalistlere karşı direniş) plânlı olarak yürütülüyor. Diyebiliriz ki, Alman işçi hareketinin gücü ve yenilmezliği bu yoğun taarruzdadır.» (6) «1891 sosyal-demokratik program tasarısının eleştirisi»ne notda şunlar yazılıdır: «Böyle politika (1891 Almanyası koşullarında «barışçı yol»un idealize edilmesi sözkonusudur – E. R.), partiyi eni-sonu ancak yanlış yola götürür. Genel soyut politik sorunlar ön plâna çıkıyor, bu suretle de, daha ilk büyük olayda, ilk politik bunalımda kendiliğinden gündeme girecek olan asıl somut sorunlar gölgede kalıyor. Bunun, birdenbire, en kesin anda, partinin çaresiz kalmasından, parti içinde temel sorunlar görülmemediği için, bu sorunlarda açıklık noksanlığı, birlik noksanlığı hüküm sürmesinden başka ne sonucu olabilir?» (7)

F. Engels, partinin ve yöneticilerinin daima devrimin ve devrimci sınıfın çıkarlarını gözönünde bulundurmalarına özellikle belirgin bir özen gösteriyor. Bu cümleden olarak, geçmişin efsaneleşmiş devrimcisi Thomas Müntzer'in Mühlhausen Daimi Şûrası başında gösterdiği eylem hakkında F. Engels'in yaptığı çözümlemeyi, yargılama tarzı ve sonucu bakımından büyük bir özgünlüğü olan o çözümlemeyi hatırlıyalım (bak: «Almanya'da köylü savaşı»). Burada, Engels, geleceğe seslenerek, devrimcileri uyararak neler söylüyor? Çağın sosyal güçlerinin ortantısını çözümliyerek, henüz gerek sosyal koşulların, gerekse Müntzer'in temsil ettiği sınıfın olgunlaşmadığını ispatlıyor ve şu sonucu çıkarıyor: Önder, «kendi partisinin çıkarlarını değil, kendi sınıfının da değil, egemenliği için belirli bir anda hareketin artık yeterince olgunlaşmış bulunduğu sınıfın çıkarlarını savunmak zorunda kalıyor. O artık bizzat hareketin selâmeti için kendisine yabancı sınıfın çıkarlarını korumalı ve bu yabancı sınıfın çıkarlarının kendi öz çıkarları olduğuna mensup olduğu sınıfı ikna etmeli, bütün söz ustalığı, vaatleri ve teminatıyla kandırmalıdır. Bu yanlış duruma bir kez düşen, artık bir daha dönmek üzere mahvolmuş demektir.» (8)

Burada olası benzerlikler sözkonusu değildir. Bu metni okuyan ve klâsik oportünizmle benzerliğin keşfiyle sınırlı kalmıyan kimse, burada her şeyden önce sınıfsal yaşamın her zaman ve bütün koşullarda bizim kılavuz prensibimiz olması gerektiğinden söz edildiğini anlıyacaktır. Müntzer'in 1525'te kaçınmadığı durumdan, Almanlar 1891'de Erfurt'ta kaçınabildiler. İyi niyetlerimize değer biçerken, bunların «kimin yararına olduğu»nu unutmamamız için, diyalektik materyalizmin görüş açısından düşünüp taşınmalar öğretici ve gereklidir.

Yukarıya aktardığımız alıntılar, V. I. Lenin'in «Ne yapmalı?» adlı yapıtında, proletarya ve burjuva ideolojisine ilişkin yalın, fakat klâsik olmuş

(6) V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 26–27.

(7) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 22, s. 237.

(8) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 7, s. 42.

savını temellendirirken yazdıklarına âdeta öncelik ediyor. Lenin orada diyor ki: «Sorun yalnız şudur: Burjuva ideolojisi mi, yoksa sosyalist ideoloji mi? İkisinin ortası yoktur; çünkü insanlık böyle bir «üçüncü» ideoloji oluşturmuş değildir ve esasen sınıfsal çelişkilerin kemirdiği bir toplumda hiç bir zaman sınıf-dışı veya sınıf-üstü ideoloji olamaz. Bundan ötürü, sosyalist ideolojiyi her ne biçimde olursa olsun küçümseme, bu ideolojiden şu veya bu biçimde uzaklaşma, burjuva ideolojisinin güçlenmesi demek olur.»⁽⁹⁾

Bize şimdi ne eski «ekonomistler»e karşı, ne de «kendiliğinden gelmeliği pullaştırma» ya karşı savaşım yürütülmediğini, bu gibi kavramların bugün artık politik ilkellik gibi bir anlama geldiğini söyleyebilirler mi? Ama her şeye karşı, Lenin'in savının genel karakterli olduğu ve işlerliğini yitirmediği apaşık bellidir. Aynı yapıtta, sözkonusu alıntıdan birkaç sayfa önce, Lenin şöyle diyor: «Devrimci teori olmadan, devrimci hareket de olmaz.» Lenin «şu son birkaç yılın sosyal-demokratik olmiyan devrimci akımlara sahne olduğu»nu ispatlıyor ve arkasından şunları belirtiyor: «Bu koşullar altında, ilk bakışta «önemsiz» görünen bir hata en hazin sonuçlar doğurabilir, ve ancak politik miyoplardır ki, grup tartışmalarını ve nüasların kesinlikle ayrımlaşmasını yersiz veya gereksiz bulabilirler. Rus sosyal-demokrasinin yıllar yılı uzak geleceği şu veya bu «nüans»ın vurulanmasına bağlı olabilir.»⁽¹⁰⁾

Bu söylenenlerin bugün bütün hacmiyle ve vaktiyle Lenin'in verdiği bütün anlam ve önemiyle uygulanamayacağını, o zamandan beri köprülerin altından çok sular aktığını ve artık büyük bir deney edindiğimizi ileri sürerek itiraz edenler bulunabilir. Evet, bunlar doğrudur, fakat bugünkü yükümlerimiz çok daha geniş ve bazen de daha dramatik; bunun için de F. Engels ve V. İ. Lenin'in düşünüş ve hareket tarzları bugün de öğretici ve ibret vericidir. Özcesi her ahvalde problem aynı kalmaktadır ve apaşık ortada olan gerçek şudur: Taktik alanında, her devrimin dönüşkenlikleri konusunda (devrimin başarıları, başarısızlıkları, bağlaşımları, gerekli uzlaşımları vb.) diyalektik ve evrensel anlayışla donanmış olan bu iki yüce öğretmenimiz de, şu veya bu durum içinde partinin prensiplerini ve bu prensiplerden doğan eylemlerini belirlerken hiç bir gerileme göstermemiş ve «kendi sınıfından gayrisına hizmet»in veya burjuva ideolojisini güçlendirmenin tehlikesi konusunda uyarıda bulunmuşlardır. Biz, bütün devrimci pratiğin bu sonuçları doğruladığını, bunlara yeni bir yaşamsal içerik kazandırdığını, yeni bir güç verdiğini hesaba katarak, bu yönergelere özel bir dikkatle kulak vermeliyiz.

Şimdiki sorunlar yukarıda verdiğimiz alıntılarda sözü geçen sorunlardan ayrımlı olsa bile, objektif bir çözümlemenin göstereceği hedefleri ne

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 39–40.

⁽¹⁰⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 24.

olursa olsun, uluşçu görüş darlığı, dünya gelişmesini idealize etme, özelleştiri yetersizliği yüzünden veya bütün bunların toplamından ötürü, sınıf düşmanına yeni avantajlar vererek onun yıkıcı eylemlerine yardımcı olabilecek görüş ve tutumlar üzerinde düşünüp taşınmamız gayet yerinde olur.

Tarihsel önemine söz yetiremiyeceğimiz kolektif çalışmayı gerçekleştirme olanağı gözle görülürcesine olgunlaşıyor. Dünya gelişmesinin şimdiki aşamasında uluslararası komünist hareketi bunu yapabilecek yeteneğe sahiptir.

TÜSTAV

Kuşaktan kuşağa geçiş, Birlik, Enternasyonalizm

*Küba Komünist Partisinin
Birinci Kongresinden reportaj*

*Marta Rojas
Küba'lı gazeteci*

Amerikan kıtası tarihinde ilk defa olarak, iktidarda bulunan bir komünist partisinin en yüksek forumu örgütlendi. Buna yeryuvarlağının batı yarısının ilk sosyalist devleti olan Küba sahne oldu.

Küba Komünist Partisinin Birinci Kongresi 17–22 Aralık 1975 günlerinde Havana'da «Karl Marks» Tiyatrosu salonunda yapıldı. Merkez Komitesi üyeleri ile yabancı delegeasyonlar yöneticilerinin yer aldıkları kongre başkanlık kurulunun gerisinde kırmızı kadife fon üzerinde Marks, Engels, Lenin'in, Martí, Maseo, Gomes'in, Mella, Kamilo, Çe Gevara'nın portreleri göze çarpıyordu.

İlk üç oturumda, delegeler, KKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Yüksek Komuta Heyeti Başkanı Fidel Kastro'nun okuduğu eylem raporunu dinlediler. Kongre MK İkinci Sekreteri tümgeneral Raul Kastro tarafından açıldı. İlk oturumlara Politbüro üyeleri yarbay Huan Almeyda Boske ve Ramiro Valdeş başkanlık ettiler. Hepsi de 26 Temmuz 1953'de Monkada kışlarına karşı girişilen taarruza katılanlardandı.

Bu kahramanca çıkış, kökleri tarihte olan Küba Devriminde çağdaş aşamanın başlangıcı oldu. 1868 yılında memleketin atası olan Karlos Manuel de Sespedes, La Demahagua'daki şeker fabrikasının emrindeki zenci köleleri azatlamış ve bundan sonra da İspanyol metropolüne karşı ilk savaş başlamıştı. O zaman, on yıl süren savaşa katılanların bütün kahramanlıklarına karşın, Küba bağımsızlığını elde etmeye muvaffak olamamıştı. Ama azatlanan zencilerin, köle melezlerin, toprak sahibi melezler arasından ideolojik bakımdan olgunlaşmış bölümün katıldıkları bu savaşın ateşinde Küba ulusu oluşmaktaydı.

Küba'nın bağımsızlık savaşında nice kahramanlar doğdu. Savaş ateşleri içinde, değerli bir asker ve düşün adamı olan Oriente'li köylü melez Antonio Maseo gibi kahramanlar yetişti. Maseo savaştan yıllarca önce, peygamberce bir öngörüyle yurttaşlarını uyandırıyor, güçlü-kudretli kuzey komşusunun gösterdiği «hayırhahlık» ve «iyilikler»de ne gibi tehlikeler gizlenmekte olduğunu haber veriyordu. Savaş ateşlerinde doğan bir kah-

raman da, nice enternasyonalizm örnekleri veren kurtuluş ordusu generali Dominik'li Maksimo Gomes'ti.

Daha sonra, Hose Marti ilk kurtuluş savaşının bu kahramanlarını aynı bayrak altında toplayarak 1895 yılında yeni bir savaşa girişti ve bu savaş Küba'nın İspanyol sömürgecilik boyunduruğundan kurtulmasıyla sonuçlandı. Bu büyük adamın politik dehası sayesinde, bağımsızlık savaşçıları'nın bazı grupları arasındaki iç çekişmelere son verildi ve ilk on yıllık savaşta ki yenilginin nedenleri olan zayıflıklar giderildi.

Küba devriminin tarihsel olarak kuşaktan kuşağa geçiş prensiplerine bağlılık ve devrim saflarında birlik, aynı zamanda devrimi utkuya ulaştırma ve güçlendirmede bu bağlılık ve birliği iki zorunlu koşul olarak tanıma komünistlerin söz konusu forumunun çalışmalarına baştanbaşa hakimdi. 1892 yılında Küba Devrimci Partisi'ni kurmuş olan Hose Marti bu prensiplerin yorulmak bilmez savunucusuydu. 26 Temmuz 1953 aksiyonuna katılanlara karşı açılan politik dâvada, Marti'yi Monkada aksiyonunun «mânevî ilhamcısı» olarak niteleyen Fidelde bu prensiplerle silâhlandı. Bugün bu anlayış Küba komünistlerinin bilincinde iyice yer etmiş bulunuyor.

Kongre, Küba'da ilk Marksist-Leninist partinin kurucuları olan Hose Marti'yi, aynı zamanda Hulo Antonio Mella ve Karlos Balino'yu derin bir saygıyla andı.

Küba komünistlerinin hayatında büyük bir olay olan Birinci Kongre bir yandan da ilk defa V. İ. Lenin'in yönetmenliğinde 1917 yılında gerçekleştirilmiş olan sosyalist fikirlerin yeni bir utkusu anlamına geliyor. Şanlı Ekim Devrimi'nin uluslararası yankıları o kadar güçlüydü ki, komünist fikirlere «kapalı» sayılan Amerikan kıtasına kadar da ulaştı. Biz, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin etkisi altında Küba'da komünist fikirlerin ilk belirtilerine ilişkin olayları gayet iyi anımsıyoruz.

27 Ocak 1924'te, küçük bir köyün muhtarı olan sıradan bir Küba'lı dünyanın ilk sosyalist devletini kuranın anısını yaşatmak üzere bir tepeye zeytin ağacı dikmeyi kararlaştırdı ve bu tepeye «Lenin» adını verdi.

... Henüz zayıf ve dağınık olsa da, ilk Marksist gruplar oluşmaya başladı; Mella ve Balino bunlara dayanarak ilk komünist partisini kurdular.

Küçük bir istimbütün sahibi olan sıradan bir denizci, ikircimsiz bir cesaretle botuna «Lenin» adını verdi.

Bundan 22 yıl önce de, Batista diktatörlüğünün baskı cihazı, Monkada taarruzunun ikinci yönetmeni Abel Santamaria'yı (üzerinde V. İ. Lenin yapıtlarından oluşan bir cilt bulunduğu) «cinayet işlemek»le suçlandırdı. Santamaria, sürekli işkencelerden sonra, Monkada kışlaları zindanında canavarca öldürüldü.

Nispeten kısa denilebilecek bir tarihsel süre içinde başarılanlar «Küba mucizesi» değildir. Küba'yı 1975 Aralık ayında «Karl Marks» Tiyatrosu salonundaki kongreye ulaştıran olaylar, azimli bir çalışmanın, savaşımда pekişen kırılmaz bir iradenin sonucuydu; yurdun bağımsızlığı ve proletaryanın dâvası uğrındaki savaşlarda, Küba'da ve dünyanın diğer ülkelerindeki faşizm belirtilerine karşı savaşımда düşenlerin parlak örnekleriyle sürekli olarak beslenen yüce bir fikrin simgesiydi.

İşçi sınıfının ideolojisiyle silâhlanmış olan Küba Devrimi 16 Nisan 1961'den itibaren sonsuz olarak sosyalizm yolunu seçti. Bu yolda Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin desteğine dayanıyordu. Bu ülkeler, desteğe gereksinme duyan halkın haysiyetini çiğnemenin cömertçe ve güvenilir bir yardım için okyanus aşırı köprüyü ivediyle kurmaya muvaffak oldular.

Küba halkı Birinci Kongre'ye hararetle hazırlanıyordu. Kongre şerefine emekçiler büyük ve verimli emek vaatlerinde bulundular. Komünistlerin forumu, sosyalizm kuruluşundaki başarıların, geçtiği çetin tarihsel yol boyunca Küba Devrimi'nin bütün yaratıcı işlerinin en yüksek noktası oldu.

Kongrenin en törensel, temiz yurtseverlik ve enternasyonalizm duygularıyla dolup taşan 3.116 delegesi, kongreye, partiye, halka eylem raporunu sunmak üzere kürsüye çıkan Fidel'i coşkun alkışlarla karşıladılar. Eylem raporu, titiz ve objektif bir çözümleme örneği, eleştiri ve özelleştiri silâhını maharetle kullanmanın örneğiydi. Fidel devrimin kayda değer başarılarını saymakta az ve öz örnekle yetiniyordu; Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerin ve aynı zamanda dünya ilerici güçlerinin sosyalist Küba'ya gösterdikleri dayanışmanın önemini değerlendirmekte gayet objektifti. Küba Devrimi, bu dayanışma sayesinde, sadece 17 yıl öncesine kadar bu Antil adasında tam bir egemenlik süren emperyalizmin kalesi Birleşik Amerika'nın 90 mil uzağında, bütün kazanımlarını koruyup tutunabildi.

«Karl Marks» salonunda, tarihsel kurtuluş hareketini yaratanlar geniş ölçüde temsil edildi: Küba'da Marksizmi yayma eyleminin ve işçi sınıfının çıkarları için savaşımın öncüleri; 1930'larda yenilgiye uğrayan devrimin soylu savaşçıları; partinin kadro görevlileri, Genç Komünistler Birliği ve diğer toplumsal örgütler üyeleri; Monkada kışlarına hücumu ve «Granma» harekâtına katılanlar; bütün illegal politik örgütlerin militanları, çeteler, devrimci silâhlı güçler ve «Milizianos» erleri; Playa-Giron savaşlarına katılanlar; dünyanın çeşitli yerlerinde enternasyonal ödevlerini yerine getirenler; kültür, sanat ve bilim adamları, gazeteciler delegeleriyle buradaydılar ... Kongreye katılanların % 65'i işçi kökenli, % 22'si köylü kökenliydi. Kongreye 481 kadın katılıyordu.

Böylelikle, delegelerin bu bileşimi, kuşaktan kuşağa tarihsel geçişi ve

devrimci birliği, komünistler partisinin sarsılmaz prensiplerini parlak biçimde yansıtıyordu.

Kongrenin enternasyonalist karakteri de son derece dikkate değer. Bu dokuz oturumun her birinde, her konuşmada, delegelerin bu konuşmaları karşılama ilgi ve coşkusunda apaçık hissediliyordu. Kongre'de Ekim Devrimi'nin, Sovyetler Birliği, Viyetnam, Şili ve Angola'nın sözü geçtikçe, zamanımızın büyük devrimcilerinin ve son yıllarda Küba'yı ziyaret etmiş olan kardeş parti ve devletler yöneticilerinin adları anıldıkça, kongrenin konuğu olan 90 parti ve örgütün temsilcileri kürsüde göründükçe, sanki bir iç zembereğin hareketiyle salonda bir alkış tufanı kopuyor, hararetili saygı ve sevgi haykırışları duyuluyordu.

Kongre oturumlarıyla geçen unutulmaz günler sona ermek üzereydi. Artık Merkez Komitesi seçimlerine sıra gelmişti. Merkez Komitesi de kendi payına MK Birinci ve İkinci Sekreterini, Politbüro ve MK Sekreterliği üyelerini seçecekti. Bu seçimler 22 Aralık gününe rastlıyordu. O gün de Küba tarihine girecekti.

O kış sabahı «Karl Marks» Tiyatrosu heyecanı son haddini bulan yığınlarla sarılıydı. İçerde dört bin kişi tarihsel duyuruyu sabırsızlıkla bekliyordu. Bu duyuruyu, işçi sınıfının çıkarlarını savunma savaşlarının emektarı olan, Ekim Devrimi'nin haksız hücum ve iftiralara uğradığı günlerde hararetle selâmlayan savaşçı, Küba toprağında «Enternasyonal»i ilkönce söyleyenlerden biri ve enternasyonalizmin yorulmak bilmez bir savunucusu olan insan yaptı. Bu, Hıulio Antonio Mella'nın çalışma arkadaşı ve dostu, Küba'da ilk Marksist-Leninist partinin kurucularından biri olan ve yıllar yılı gizli çalışan devrimci Fabio Grobart idi. Grobart, salonda alkış tufanı içinde, Amerika'da ilk sosyalist devletin kurucusu olan Fidel Kastro'nun Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreterliğine seçildiğini bildirdi. Küba'nın en kıdemli komünisti, devrimin önderi için, büyük bir içtenlikle şunları söyledi: «O bizleri, özveri örneği olarak, azim ve metanet örneği olarak, Marksizm-Leninizm prensiplerini ardıcılık ve hiç sapmaksızın gerçekleştirme hüneryi örneği olarak eğitiyordu...»

Küba Komünist Partisinin Birinci Kongresi, partinin utkularına üç elemanın, yani kuşaktan kuşağa tarihsel geçişlilik, devrimci birlik ve enternasyonalizmin temel olduğunu belirtti.

Burjuvazinin ve işçi sınıfının gözüyle kapitalizmin bunalımı

John Purton

İngiliz iktisatçısı

1974–1975 olayları, burjuvazinin birçok temsilcisini, komünist basını sayfalarında yayımlanan ve (halen geniş ölçüde yaygın kanıya göre 1930'lardan beri görülenlerin en derini olacak) bir bunalımın başlayacağını haber veren öngörülerin doğru olduğunu itiraf etmek zorunda bıraktı. ⁽¹⁾ Burjuvazinin çıkarlarını dile getirenler, elbette ki, bu öngörülerin sahiplerine minnettar değildiler.

Burjuvaziye, bu onyılın başında kendi fikir yapıcılarının kapitalizmin perspektiflerini nasıl değerlendirdiklerini hatırlatmak yerinde olur. O zaman alabildiğine derin döviz bunalımı, kapitalizmin dolara ve altın esasına dayalı döviz sistemini, ABD tekellerinin hegemonyasını yansıtan bu sistemi artık iyice sarsmıştı. Bununla birlikte, o zaman ABD ekonomisi sürekli bir düşüş dönemi içindeydi. Bu koşullarda, övüle övüle göklere çıkarılan «özel girişim» sisteminde her şeyin tıkırında gitmediğini itiraf edebilecek kimseler (tek tük de olsa) eksik değildi. Örneğin, Birleşik Amerika'da burjuva ekonomi bilimi klâsik ekolünün emektarı ve popüler ekonomi ders kitaplarının yazarı olan Paul Samuelson, o zamanlar yayımladığı bir yazısında, «öyle şeyler var ki, örneğin işsizlik yaratılmadan enflasyonun nasıl kontrol edilebileceği gibi, biz bunları şimdilik bilmiyoruz» diyordu. ⁽²⁾ Samuelson bir yandan tamamen iyimserdi: «Makro-ekonominin ⁽³⁾ ana probleminde, yani ekonomik çevrim ve gelişmenin yönetimi-ndeki duruma bakarak, diyebilirim ki, biz ekonomistler iyi formdayız.» ⁽⁴⁾

Bir de Birleşik Amerika'da 1960'lardaki sürekli ekonomik «bum»un (gü-

(1) Okuyucunun alçakgönüllülük noksanı saymıyacağı ümidiyle kendimden bir örnek vereyim: Daha kapitalist ekonominin yükselmeye devam ettiği 1973 Haziranında, İngiliz Marksist «Labour Monthly» dergisinde şunları yazdım: «Böylece, Britanya tekelci kapitalizmi, yalnız kendi ülkesinde değil, bütün burjuva dünyasında da, durgunlukla yüzyüze gelmiş bulunuyor. Bu durgunluk şimdiki «gürültü patırtı» dan sonra dünya tekelci kapitalizmi genel bunalımının derinleşmeye yüz tutmasının başlangıcı olacaktır.» Bundan başka, 1974 Aralık ayında «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde yayımlanan yazımda da, kapitalist dünyada olayların gidişinin «büyük ölçülerde sürekli bir ekonomik bunalımı haber verdiği»ni kaydetmiş bulunuyorum.

(2) Bak: Arrigo Levi. Journey among the Economist. London, 1973.

(3) «Makro», bileşik sözcüklerin başında, büyük, muazzam anlamında.

(4) Bak: Arrigo Levi, Journey among the Economist. London, 1973.

rültü-patırtı, bunalımsız gelişme) «baba»sı sayılan W. Heller'i hatırlıyalım. Heller, Birleşik Amerika'nın iki cumhurbaşkanının (Kennedy ve Conson) öğütçüsü, akıl hocası olduğunu savlıyor, Keynes ve devamcılarının öğretisini, yani tam istihdamı sürdürme ve devletin parasal müdahalesiyle hızlı ve istikrarlı ekonomik gelişme tempoları sağlamayı nasıl uygulayacaklarını kendilerine öğretiyordu. Ve Kennedy ile Conson'un başkanlık ettikleri dönemin sekiz «tok yıl» indan sonra «perhiz yılları» geleceğinden korkanlara, Heller «böyle korkuya yer olmadığı» yanıtını veriyordu. (5)

Fakat Birleşik Amerika'nın ilerigelen ekonomistleri arasında, Keynes tarafından önerilen devlet müdahalesi metotlarını kesinlikle eleştirenler de vardı. O zaman bunların en tanınmış M. Friedman'dı. Bu ekonomist kapitalizmin yeteneklerine o derece inanıyordu ki, bu sisteme devletin ancak asgari müdahalesiyle eylem gösterme olanağı verilmesini salık veriyordu. Friedman'a göre, başarının anahtarı, banka kredisinde dengeli ve ılımlı bir büyüme temposu yaratılmasında ve bunun reel ulusal verimin artışıyla eşölçülü olmasındaydı.

Bir de matematik «modeller» işlemekte uzmanlaşan, bu modeller yardımıyla da ekonomik gelişme yollarını kestirmeyi ve bu gelişmeyi belirli bir çizgide yürütebilmek üzere hükümetin ne gibi metotlar kullanması gerektiğini belirlemeyi düşünen ekonometristler vardı. Bunların en etkin modellerinden biri meşhur Brookings Enstitüsü'nde işlenmişti. Ekonometristler, artık yeni yeni başarıların öncesinde olduklarına inanıyorlardı.

Peki, burjuva ekonomistleri bugün ne durumdadırlar? Uyguladıkları metotlardaki ayrımlara karşın, kapitalizmin geleceğinden hâlâ emin midirler? 1930'lardan sonraki en derin bunalımın başgöstermesini hangi nedene bağlıyorlar? Kapitalizmi sağaltmak için ne gibi reçeteler öneriyorlar? Kapitalizmin bunalımı üzerinde kısaca da olsa Marksist-Leninist bir çözümleme yapabilmek, işçi sınıfının ve anti-monopolist cephedeki bağlaşıklarının savaşımına ilişkin bazı sonuçlar üzerinde durabilmek için, önce işte bu sorulara genel hatlarla cevap vermeye çalışacağız.

Burjuva bilginlerinin konuşmaları, ekonomik durumu değerlendirmeleri (alabildiğine panikten tutun da, ölçsüz bir iyimserliğe kadar) çok alacalı bir yelpaze meydana getiriyor. Ve bu değerlendirmeler, ekonomi cephesinin son bildirilerine göre çabucak değişebiliyor.

Britanya burjuva haftalık gazetelerinin en eski ve tanınmışlarından biri olan «The Economist» dergisi, 28 Aralık 1974 günü sayısında şu soruyu ortaya atıyordu: «Bu düşüşün üstüne kim çıkabilecek?» Dergi, önce, kapitalizmin tarihinde en sürekli olan, bazı kesintilerle de olsa, savaştan sonra ki 25 yıl boyunca devam eden ve kapitalist dünyada sanayi üretimi hacminin 3,5 defa artmasına yol açan «bum»dan söz ederek, bu düşüşün

(5) Bak: Arrigo. Levi, *Journey among the Economist*. London, 1973.

başlıca kapitalist ülkelerin hepsine ayrı şiddette darbeler indirdiğine işaret ediyordu. Ve bununla ilgili olarak, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün, 1975 yılı ortasında büyük bir ekonomik canlanma başlayacağı yolundaki öngörüsünün inandırıcı bir temele dayandığından şüphe ettiğini belirtiyordu.

Bütün dünyada, burjuvazi, kapitalist sistemin en öndeki memleketi sıfatıyla ABD'nin ekonomik gelişmesinde kapitalizmin bunalımının çabucak bertaraf edilebileceğine dair kanıtlar görmek istiyor. Bu bir sır değildir. «The Economist» dergisiye, 15 Şubat 1975 günlü sayısında, Birleşik Amerika'daki düşüşün sürekli ve derin olacağı sonucuna varıyor. 29 Mart 1975 günlü sayısında da, ABD Kongre'sinin vergileri azaltma, Federal Bütçe açığının büyümesine katlanma ve dolaşımdaki parayı artırma kararını yorumladıktan sonra şunları yazıyor: «Bu tedbirler, 1976-1977'ye doğru enflasyon ateşini daha körükliyebilir ve artık oluşan hale gelmiş bulunan «kendi kendini düzenleyici» düşüşe şimdiye kadar görülmemiş başdöndürücü bir karakter kazandırabilir. ⁽⁶⁾

1974 yılının ikinci yarısında ABD'ni kasıp kavuran ve hemen çok çabuk ilerlemeye başlayan düşüşün güçlü izlenim ve etkisi altında, Amerikan «Time» dergisi «Kapitalizm bu badireyi atlatabilir mi?» başlıklı bir yazı yayımladı. Bu gürültülü tepki yazısında somut olarak şöyle deniyordu: «Kapitalizmin, enflasyon yarısını sağaltmak için giderek derinleşen düşüşten başka hiç bir çaresi olmadığı ve bunu süratle aşması için ekonomimize yardım yolundaki bütün çabaların sadece enflasyonun şiddetlenmesine yol açacağı korkusu gittikçe büyüyor» ⁽⁷⁾ 1975 yılı ortasında eylemsel etkenlikte biraz yükseliş görülünce ve «Time» da bu eğilimli belirtince, Birleşik Amerika'da düşüşten artık neredeyse geçmişe mal olmuş bir konu olarak söz edilmeye başlandı. Ama yarın korkusu kaybolmuş değildi. Dergi, ekonomideki canlanmanın perspektiflerini değerlendirerek şunları yazdı: «Enflasyonda yeni patlamaların, kredi sınırlamaları, vergi artışları ve ekonominin devletçe yeteri kadar teşvik edilmemesiyle bağdaşması ciddi endişeler vericidir. Bu durum sözkonusu canlanmayı boğabilir ...» ⁽⁸⁾

Sonbaharda gelen haberler, sözü edilen yükselişin gerçekliğini şüpheye düşürücü nitelikteydi. Temel ekonomik göstergeler eğrisi yükselmez oldu ve yatay gitmeye başladı. New York şehri parasal iflâs ve yıkım uçurumu kenarında sallantı geçirmeye devam ediyor. «Business Week» dergisi, 22 Eylül 1975 günlü sayısında, ABD'nin şimdiki parasal durum istikrarsızlığının, «bum» yıllarında kredileri alabildiğine genişletmenin mantıklı bir sonucu olduğunu belirtti ve «Time» dergisiyle uyumlu bir dil kullanarak,

⁽⁶⁾ «The Economist», March 29, 1975, p. 81.

⁽⁷⁾ «Time», July 14, 1975, p. 38.

⁽⁸⁾ «Time», September 22, 1975, 34.

ekonominin her reflâsyonist ⁽⁹⁾ canlanışından sonra yeni bir enflâsyon bunalımının başlayacağından duyulan endişeyi ortaya koydu.

Burjuva ideologlarının kapitalizmin bunalımını değerlendirmedeki ruh hali değişimlerini böyle kısaca gözden geçirdikten sonra, yukarıda ortaya koyduğumuz ikinci soruya, bunalımın başgöstermesini hangi nedene bağladıkları sorusuna cevap vermeye çalışacağız.

Burjuvazinin görüş açısından bu gibi açıklama denemeleri pragmatik gözlemlerin basit bir sonucudur. Örneğin, tanınmış İngiliz iktisatçılarından Alec Cairncross, Britanya Ulusal Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından yayımlanan «1975 krizi» adlı kitabında şöyle yazıyor: «Dünya apaçık aynımlı iki bunalımla yüzyüzedir. Birincisi, enflâsyon karşısında duyulan korkudan, maliyeti ve fiyatları süratle arttırma koşullarında eylemsel aktifliği genişletme politikasından vazgeçilmesinden ileri gelen istihdam bunalımıdır. İkincisi, dünyadaki oransızlıklardan yani petrol üreten ülkelerden yapılan ithâlatın finanse edilmesi problemiyle bağlı (bütün diyemsek bile, daha çok bununla bağlı) oransızlıklardan ileri gelen bunalımdır ...» Bu demecin birinci bölümü, olguya sadece yüzeysel olarak değiniyor, gizli nedenlerine ilişkin hiç bir şey söylemiyor. İkinci sav da karekterce en az bunun kadar yüzeyseldir. Burjuva ekonomistlerinin çoğu, petrol fiyatları yükselişlerinde sadece olağan rastlantı veya çıkarıcı politik nedenlerin belirtilerini görüyorlar. Ve bu ölguda emperyalizmin çelişkilerinin belirtilerini görmeye yaşamaktan inatla kaçınıyorlar.

Bunalımı burjuvazinin açısından açıklamalarda, çoğu kez, probleme yanışımda çeşitli yöntemler görülüyor. Baş temsilcisi Amerikalı prof. M. Friedman olan monetar yön ve açı, bunalımı, kredinin genişlemesini kontrol altına alma denemelerinin sonuç vermemesiyle açıklıyor. Büyük Britanya'da Tutucu Parti'nin şimdiki lideri olan ve Birleşik Amerika gezisinde kendi görüşlerini geniş ölçüde reklâm eden Margaret Thatcher, daha basitleştirilmiş olan ikinci yanışımda direniyor. Thatcher, burjuva devleti ekonomik alana müdahaleden vazgeçtiği, kapitalizm de mahut «serbest pazar ekonomisi»ne döndüğü taktirde her şeyin yolunda gideceğini savlıyor. Bu görüşler elbette neo-klâsik burjuva politik ekonomisinin ürünüdür. En sonda, doğal olarak, ekonominin dinamizmini bir dizi etkenin topyekûn eylemiyle açıklıyan Keynes'in yanışıımı geliyor. Sorun, çoğu kez, bunalımın asıl nedeninin, iş ücretlerinin ve devletin sosyal yardım harcamalarının çok büyük artışından doğan topyekûn istemin topyekûn sunu üzerindeki aşırı baskısı olabileceği tahminine indirgeniyor. Örneğin, İngiliz «Sunday Times» gazetesinin 26 Ocak 1975 günlü sayısında şu satırı okuyoruz: «Britanya ayağını yorganına göre uzatmıyor.» ⁽¹⁰⁾ Bu-

⁽⁹⁾ Reflâsyon: Enflâsyonist «bum»u teşvik edici diğer tedbirlerle bağdaştırılan «ucuz» kredi (düşük kredi ölçüleri) politikası. Not. red.

⁽¹⁰⁾ «Sunday Times», January 26, 1975.

nalının nedenlerinin bu biçimde açıklanması bakımından, Uluslararası Kalkınma ve Gelişme Bankası Başkanının eski Amerikalı danışmanı İ. S. Friedman'ın «Enflasyon: Dünya Ölçüsünde Felâket» adlı kitabında söyledikleri de tipiktir. Friedman bu kitabında, kapitalist ülkeler ahalisinin, ABD tüketimcilik modellerine öykünerek, gerekli kaynaklara sahip olup olmadığını düşünmeden, işi iyiden iyiye tüketim fazlalıkları özenti-sine («komsumerizm») vurduğunu savlıyor.

«Business Week» dergisinin ABD ekonomisini konu edinen «Sermaye-nin bunalımı» başlıklı yazısında bir başka yorum buluyoruz. Yazıda şöyle deniliyor: «İşte artık on yıldan fazla bir zamandır, devlet harcamalarında ve bu arada transfer ödemelerinde ⁽¹¹⁾ gerçekten hayret verici bir artış (yılda % 9) görülüyor ki, bu, özel sektördeki aynı göstergenin en az iki misli üstündedir. Devlet harcamalarında bu artış, sermaye pazarında geçen yıl ortaya çıkan gerilimli durumun ana nedenidir.» ⁽¹²⁾

«Business Week» dergisindeki bu yazı, daha yukarıda ortaya koyduğumuz soruyu, burjuva ekonomistlerinin bunalımdan ne gibi çıkış yolları aradıkları sorusunu cevaplamaya açık bir çıkış noktası olabilir. Yazının sahipleri fikir yürütmelerinde temel olarak Brookings Enstitüsü'nün, ekonomistler kalesi sayılan bu kurumun sorunu koyuş tarzına ve aynı zamanda Birleşik Amerika Maliye Bakanı Simon'un görüşlerine dayanıyorlar. İleri sürdükleri ana tez şöyledir: Amerikan ekonomisinin gelişmesi, yatırımlar için ayrılan sermayenin süratle artırılmasını gerektiriyor. 1955–1964 yılları döneminde genel sermaye istemi 760 milyar doları aştı; 1965–1974 yılları döneminde 1,6 milyar buldu; önümüzdeki onyılda ise 4,5 milyar dolara çıkması bekleniyor.

Bu yazıyı kaleme alanlardan, olguyu Marksist açıdan açıklamayı anlayacaklarını ve kabul edeceklerini beklemek yersiz olsa bile, bunun gerçek nedeni, kapitalizmin aşırı sermaye üretimi yönünde, mal üretiminde reel genişleme olanaklarına kıyasla aşırı birikim sağlama ve artık-değer'i artırma yönündeki kaçınılmaz eğilimdir. K. Marks bu eğilimi «Kapital»in üçüncü cildinde çözümlüyor. «Business Week»in yazısını kaleme alanlar, bu problemin, özel ve devlet harcamalarını kısıtlama amaçlı tedbirler uygulanmak suretiyle biriktirmelerin alabildiğine artırılması sağlanarak çözümlmesini öneriyorlar. Bu öneri burjuva politik ekonomisi klâsik reçeteleri ruhunu yansıtıyor, ve bize Gladston'un ⁽¹³⁾ liberal finans politikasını anımsatıyor. Teorik bakış açısından, bu öneri, dengesi «pazar güçleri»nin

⁽¹¹⁾ Çeşitli sosyal yardımların (eski savaşçılara, işsizlere, vb.) finansmanına ilişkin devlet harcamaları. Not. red.

⁽¹²⁾ «Business Week» September 22, 1975, p. 45.

⁽¹³⁾ 19. yüzyılın ikinci yarısında dört kez Büyük Britanya başbakanlığı yapan, serbest ticaret ve asgari devlet harcamaları yanlısı olarak tanınan Liberal Parti lideri.

eylemiyle sağlanan kapitalist ekonomi neo-klâsik modeline dayanıyor. Bu görüşler, bunalımın yükünü emekçilerin sırtına sarmayı amaçlayan burjuva teorileri ve politik doktrinleri alaca yelpazesinin kenar dilimlerinden biridir. Zira bu gibi görüşler, «serbest özel girişim» kapitalizmine dönüş emellerinden de güç alıyor ve aynı zamanda gerici-hayalci ve yeminli işçi düşmanı psikolojileri yansıtıyor. Bu türden gerici «hayalcilik», pratikte, sadece devlet-tekel sermayesinin işçi sınıfını hedef tutan diktatörlüğünü güçlendirme çabalarını gizlemeye yaramaktadır.

Yelpazenin karşıt ucunu, Britanya Ulusal Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü ve Büyük Britanya Maliye Bakanlığı'ndan Keynes'in yeni yandaşları olan ekonomistler tutuyorlar. Bu ekonomistler, emekçilerin ücretlerinin zorunlu olarak azaltılmasını öngören gelirler politikası yardımıyla devlet eliyle ayarlamaya kuvvet verilmesinden yanadırlar. Görüşleri, Tutucular'ın liderinin özel girişime ilişkin fikirlerini reddeder görünen İngiliz İşçi Partisinin ve İşçi Partisi hükümetinin sağ kanat temsilcilerinin görüşlerine tıpatıp uymaktadır. Gerçekte bunların devlet eliyle düzenlemeye kuvvet verilmesi önerilerinin amacı tekelci sermayenin durumunu güçlendirmektir.

Biz, kapitalizmi kurtarma amacıyla devlet müdahalesini ve plânlamayı güçlendirme fikrinin yandaşları arasında, J. Galbrath'da içinde, diğer tanınmış burjuva ekonomistlerini de görüyoruz. Dikkate değer bir nokta da şudur ki, ilk bakışta ayrımlı görünen burjuva ekonomistleri temsilcileri ve sağcı reformistler eni-sonu hep aynı amacı güdüyorlar. Kimi açık, kimi kapalı olarak, devletin kudretinin bunalımdan emekçilerin sırtına basarak çıkılacak ve devlet-tekel kapitalizminin günleri uzatılacak biçimde kullanılmasını öneriyorlar.

Bunalım koşullarında resmi ekonomi politikasına da kısaca değinelim. Bu politikanın hayretler uyandıran çizgisi burjuva hükümetlerinin pasifliğidir. Bu hükümetler, doğallıkla karakter bakımından karşıt tedbirler alınmasını gerektiren bir deflâson politikası veya bir reflâsyon politikası uygulayıp uygulamamakta kararsızdırlar. Bazı ülkelerin, örneğin bir ABD'nin, bir FAC, Japonya veya Fransa'nın kapitalist ekonomileri belirli dozda bir reflâsyona dayanabilecek kadar güçlüdür. Ama enflâsyondan en çok zarar gören Büyük Britanya gibi ülkeler artık bu durumda değildirler. Temel ayrımları da budur. Ne var ki, ekonomileri daha güçlü olanlar bile bir yere kadar felce uğramış durumdadır. Birleşik Amerika Maliye Bakanlığı, harcamaları ve krediyi sınırlama yolunu tutarken, Vaşington yönetimi en yakın gelecekte büyük açığı kapatarak bütçeyi dengelemeye çalışırken, Temsilciler Meclisi'nin ilgili komisyonu enerjik bir reflâsyon uygulamasında ısrar etmektedir.

Bu anlaşmazlıklar, görüş ayrılıkları, devlet-tekel eliyle düzenleme araçlarıyla ekonomiyi canlandırmaya engel olan etkenlerden biridir. ABD yö-

netici çevreleri, Amerikan kapitalizminin, bu bunalımdan, devlet müdahalesinin güçlendirilmesine hacet kalmadan sıyrılıp çıkabilecek kadar yaşamsal güce sahip olduğundan emin görünmeye çalışıyorlar. Dünya tekeli kapitalizmi kampında 25 yıldır ekonomik gelişme ve birikimin liderlerinden biri olan FAC, ekonominin belirli sektörlerinde, örneğin konut yapıcılığında, birkaç temkinli ve sınırlı adım atmış bulunuyor. Ne var ki, enflasyonun şiddetlenmesi karşısında duyulan korku (ki bu enflasyon, şimdiki göreceli düşük tempolarına (yılda % 5-6'ya karşın, FAC de potansiyel bakımdan çok tehlikeli sayılıyor), Ortak Pazar'ın bütçe harcamalarını arttırma plânları konusunda Bon hükümetinin ciddi bir direniş göstermesine yol açtı. Japonya da, henüz gözle görülür sonuçlar vermemiş olsa da, birkaç ılımlı reflasyonist tedbir aldı. Daha geçenlerde, Fransa, oransal olarak büyük ölçüler alabilecek bir reflasyonist tedbirler kompleksi uygulamasına geçmek niyetinde olduğunu duyurdu.

Büyük Britanya'da enflasyon düzeyi büyük kapitalist ülkelerin hiç birinde olmadığı kadar yüksektir. Britanya hükümeti, şimdiki enflasyon hiç olmazsa başlıca rakip ülkelerdeki düzeye inecek kadar azalmadıkça reflasyona gidilemeyeceğini açıkça duyurdu. Aynı zamanda, Büyük Britanya'nın, dünya kapitalist sistemini sağlama işine, ekonomileri Britanya'ya kıyasla daha iyi durumda olan ülkelerce, her şeyden önce en büyük kapitalist devlet sıfatıyla Birleşik Amerika'ca alınacak reflasyonist tedbirlerle girilmesini beklediğini açıkladı.

Kısacası, sermaye birikimi koşullarının kötüleşmesiyle ve bütün emperyalist çelişkilerin sertleşmesiyle yüzyüze gelen devlet-tekeli kapitalizmi, bunları bertaraf edebilecek ve doğurdukları güçlük ve çatışmaları da ekonomik gelişmenin teşvikine ilişkin Keynes reçeteleri yardımıyla azaltabilecek gücü kendinde bulamıyor. Keynes'çilik, yani kapitalist ekonomi üzerinde, öncelikle dağılım ve mübadele alanında (bütünyle üretim ilişkilerine hiç dokunmadan) devlet müdahalesiyle işlem denemesini öngören yöntem, suya düşmeye hükümlüdür. Tekelci kapitalizmin boyuna teşvik edilmesi ancak süregelen enflasyona yol açar. Petrol üretici ülkelerden gelenlerle daha da kabaran ve bugün en az 250 milyarı bulan (yani 1972'dekinin 2,5 misli) Eurodollar-Pool'u enflasyonist aşırı birikimde her zaman yeni bir bunalıma yol açabilir. Bu koşullarda kapitalist ülkelerin reflasyona gitmekten korkmaları kendilerince haklı bir nedene dayanıyor.

Peki ama, değil mi ki ekonomiyi düzenlemeye ilişkin Keynes'çilik araçları sonuç vermiyor, o halde devlet-tekeli kapitalizminin elinde ne kalıyor? Belki de devlet-tekeli sermayesinin daha da merkezileştirilmiş diktatorası kalıyor. İzin verirsiniz, kapitalizmin tutabileceği yolları daha kolay tasarlayabilmek, işçi sınıfının ve bütün anti-monopolist güçlerin önünde açılan perspektifleri doğru biçimde değerlendirebilmek için, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde (Aralık 1974) yayımlanan «Kapitalizmde buna-

lının bazı problemleri» başlıklı yazımızın esas noktalarını kısaca hatırlatalım. Bu hatırlatmanın yazının içerdği bazı fikirleri geliştirme ve tamamlamaya yardım edeceğini umuyoruz.

Biz, İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde alabildiğine sermaye artışı ve birikiminin nedenlerini ele almış ve şu etkenleri sıralamıştık: Ucuz işgücünün sergilendiği göreceli olarak geniş bir pazarın varlığı, ucuz ve çabuk yetkinleşen bir teknoloji; sermaye yoğunlaşması ve merkezleşmesinin yüksek tempolarla gelişmesi; kudretli bir dünya parasal merkezinin belirmesi ve bu temel üzerinde banka kredisinin geniş ölçüde artışı; tekeli sermayenin kazançlarını güven altına alma çabası yüzünden devlet harcamalarının çoğalması; ekonomik bakımdan geri kalmış ülkelerden istenildiği kadar yakıt ve hammadde getirebilme olanağı. Bütün bunlar, ekonomik çevrimde düşüş eğilimlerinin yapay olarak zorlanmasına olanak veriyordu.

Ne var ki, kolayca kazanç sağlanmasına yardım eden koşullar, tekel-lerin devletten teşvik gören sermaye yığıma doymazlığı ve bunun doğurduğu hızlı ekonomik kalkınma süregelen enflasyona yol açtıkları zaman, kaybolmaya yüz tuttu. Bu durum, aşırı birikimde sürekli bir bunalımın zeminini hazırladı, dünya emperyalizminin, gelişmesindeki kararsızlığın artmasıyla sertleşen çelişkileri daha da keskinleştirdi. Kapitalizm, daha büyük bir kararsızlık ve başdöndürücü sarsıntılarla karakterize edebileceğimiz bir safhaya girdi. Bu safha, kapitalist sistemin en zayıf halkalarında ortaya çıkan problemlerin sosyalizme yol açan araçlarla çözülmesini, işçi sınıfının ve anti-monopolist bağlaşmadaki yandaşlarının bu yönde elden geldiğince büyük bir bilinçlilik ve güçle hareket etmelerini gerektiriyor.

Okuyucuya aşırı birikim hakkındaki Marksist teoriyi de hatırlatmak isteriz. Kapitalizmin çevrimsel bunalımlarının temelinde yatan, ana sermayenin fazla üretimden ve onun aşırı birikiminden başka bir şey değildir. Kapitalizmin bu çelişkiyi oransal olarak daha kolay atlattığı zamanlar geçti. Bunun epeyce daha zor başarıldığı dönemler de oldu. Her kritik dönemden sonra, aşırı birikim probleminin çözümünde herhangi bir yeni yola giriliyordu.

Besbelli ki, şimdi potansiyel bakımdan sürekli bir kararsızlık ve süregelen aşırı birikim dönemi başlamış bulunuyor. Bu durumda, tekeli kapitalizmin V. İ. Lenin tarafından keşfedilen bütün çelişkilerinin bu safhada son kertesine kadar sertleşmesi haklı olarak beklenebilir.

Bunalıma ilişkin Marksist teorinin ışığı altında, son yıllardaki muazzam aşırı birikimin çok büyük depresyon (durgunluk) yardımıyla bertaraf edilebileceği; bu depresyonun da sermaye yatırımlarında boyutlarıyla dünya çapında bir azalmaya, böylelikle kazanç normunun eski halini almasına yol açabileceği tahmin edilebilir.

Kapitalizm de, evvelki yatırımların düşmesi ve iş ücretleri harcamaları-

nın azaltılması (biri de, öbürü de, kazanç normunu tekelleri doyurabilecek bir düzeye çıkarmak için gereklidir), ancak göreceli bir sürekli bir durgunlukla gerçekleştirilebilir. Demek oluyor ki, önümüzde kararsız bir gelişme dönemi, bir yığınsal işsizlik ve süregen enflasyon dönemi vardır. Reflasyon yönündeki baskı da, ekonomiyi yapay olarak süratle canlandırma çabalarına yol açabilir. Ama bundan sonra da enflasyon alabildiğine şiddetlenir ve bunalım daha büyük felâket ölçülerini alır.

Tek sözle, süresi boyunca kapitalist birikimin nispeten süratli ekonomik gelişmenin görüldüğü son 20–25 yılda olduğundan çok daha ciddi güçlüklerle karşılaşacağı epeyce uzun bir dönemin başlaması beklenebilir. Bu dönemde kapitalizmin kendi çevrimsel bunalımlarını aşması daha güç olacaktır. Durgunluk eğilimi güçlenecek ve süregen «stagflasyon»a dönüşecektir (durgunluğu enflasyonla bağdaştırma ve yığınsal işsizlik). Evvelce uygulanan devlet-tekel eliyle düzenleme metotları yardımıyla süratli birikim, artık sertleşmiş olan emperyalist çelişkileri gideremeyecektir. Girmekte olduğumuz çağ, dünya kapitalist sisteminde devrimsel çalkantı ve sarsıntılara yol açabilecek olan çağdır.

Olayların reel akışını, yalnız kapitalist sistemin objektif çelişkileri değil, aynı zamanda karşıt eylemli eğilimler belirleyecektir. Öyle ki, yönetici sınıf devlet-tekel kapitalizminin daha diktatörce egemenlik biçimlerine kayacak; işçi sınıfı ve bağlaşıkları ise, sosyalizme yol açabilmek üzere, demokratik reformlar için savaşım yürüteceklerdir. Bizi bekliyen savaşım, uluslararası dayanışma ve işbirliğinin artırılmasını gerektiriyor. Barış içinde yanyana yaşama bu savaşım için gerekli koşuldur. Biz, kapitalizmin hem korkunç tehlikeler, hem de işçi hareketi için gerçekten büyük olanaklar gizliyen bir çağa girişine tanık oluyoruz.

İnsan ve Ekonomi

ADC ve FAC'de sosyal-ekonomik gelişme eğilimleri

Uluslararası gerginliğin azalması koşullarında, iki sistem arasındaki yarışmanın ağırlık merkezi günden güne daha çok ekonomi, sosyal politika, öğrenim ve kültür alanına doğru geçiyor. *Ekonomik gelişme tempo-ları hangi toplumsal sistemde daha yüksek ve dayanıklı? Maddi ve kültürel gereksinmelerin giderilmesi, kişiliğin heryanlî gelişmesinin sağlanması için hangisinde daha elverişli koşullar yaratılıyor?* «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi işte bu sorunlarda okuyucunun daha iyi aydınlanmasına yardım etmek amacıyla, reel sosyalizm ile çağdaş kapitalizmi somut olarak karşılaştıran bir yazı dizisi yayımlamaya başlıyor. Bu dizinin birinci yazısı, Alman Demokratik Cumhuriyetinde (ADC) ve Federal Almanya Cumhuriyeti'nde (FAC) son beş yıl içindeki sosyal-ekonomik gelişme eğilimlerine ilişkin bazı rakam ve kanıtları sergileyen aşağıdaki belgesel materyaldir. (1)

ADC ve FAC dünyanın en gelişkin ilk on sanayi ülkesi arasına giriyorlar. Ne var ki, FAC yüzölçümüyle ADC'nin hemen hemen 2,5 misli, nüfusuyla da 3,5 misli daha büyüktür. Bundan ötürü de bu karşılaştırmada çok kesin rakamlara değil, yalnız göreceli rakamlara yer verilmiştir. Aynı zamanda, ADC ve FAC istatistiklerinde, sosyal-ekonomik gelişme göstergelerinin hesaplanmasında çoğu ahvalde ayrılmı bir yöntem kullanıldığını da dikkate almak gerekmektedir.

FAC ekonomik gelişmede ADC'ye kıyasla bir hayli daha elverişli çıkış mevzilerinden harekete geçti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Batı Almanya, eski Almanya sanayiinin büyük merkezlerini ve hemen hemen bütün hammadde ve enerji kaynaklarını miras aldı. Bundan başka, savaş yıllarında Batı Almanya kesimindeki sanayiın yalnız % 20'si zarar gördü; buna karşılık çağdaş ADC'nin en çetin çarpışmalara sahne olan topraklarında sanayiın % 40'ı yıkıma uğradı. Ve buna karşın, her iki Alman devletinin bütün varoluşu boyunca, ADC ekonomisi, bir bütün olarak, FAC ekonomisinden daha hızlı tempolarla gelişme gösterdi. 1970 yılında ADC'de sanayi üretimi 1950'deki düzeyin 5,4 misli üstünde, FAC'deyse 4,2 misli üstündeydi.

(1) Bu materyalde ADC ve FAC ulusal istatistiklerinden, bu memleketler basınında çıkan rakam ve kanıtlardan yararlanıldı. Bunlar, dergi yazı kuruluna, «ADC Panorama» basın ajansı redaksiyonu ve Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü (ADC) tarafından sağlandı.

ADC'nin sosyal-ekonomik gelişme programı

Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin 1971'de yapılan VIII. Kongresi, ADC'nin 1971–1975 yılları sosyal-ekonomik gelişme ana doğrultularını şöyle belirledi:

«Ana ödev, ... sosyalist üretimin yüksek tempolarla gelişmesi, etkinliğinin artırılması, bilimsel-teknik ilerleme ve emek verimliliğinin yükseltilmesi temeli üzerinde halkın maddi ve kültürel yaşama düzeyini daha öte yükseltmeyi sağlamaktır.» («ASBP VIII. Kongresi'nin, ADC halk ekonomisini geliştirme beşyıllık (1971–1975) plânına ilişkin direktifleri»nden.)

Beşyıllık için şu ana ödevler belirlendi:

	1975'te, 1970'e kıyasla yüzde olarak	Yıllık ortalama artış yüzde olarak
Ulusal gelir	127	4,9
Sanayi üretimi	134	6,0
Sanayide emek verimliliği	135	6,2
Halk ekonomisinde temel yatırımlar	129 ¹	5,3
Halkın reel gelirleri	122	4,1

¹ 1966–1970 düzeyine kıyasla 1971–1975 ortalama düzeyi yüzde olarak.

ASBP MK Birinci Sekreteri E. Honeker yoldaş VIII. Kongrede şöyle dedi: «1971–1975 plânı direktifleri, istikrar ve sapmasız ilerleme ekonomik programı olarak nitelenebilir. Hedefimiz, olağanüstü yüksek artış tempolarında, üretim ritminde, besin ve tüketim maddeleri sağlama ve donatımda, tüketim malları fiyatlarında sağlamlık, süreklilik sağlamaktır.»

*Gelişmiş kapitalist ülkelerdekinden daha
yüksek tempolar*

ADC beşyıllık halk ekonomisi gelişme plânının sonuçları henüz gözden geçirilmiş değildir. ASBP MK XV. (Ekim 1975) ve XVI. (Kasım 1975) Plenumları'nda, bu plânın yalnız yerine getirilmekle kalmayıp, en önemli göstergelerde fazlasıyla yerine getirileceğinden emin olunduğu belirtildi. Bu güven, ADC emekçilerinin 1971–1974 yıllarında ve 1975'in 10 ay'ı içindeki başarılı çalışmalarının sonuçlarına dayanıyor.

*ADC halk ekonomisinin 1971–1975 yıllarındaki
esas gelişme göstergeleri
(önceki yıla kıyasla artış – yüzde olarak)*

	1971	1972	1973	1974	1975 ¹
Üretilen ulusal gelir	4,5	5,4	5,5	6,3	5,5
Sanayi malları üretimi	5,5	6,3	6,8	7,4	6,8
Sanayide emek verimliliği	4,5	5,0	5,8	6,3	6,7
Halk ekonomisinde temel yatırımlar	4,0	3,0	8,5	4,0	4,0

¹ Yılın ilk yarısı 1974'ün ilk yarısına kıyasla.

1971–1974 yıllarında ulusal gelirde yıllık ortalama artış % 5,5 oldu. Ön hesaplara göre, 1975 yılında ulusal gelir 140 milyar ADC markını aşacaktır (1970'te 108 milyar marktı). Sanayi malları üretimi 1970'te 163,3 milyar marktan 1974'te 223 milyar marka çıktı. Yıllık ortalama artış % 6,5 idi.

1975 yılının 10 ayında halk ekonomisi yıllık plânı sanayide % 83,6 oranında yerine getirilmişti.

ADC endüstrisi *üretimi yeğînleştirme* (üretim şiddet ve hızını artırma) yolunda gelişiyor. Mal üretimi, diyebiliriz ki, tamamen emek verimliliğini yükseltme yoluyla artırılıyor. Bununla birlikte, yeni tekniğin benimsenip uygulanması ve çalışmanın bilimsellikle örgütlenmesi, yalnız emek verimliliğini artırmakla kalmıyor, aynı zamanda emeği kolaylaştırıyor ve olası tehlikeleri azaltıyor. ASBP Sekizinci Kongresi'nden beri iş kazaları % 15 azalmış bulunuyor.

ADC'de birçok endüstri kolları gitgide artan bir belirginlikle ihracata yöneliyor. Bu kollarla üretimin % 50'si ve bazı hallerde % 80–90 kadarı dış ülkelere gönderiliyor. *Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi ülkelerle ekonomik ilişkiler*, ADC halk ekonomisinin istikrarlı gelişmesinin önemli etkenidir. ADC dış ticaret alışverişinin % 70'ini bu ülkelerle yapıyor. ADC'nin en büyük ticaret partneri Sovyetler Birliği'dir. Bu iki ülke arasındaki ticaret hacmi 1971–1975 yıllarında hemen hemen 20 milyar rubleyi, ya da 100 milyar markı buldu ve aştı. Gelecek beş yıllık dönemde bu ticaret hacmi % 40 artırılacaktır.

ASBP MK XV. Plenumu'nda, ADC'nin endüstriyel gelişme tempolarının gelişmiş kapitalist ülkelerdekinden daha yüksek olduğu saptandı. E. Honaker yoldaş şöyle dedi: «Hatırlatmaya değer bir nokta da şudur ki, yüksek artış göstergelerinin tutunma sağlamlığı ASBP Sekizinci Kongresi tarafından ileri sürülen bir ekonomik prensip, sonuç belirleyici bir prensiptir ... Cumhuriyetimiz bu prensipe uygun bir ekonomik gelişme halindedir ...»

ASBP ve sosyalist devlet, ekonomi politikası ile sosyal politikanın birliği prensipini ardıcılıkla gerçekleştiriyorlar. Yüksek ekonomik artış tempoları sorununa, amacı kendine dönük bir sorun olarak değil, emekçilerin durmaksızın artan maddi ve mânevi gereksinmelerini daha tam olarak gidermenin gerekli koşulu gözüyle bakılıyor.

ADC'de plânlı sosyalist ekonomi koşullarında işsizlik yoktu, yoktur ve olamaz. *Emek (çalışma) hakkı* anayasaca garantilidir. Anayasanın ilgili maddesinde şöyle deniliyor: «Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin her yurttaşı çalışma hakkına sahiptir. Yurttaşın, toplumsal gereksinmelere ve kişisel kalifikasyonuna uygun olarak işyeri edinme ve serbestçe iş seçme hakkı vardır. Yurttaş, verdiği emeğin nitelik ve niceliğine göre emek ücreti alır. Erkekler ve kadınlar, yaşlılar ve gençler, eşit emeğe eşit ücret alırlar.»

ADC'de emekçilerin yaşama düzeyi, bir bütün olarak, düzenli ve sürekli biçimde yükseliyor. Geçen beşyıllık dönemde halkın parasal gelirleri yılda ortalama % 5 artış gösterdi.

ADC'de halkın safi parasal geliri
(önceki yıla kıyasla yüzde olarak artış)

1971	1972	1973	1974	1975 ¹
3,7	5,6	5,6	4,8	4,3

¹ Yılın ilk yarısı 1974'ün ilk yarısına kıyasla.

Parasal gelirlerin artması, fiyatlar değişmediği için, yaşama düzeyinin de yükselmesi anlamına geliyor.

Perakende mal ve hizmetler fiyat endeksi

1960	1970	1971	1972	1973	1974
100	99,9	100,2	99,9	99,5	99,2

Devlet, başlıca besin maddelerinde, endüstriyel geniş tüketim mallarında, aynı zamanda hizmet tarifelerinde ve şehir taşımacılık biletlerinde düşük fiyatları değişmeden sürdürmek üzere, her yıl büyük ödenekler ayırıyor. 1971–1975 yıllarında bu amaçla 50 milyar markın üstünde para harcadı. Bir başka deyişle, halkın besin maddeleri için ödediği her 100 markta devletin 26,9 mark ek ödemesi vardır. Taşıma ağında harcanan her 1 marka da devlet fonlarından 1,37 mark ekleniyor.

Fiyatlar istikrarlı ve sağlam olduğu için, pratik olarak, *mark'ın satınalma gücü değişmez kalmaktadır.*

ADC'de tek tek malların ve hizmetlerin perakende fiyatları (ADC markı olarak)

	1971	1974
Çavdar ekmeği 1 kg	0,52	0,52
Kızartmalık sığır eti 1 kg	9,80	9,80
Domuz eti 1 kg	8,00	8,00
Salam 1 kg	6,80	6,80
Süt (2,5 oranda yağlı) 1 litre	0,72	0,72
Tereyağı 1 kg	10,00	10,00
Lâhana 1 kg	0,42	0,35
Patates 5 kg	0,85	0,85
Briket kahverengi kömür (linyit) 50 kg	3,51	3,51
Gaz 1 küb.m	0,16	0,16
Elektrik 1 kv.s.	0,08	0,08
Tramvay, otobüs, metro, şehir treni 1 bilet	0,20	0,20

ADC markının satınalma gücü endeksi

1960	1970	1971	1972	1973	1974
100	100,1	99,8	100,1	100,5	100,8

ADC markının satınalma gücü 1950 yılına kıyasla yaklaşık olarak iki misli artmış bulunuyor.

Halkın gelirlerinin artmasına paralel olarak tüketim gereksinimleri de büyüyor. Beşyılığın başından beri *mal stokları* % 25,1 artmış, perakende ticaret hacmi de % 23,6 yükselmiş bulunuyor.

*Parakende ticaret hacmi
(önceki yıla kıyasla yüzde olarak artış)*

1971	1972	1973	1974	1975 ¹
3,9	6,0	5,9	5,9	4,2

¹ Yılın ilk yarısı 1974'ün ilk yarısına kıyasla.

Geçen beşyillik döneminde, cumhuriyetimizin kuruluşundan beri görülen en büyük sosyal-politik program gerçekleştirildi. Bu programda *konut yapıcılığı* merkezsiz bir yer tutuyor.

Kurulan ve modernleştirilen konutlar (bin hesabiyle)

1971	1972	1973	1974	1975 (Ocak-Ekim)
86,8	117,0	125,8	138,3	113

Böylece, 1975 Ekimi sonuna doğru 580,9 bin konut, yani beşyıllık plânın öngördüğünden fazlası, kuruldu veya modernleştirildi. 1971–1974 yıllarında ve 1975'in ilk sekiz ayı içinde, bu amaçlar için 19,3 milyar devlet ödeneği olmak üzere 21 milyar mark harcandı. 1,7 milyon yurttaş daha iyi barınma koşullarına kavuştu.

ADC yurttaşları konutun 1 metrekaresi için ayda 0,8 mark ile 1,25 mark arası bir para ödüyorlar; oysa bu 1 metrekaresinin gerektirdiği harcamalar 3 marktır. Aradaki farkı devlet ödüyor. İşçi ve memur aileleri ortalama olarak aylık gelirlerinin % 4'ü kadar ev kirası ödüyorlar.

1973 Ekiminde ASBK MK 1976–1990 yılları için hazırlanmış olan konut yapıcılığı programını görüştü ve kabul etti. Bu dönem içinde, tutarı 200 milyar markı bulacak olan 2,8–3 milyon konut yapılacak veya modernleştirilecektir. 1990 yılına doğru her aile çağdaş anlamda bayındır bir eve kavuşacak ve böylelikle konut sorunu çözülmüş olacaktır.

ADC'de tek, birleşik bir sosyal yardım sistemi uygulanıyor. «Sosyal yardım» fonu ödentileri ölçüsü 1947 yılında belirlenmiş ve o zamandan beri değiştirilmemiştir. Emekçi yurttaş bu fona, ayda 60 markı geçmemek üzere, aylık kazancının % 10'unu verir. Aynı ödentisi bu emekçinin çalışmakta olduğu kuruluş tarafından da yatırılır. Sosyal yardım ailenin çalışmayan üyelerini de kapsar. Sosyal hizmetler, parasız sağlık yardımlarından, parasız ilaç yardımından, sanatoryumlarda sağılma olanağından, hastalık ve emeklilik parasal yardımlarından vb. oluşur. Son yıllarda sosyal yardım harcamaları, bu fona yatırılan ödentiler tutarından üçte bir kadar daha fazla oldu. Aradaki fark devlet ek ödemeleriyle kapatılıyor.

Eğitim-öğretim, kültür, sağlık ve sosyal yardım gereksinmelerine ilişkin devlet harcamaları yıldan yıla artıyor. 1974 yılında bunların tutarı 35 milyar markı buldu (1970'te 25,6 milyar mark kadardı). Hesaplar, bu harcamadan dört nüfuslu bir aileye ayda 511 mark düştüğünü gösteriyor. Geçen beşyıllık dönemi boyunca, sosyal yardım fonlarından 160 milyar marktan fazla para harcandı. Yaşama düzeyinin biteviye yükseltilmesi, işsizlik ve enflasyon diye bir şey olmaması, sağlık hizmetlerinin, eğitim sisteminin ve sosyal yardımın durmadan yetkinleştirilmesi, bütünüyle, ADC emekçilerinin yarınlara, insana yaraşır yaşama koşullarını ancak sosyalizmin yaratabileceğine güvenini artırıyor.

1976 Mayısında ASBP Dokuzuncu Kongresi yapılacaktır. Bu kongre yeni

beş yıllık plân direktiflerini görüşecek ve kabul edecektir. Ana ödev, yine önceki beşyılıktaki gibi, halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyini daha fazla yükseltme ödevi olarak kalmaktadır.

F A C

FAC'de seçimönu vaatleri

Ekonomik ve politik egemenliğin gerçekte büyük sermayede olduğu Federal Almanya Cumhuriyeti'nde de istikrarlı sosyal-ekonomik gelişmeden pek çok söz ediliyor. Örneğin, burjuvazinin bugün işbaşına getirmiş olduğu Sosyal-Demokrat Partinin 1969'da kabul edilen seçimönu programında şöyle deniliyordu:

«Biz, gelecekte de, ücretli emek kişilerinin tam istihdamını, kendi başına çalışanların sarsıntısız ve sürekli ekonomik varlığını sağlayacağız. Hiç kimsenin işyerini yitirme korkusuna kapılmasına yer yoktur. Reel gelirler bundan böyle de artacaktır ...

Sosyal-demokratlar makul bir artış garanti ediyorlar.

Tarafımızdan yaratılan istikrar ve gelişme kaldıraçlarını amaca uygun olarak kullanacağız.

Fiyat istikrarı, iç ve dış tehlikelere karşı eldeki bütün araçlarla savunulacaktır ...

Sağlam parasal olanaklar sağlam devletin temelidir. Biz bunları ileride de güven altına alacağız ...

Her aile gereksinmelerini karşılayacak nitelikte bir ev edinme hakkına sahiptir. Bunun, ailenin gelir düzeyine bağlı olması gerekli değildir ...»

Bunalımdan bunalıma

1975 Mayısında Amerikan «Time» dergisi şöyle yazdı: Batı Almanlar, FAC'ye komşu ülkelerin çoğundan daha başarılı olarak işlev gösteren bir toplun kurmuş bulunuyorlar.» Bununla, «ekonomisi hayli sarsık olan», Büyük Britanya, «anarşi sınırında sallantı halinde olan» İtalya ve «... sert politik çelişkilerin perişan ettiği» Fransa kastediliyordu. Ve bu görüşü, 1975 Eylülünde «başkalarına kıyasla, memleketimiz, birçok bakımdan (fiyatlar, istihdam, gelirler) olağanüstü bir durumdadır» diyen FAC Başbakanı H. Schmidt de benimsiyordu.

Gelgelelim, FAC'de kapitalist toplumun işlevinin ne dereceye kadar başarılı olduğu incelemeye değeri.

*FAC'nin 1971-1975 yılları ekonomik gelişme
temel göstergeleri*

(önceki yıla kıyasla yüzde olarak artış)

	1971	1972	1973	1974	1975
Gayri safi					
ulusal hasıla	2,7	2,9	5,3	0,4	- 1,0 ¹
Sanayi üretimi	2,0	3,8	6,8	- 1,4	- 8,5 ²
Sanayide emek					
verimliliği ³	6,6	7,7	8,0	5,1 ⁴	-
Sermaye yatırımları	4,5	1,9	1,1	- 7,9	- 5,8 ¹

¹ Tahmin; ² Önceki yılın aynı dönemine kıyasla Temmuz ve Ağustos ayları; ³ İşçi başına bir saatte; ⁴ Önceki yılın aynı dönemine kıyasla Ocak-Ekim ayları.

Görülüyor ki, 1971-1972 yıllarında FAC ekonomisi oldukça ağır tempolarla gelişmiştir. Ve yalnız 1973'te görülen yükselişi yine bir düşüş izlemiştir. 1974 sonuna doğru FAC'de üretim kapasitelerinin ancak % 78,5'i kullanılabilmiş ve bunun sonucu olarak 100 milyar FAC markı tutarında mal üretilememiştir.

Kapitalist dünyanın başka hiç bir büyük memleketi, uluslararası ticarete FAC kadar bağlı değildir. 1974 yılında birçok sanayi dalları, ihracatı genişletmek suretiyle, üretimi evvelki düzeyinde sürdürebildiler. Örneğin, FAC makine yapımında yabancı siparişlerin payı % 44'e ulaştı (endüstriyel makineler üretiminde % 70).

Ne var ki, dünya kapitalist bunalımının gelişmesine koşut olarak, FAC'ye yapılan siparişler azalmaya başladı. 1975 ilkbaharında bu siparişler önceki yıl alınan siparişlerden % 20 kadar daha az oldu.

Tekeller, işçileri «disipline sokmak» ve daha yeğîn bir çalışmaya zorlamak için, bunalım durumundan yararlanıyorlar. Yığınsal işsizliğin alıp yürüdüğü koşullarda, işçilerin çalışma yerlerini kaybetme korkuları, emek verimliliğini artırmanın bir «etmen»i oluyor. 1975 Haziranında, sosyal-demokrat «Die Neue Gesellschaft» dergisi, bazı kuruluşlarda emek verimliliğinin işte bu suretle % 10 oranında artırılabilirdiğini yazdı. Hastalık nedeniyle işten kalmalarda bir çoğalma görülüyor. Aynı dergi bu konuda şöyle diyor: «Tıp açısından objektif olarak hasta durumdaki birçok işçi, buna karşın, sırf işten çıkarılmamak için, işyerine gidiyor.» FAC sanayinde 1.000 kişi hesabıyla iş kazaları sayısı, ADC'deki iş kazaları sayısından 2 defa daha fazladır.

İşsizlik ve enflasyon kapitalizmin yol arkadaşıdır

1969 yılında FAC'de işsizlerin sayısı «yalnız» 170 bin kadardı. Bu sayı 1970'te 149 bine indi. Ama o zamandan beri işsizlik durmadan artış göstererek, 1975'e doğru işsizlerin sayısı 1 milyonu aştı.

İşsizlerin yıllık ortalama sayıları
(bin olarak)

1971	1972	1973	1974	1975 (Ocak)	1975 (Ağustos)
185	246	273	602	1154	1031

Ne var ki, bu resmi rakamlar işsiz kalan bütün işçi ve personeli kapsamıyor. Özellikle dikkate alınmıyanlar şunlardır:

- FAC'ni terketmek zorunda bırakılan 300 bin yabancı işçi;
- İşyerlerini kaybettikten sonra işsizlik yardımı isteme hakkı olmıyan kadınlar (zira ailenin diğer üyelerinin çalışarak geçimi sağlayabilecekleri düşünülüyor);
- Köyde belirli bir toprağı olan ve sanayide işini kaybettikten sonra köye giderek çiftçilikle geçinmeye çalışan işçiler;
- Vaktinden önce emekliye ayrılan işçi ve memurlar.

Bu verilere, orta öğrenim okullarını bitirip de ilk kez iş aramaya başlıyan gençler dahil değildir.

FAC'de *kısmi işsizlik* de görülmedik ölçüler almış bulunmaktadır.

Eksik işgünü çalışanların yıllık ortalama sayıları
(bin olarak)

1971	1972	1973	1974	1975 (Eylül)
86	76	44	292	638

Memlekette fiyat artışları devam ediyor.

Hayat pahalılığı
(önceki yıla kıyasla yüzde olarak)

1970	1971	1972	1973	1974	1975 ¹
3,8	5,3	5,5	6,9	7,0	6,5

¹ Tahmin.

FAC'de tek tek malların ve hizmetlerin perakende fiyatları¹
(Batı Alman markı olarak)

	1971	1974
Ekmek 1 kg	1,42	1,90
Kızartmalık sığır eti 1 kg	10,19	13,23
Domuz eti 1 kg	8,13	9,90
Salam 1 kg	8,42	10,62
Süt 1 litre	0,80	0,98
Tereyağı 1 kg	7,84	10,00 ¹
Lahana 1 kg	0,68	0,92
Patates 5 kg	2,04	2,34
Briket kahverengi kömür (linyit 50 kg)	7,49	9,95
Gaz 25 m.küb	10,29	11,47
Elektrik 75 kv.s	13,70	17,33
Tramvay, otobüs (1 bilet)	0,70	1,02 ²

¹ Memleket ölçüsünde ortalama. ² 1975'in ilk yarısı.

Dört yıl içinde (1971'den 1974'e) ev kiralari % 25,3 oranında arttı. Bugün orta aylıklı bir emekçi ailesi, ev kirasına bunun beşte biri kadarını ödüyor. Bundan başka, emekçilerin barındığı 10 milyon konutun sağlık gereklerine uygun olmadığını da dikkate almak gerekiyor. Memlekette büsbütün konutsuz 800 bin kişi var. Öte yandan, yeni yapılan apartmanlarda 375 bin daire boş duruyor. Konut yapıcılığı azalıyor: 1974'te % 15, 1975'te ayrıca % 10 azalış tespit edilmiş bulunuyor.

Emekçilerin sosyal yardım fonlarına yatırdıkları *ödentilerin ölçüleri durmadan artıyor.*

Orta aylıklı işçilerin hastalık sigortası aylık ödentisi 1960'ta 37,7 mark iken, 1975'te 178,3'e çıktı; 1980'de bu gidişle 363,5 mark olacağı umuluyor.

Enflasyon yüzünden *FAC markının satınalma gücü durmadan azalıyor.*

FAC markının satınalma gücü endeksi

1970	1971	1972	1973	1974
100	94,9	90,0	84,2	78,6

Ve eğer 1950 yılı durumuyla kıyaslayacak olursak, FAC markı satınalma gücünün hemen hemen iki defa azalmış olduğunu görüyoruz.

FAC'de yıllardan beri ilk defa olarak *reel iş ücretlerinde düşüş görülüyor.*

Reel iş ücretinde değişme
(önceki yıla kıyasla yüzde olarak)

	1971	1972	1973	1974 ²	1975 ³
Çalışan kişi	3,8	3,7	0	2,3	-0,6
İşgörür kişi ¹	3,7	3,4	-0,1	0,8	-1,9

¹ Bütütün işsizler dahil. ² Ocak-Ekim. ³ Tahmin.

İşsiz kalanların durumunun adamakıllı kötüleştiği apaçık ortadadır. Resmi verilere göre, 1975 Ağustosunda 1 milyonu aşan işsizlerin ancak 695 bini yardım görebildi veya işsizlik ödentisi alabildi. İşsizlerin 537 bini, gündeliğın % 58'ini geçmeyen ölçüde yardım gördü. İşsiz kişi en az 78, en çok 312 gün böyle yardım görebiliyor. İşsizlik «ödentisi» gündelikten daha azdır; gündeliğın % 58'ini geçemez. İşsiz kişi, ancak gereksinme içinde olup olmadığı yoklandıktan sonra, yani durumunun ve ailenin diğer üyelerinin gelirlerinin tespitini gerektiren epey uzun ve üzücü bir işlemden sonra bu yardımı almaya hak kazanabiliyor.

İşsizlere ödenti veren fon daha ziyade işçilerin kesenek olarak ödedikleri paralardan oluşuyor. İşçiler bu fona aldıkları ücretin % 2'sini ödüyorlar.

«Müstakil çalışanlar»a, yani küçük özerci, tüccar ve esnaflara gelince, bunların «istikrarlı ve sürekli bir ekonomik varlık»a sahip olduklarından söz etmek zordur. 1972 yılında FAC'de 4.575 iflâs, 1973'te 5.515, 1974'te 7.722, 1975'in ilk aylarında da 2.298 iflâs kaydedildi.

FAC'de yalnız büyük burjuvazinin bir yakınması yoktur. 1973 yılında, en büyük olanlardan 100 konsern, 37,6 milyar mark safi kâr elde etti, yani 1972 yılında kazandığını % 28 artırdı. 1974 yılında, bunalıma rağmen bunların kazanç düzeyinde düşme olmadı. Örneğın, en büyük çelik konsernlerinden altısı, kazançlarını (önceki yıla kıyasla) % 102,8 artırdılar.

Gelecek günler, FAC emekçilerine hiç de iyi ve güzel şeyler vaatetmiyor. 1975 güzünde, FAC hükümeti, 1975 yılı sonunda peşin hesaplara göre 41 milyar markı bulacak olan bütçe açığını azaltma amacıyla, önümüzdeki yıllarda çok kesin ve sıkı bir tasarruf programı uygulanmasını önermek zorunda kaldı. 1977 yılından itibaren, değer artışı üzerinde alınan verginin, perakende fiyatlarında % 1,6-2 oranında yükselişe yol açacak kadar, yani % 11-13 oranında artırılması öngörülüyor. Keza emekçilerin işsizlik yardımı fonu ödentilerinin 1976'dan öteye % 1 oranında artırılması, 1977'den öteye de tütünden alınan verginin % 18, ispirotlu içkilerden alınan verginin de % 20 yükseltilmesi kararlaştırılmış bulunuyor. Bir yandan da yapıcılık, köy ekonomisi, ekonomik işbirliği, eğitim ve bilim

bakanlıklarının gereksemelerini karşılama harcamalarında kısıtlamaya gidiliyor.

Bununla birlikte, muhalefet partilerinin (HDB-HSB) ve sermayeciler birliklerinin baskısı altında, hükümetin, patronlara yükletilen vergilerin yılda 11 milyar mark azaltılmasını öngören bir kanun tasarısı hazırlayıp sunduğu görülüyor.

Memleketi kasıp kavurmakta olan ekonomik düzensizlik ve sıkıntıların nedeninin, kapitalist üretim sisteminin kendisinde gizlendiğinin bilincine varan yurttaşların sayısı günden güne çoğalıyor. Sosyalizme hiç de sempatisi olmayan Batı Alman «Stern» dergisi 1975 güzünde şunları yazdı: «Çoğu FAC yurttaşları, bu sistemin (kapitalist sistemin – red.) artık daha fazla şansı olmadığı düşüncesine yatkın bulunuyorlar. Bielefeld «Emnid» Enstitüsü'nün 1975 Haziranında düzenlediği soruşturmanın sonuçlarına göre, FAC yurttaşlarının ancak %18'i, beş yıl sonra, kapitalist Batı'nın sosyalist Doğu'dan daha üstün olacağı kanısındadır. Ama bunun iki misli kadar kişi (tam %40), beş yıl sonra Doğu'nun Batı'dan daha güçlü olacağına inanmaktadır.»

Bunalım koşullarında grev hareketi

*Materyal SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı
Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü tarafından
hazırlanmıştır*

Son iki yıldır kapitalist ülkeler emekçilerinin sınıf savaşımını İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemin en derin ve sürekli ekonomik bunalımı koşullarında gelişip yaygınlaşıyor. Bu bunalım, kapitalist sistemin, işsizlik gibi, enerji ve yiyecek, içecek sıkıntısı gibi, döviz ve dış ticaret sarsıntıları gibi, enflasyon, fiyat artışları vb. gibi süregen illetlerini tepreştirip daha da sertleştirdi. Bu etkenlerin çeşitli ülkelerde ve kesimlerde proletaryanın sınıf savaşımı üzerinde değişik etkileri vardır. Genel olarak, eldeki veriler, şu sonuçların çıkarılmasına olanak veriyor: Ekonomik bunalımların işsizliği alabildiğine arttırdığı ve genellikle grevlerin sayısında azalmaya yol açtığı evvelki yıllardan ayrılmı olarak, şimdiki bunalım, grev hareketini ve emekçilerin diğer sınıf savaşımı biçimlerini zerrece azaltmış değildir. (1)

Olaylar ve kanıtlar, her şeyden önce, ücretli işçilerin bütün çıkışlarında ve bu arada grevlerde yığınsallığın biteviye arttığını gösteriyor. Aşağıda, son 15 yıl içinde, grevlere, ulusal çapta «savaşım günleri»ne ve emekçilerin diğer ekonomik ve politik yığınsal aksiyonlarına katılanların sayısına ilişkin istatistik verileri sıralıyoruz. (cetvel-1)

Son beş yılda, bunlardan ikisinin bunalımla geçmesine karşın, kapitalist ülkelerde yığın hareketlerine katılanların toplam sayısı 314 milyon kişiyi buldu. (Önceki beş yılda 273 milyondur.) Emekçilerin çetin savaşımı, canlanma safhasından bunalım safhasına geçişte azalmak şöyle dursun, daha da arttı, şiddetlendi. Bunalım öncesi 1972–1973 yıllarında sermaye ülkelerinde emekçilerin yığınsal çıkışlarına katılanların toplam sayısı 88 milyonu sanayice gelişkin kapitalist memleketlerde olmak üzere, 120 milyon kişiyi bulmuşken, 1974–1975 yılları döneminde bu rakamların sırasıyla 97 ve 124 milyona çıktığı görüldü.

Şimdiki bunalımın önemli bir eğilimi vardır ve şudur: 1971–1975 döneminde ve son iki yıl boyunca emekçilerin genel aksiyonları içinde, emek ile sermaye arasında başlıca ve en gerilimli çarpışma biçimi olan grevlerin payı durmadan büyümüştür. Bunu, her grevi dikkate almayan, kasten indirimli resmi istatistik verileri bile doğrulamaktadır. (Cetvel-2)

(1) Daha ayrıntılı bilgi için bak: F. Burdjalov. «Bunalım koşullarında işçi sınıfının ekonomik savaşımı.» «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 9, 1975.

Cetvel-1

Kapitalist ülkelerde emekçilerin ekonomik ve politik aksiyonlarına ve grevlere katılanların sayısı (milyon olarak)

Yıllar	Toplam	Bunun içinde sanayice gelişkin kapitalist ülkelerin payı
1961	51	42
1962	55	41
1963	57	42
1964	56	35
1965	36	19
1966	44	27
1967	47	30
1968	57	43
1969	60	44
1970	65	45
1971	70	48
1972	60	43
1973	60	45
1974	62	48
1975 ¹	62	49

Hepsi resmi istatistik verilere ve sendikal basının verilerine dayanılarak Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü tarafından hesaplanmıştır.

¹ Bu cetvelde ve bundan sonrakinde 1975 yılı verileri tahminidir.

Emekçilerin yığın hareketleri içinde grevlerin göreceli payının büyümesi, hem iş anlaşmazlıkları içinde gerilimin ne kadar arttığını gösteriyor, hem de sendikal taktiğin yetkinleştirilmesi ve proletaryanın diğer savaşım biçimleriyle daha geniş ölçüde ve daha büyük bir etkinlik ile eylem birliği yapılması sayesinde grev hareketinin olanaklarının ne kadar büyüdüğüne tanıklık ediyor.

Ayrı ayrı ülkeler 1974–1975 yılları verileri, bunların ön hesaplara dayananları ve henüz eksik olanları bile, işlerini kaybetme tehlikesinin artmasına karşın, emekçilerin gitgide büyüyen bir azimle grevlere geçtiklerini gösteriyor. Çoğu ülkelerde yığınsal grev göstergeleri boyuna yükseliyor. Örneğin, Birleşik Amerika'da 1974–1975 yıllarında, her grev başına ortalama grev saatleri sayısı 7.804'ü buluyordu (1971–1974 döneminde 7.016 saatti). 1974 yılında, bir greve Japonya'da ortalama olarak 664 kişi, AET ülkelerinde (FAC, İngiltere, Fransa, İtalya) 1.240 kişi katıldı. (1971–1974 döneminde benzeri göstergeler aynı sırayla 600 ve 829 kişiydi) Kanada'da grev hareketinde atılımlı bir gelişme görülüyor. Bu ülke, 1974'de ve 1975 yılı başında grev günü sayısı bakımından dünyada ikinci durumdaydı.

Cetvel-2

Resmî İstatistiğin tespit ettiği grevciler sayısı

Yıl	Sanayice gelişmiş ülkeler		Az gelişmiş ülkeler		Toplam	
	Grevlere katılanlar milyon olarak	Bütün yılın çıkışları sayısına göre yüzde	Grevlere katılanlar milyon olarak	Bütün yılın çıkışları sayısına göre yüzde	Grevlere katılanlar milyon olarak	Bütün yılın çıkışları sayısına göre yüzde
1966-1970	65,2	34,5	15,0	17,9	80,2	29,3
1971	16,6	34,8	3,0	13,6	19,6	28,0
1972	14,7	34,2	3,0	17,6	17,7	29,7
1973	17,5	38,9	3,9	26,0	21,4	35,8
1974	19,0	39,6	4,0	28,6	23,0	37,1
1975	20,0	40,8	4,5	34,6	24,5	39,5
1971-1975	87,8	37,7	18,4	22,7	106,2	33,9

Arjantin'de 1975'in sekiz ayı içinde toplam 25.636.685 kişinin katıldığı 803 grev yapıldı.

Bunalım koşulları grev savaşımının sosyal temelinin genişlemesi sürecini zerrece aksatmadı. Öyle ki, bu savaşıma boyunca yeni yeni emekçi kategorileri katılıyor; devlet memurları, kafa işçileri, kadınlar, yabancı işçiler, tarım işçileri gitgide daha sık grevler yapıyorlar.

Grevciler arasında hizmetler alanı emekçilerinin, özellikle taşıma-ulaştırma ve belediye hizmetleri işçilerinin, memurların ve öğretmenlerin göreceli payının bir hayli büyümesi, birçok kapitalist ülke için karakteristik bir çizgi niteliğini alıyor. Bu durum özellikle Birleşik Amerika, FAC ve Japonya'da göze çarpar derecede beliriyor. Örneğin, FAC'de belediye hizmetleri işçileri 1974'de grev hareketinin ön saflarında yer alıyordu; Birleşik Amerika'da da belediye memurları ve öğretmenlerin grevleri, en az otomobil sanayii veya demir-çelik işçilerinin aksiyonları kadar savaşkan karakterliydi.

Ne var ki, hizmetler alanında, grev hareketlerine ticaret ve büro işi ve personelinin katılımı göstergeleri göreceli olarak düşüktür ve bu da sözü geçen emekçilerin sınıf bilincinin henüz yeterince gelişmiş olmadığını göstermektedir. Kadınların göreceli payının büyüklüğü, iş arayanların artmakta olan rekabeti, sendika örgütlerindeki zayıflıklar, patronların paternalist politikası ve ücretli işçilerin bu kesimine ilişkin daha bir çok durum şimdilik geleceğin sosyal-ekonomik çarpışmalarının rezervi olarak kalmaktadır.

Bunalım grevcilerin isteklerinde bazı değişmelere yol açtı. 1970 yılları başlarında bu isteklerde, üretim sorunlarının çözümüne emekçilerin de katılması gibi, kalfikasyonu artırma ve meslekte ilerleme gibi, emeğin ödenmesinde eşitlik vb. gibi problemler ağır basmaya başlamışken, daha sonraki yıllarda hayatın gitgide pahalılaşması ve bunun ardından da ekonomik bunalımın gelip çatması, dolaysız maddi-ekonomik çıkarları savunma sloganlarını yeniden ön plâna çıkardı. Bugün emekçilerin istekleri daha çok iş ücretleri sorunları üzerinde toplanıyor. Emekçiler, daha somut olarak, iş ücretlerinin artan hayat pahalılığı oranında artmasını öngören cetvel sisteminin uygulaması için, emekli aylıklarının artırılması ve özellikle işten çıkarmalarda güvenlik ödentisi için savaşım yürütüyorlar. Fiyatların artmakta devam etmesi, iş ücretleri ölçülerinin artırılması isteklerinin de (% 5-7-9'dan % 12-15-20'ye) daha dirençli bir nitelik almasına yol açtı.

Bunalım ve aynı zamanda anti-emperyalist ve anti-monopolist savaşım ölçülerinin genişlemesi koşullarında, proletaryanın ekonomik isteklerinin ağır basması, hiç de onun ilgi ve gereksinimleri sınırının daralması ve uzak geçmişin «ekonomizm»ine dönüş anlamına gelmez. Bu istekler ör-

gütlü proletaryanın sosyal-ekonomik ve politik aksiyonlarıyla etkileşme halindedir ve bundan ötürü tekellerin kesin egemenliğine karşı, köklü demokratik dönüşümler için savaşımın önemli bir kesimini oluşturmaktadır.

Grevlerin yapılmasında karşılaşılan bunalımla ilgili güçlükler, emekçileri ve sendikalarını, grev eylemleri taktiğini yetkinleştirmek, her somut duruma göre en etkin biçim ve metotları kullanmak zorunda bırakıyor. İş bırakımı ve kuruluş işgâl edilmesi gibi, «ters grevler» (idareyi iterek çalışmaya devam edilmek üzere kuruluşun işgâli) gibi, bir yandan sık sık pikeler ve dayanışma grevleriyle bütünlenen savaşım biçimleri giderek yaygınlaşıyor. Grevcilerin idareye karşı yürümeleri gibi daha hareketli metotlar da yetkinleştiriliyor ve bunlar çoğu kez resmen kayıtlı yığınsal grev ilân edilmeden patronlar üzerinde güçlü bir baskı yapılmasına olanak veriyor. Bu cümleden olarak, yönetmelik ve kurallar noktası noktasına gözetilerek çalışma, normal işgünü dışında çalışmanın reddi, önemli üretim kesimlerinde iş bırakımı ve bundan sonra da anlaşmazlığın üretimdeki diğer aksama yerine aktarımı vb. gibi olanaklar genişletiliyor.

Şimdiki bunalımın karakteristik çizgilerinden biri, işkolu çapında ve ulusal çapta genel grevler göreceli payının büyümesidir. Örneğin yalnız 1974 yılında 6 büyük kapitalist ülkede (Birleşik Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya, Batı Almanya ve Japonya) 20 kadar genel grev yapıldı. 1974'de Birleşik Amerika'da işkolu çapında ve meslekler çerçevesinde yapılanlar ve diğer büyük grevler, bütün grev süresi toplamının yaklaşık olarak dörtte üçünü oluştuyordu.

Son zamanların kanıtları, savaşımın ekonomik ve sosyal-politik ödevleri arasında giderek güçlenen karşılıklı ilişki ve etkinleşmeyi grevcilerin günden güne daha derinine kavradıklarını gösteriyor. Sendikalar, emekçilerin ekonomik şiarlarını da, resmi ekonomi politikasının değiştirilmesi gibi, istihdamın güven altına alınması, işçi düşmanı kanunların kaldırılması vb. gibi istekleriyle birleştirmeye çalışıyorlar. Bu gibi isteklerin karakteri, tüm devlet-tekel kapitalizmi sistemine karşı aksiyonlara dönüştüğü zaman kaçınılmazlıkla politik bir anlam ve önem kazanan ulusal çapta savaşım biçimlerini ön plâna çıkarıyor.

Kapitalist ülkelerde işsizliğin artması

*Materyal SSCB Bilimler Akademisi'ne
bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü tarafından hazırlandı*

Burjuva ekonomi uzmanı ve sosyologlarının iyimser öngörülerine karşın, 1970'lerin başından beri emek pazarında durum boyuna kötüleşiyor. 1974–1975 yılları ekonomik bunalımı istihdam problemini olağanüstü zorlaştırdı. Ekonominin en önemli dallarında üretimin sınırlanması (otomobil yapımı, demir-çelik, metal işleme dalları vb.), yığınla işçi çıkarmalar, kuruluşların yarım gün çalışma rejimine geçmeleri emek ordusu rezervinin son onyıllarda görülmedik derecede artmasına yol açtı. Resmi istatistikler bile, 1975 yılının Ocak-Eylül ayları döneminde, gelişmiş kapitalizm döneminde büsbütün işsizler sayısının İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemin rekor düzeyine çıktığını, yani 15 milyonu bulduğunu tesbit ediyor.

1975 yılı ortasında en büyük işsizlik kayıtları şunları gösteriyor: Birleşik Amerika'da % 8,7 (Temmuz); Danimarka'da % 9,2 (Haziran); Kanada'da % 6,2 (Temmuz); Belçika'da % 6,1 (Haziran); İtalya'da % 5,6 (Haziran); Fransa'da % 4,7 (Ağustos). Göreceli olarak yakın geçmişte işgücü yetersizliği hissedilen memleketlerde de işsizlik oranı yüksek görünüyor: FAC'de % 4,5 (Ağustos); Japonya'da % 1,7 (Haziran).

Resmi istatistikte işsizlerin hepsi dikkate alınmıyor. İş bulmaktan umudu kesen ve artık aramaz olanlar çoğu kez emek borsasına başvurmuyorlar. Örneğin Birleşik Amerika'da bu kategoriden işsizler, basında çıkan verilere göre, 1975 Temmuzuna doğru 1,1 milyon kişiydi. Orta öğrenim okulları ve enstitülerinden çıkıp da bilgi ve yeteneklerine göre bir iş bulamamış olanlar da her zaman hesaba katılmıyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde sayıları 1974 yılında 10 milyona varan kısmi işsizler de istatistik kapsamına girmiyor. 1975'in ilk yarısı sonunda yalnız Birleşik Amerika'da 3,9 milyon emekçi haftanın sadece bazı günlerinde çalışabilmiş bulunuyor.

Not: Burjuva istatistik organları işsizliği çeşitli metotlarla hesapladıkları için (iş borsası verileri, araştırmalar vb.), yani yansımları ayrımlı olduğu için, toplam rakamlar yaklaşık olarak kabul edilmelidir.

Kaynaklar: «Bulletin of Labour Statistics», ILO, Geneva, 3rd quarter 1975; «Main Economic Indicators», October 1975.

**Gelişmiş kapitalist ülkelerde resmen kayıtlı
işsizlerin sayısı (bin kişi olarak)**

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1975	1975
						Ocak	Haziran	Eylül-Ekim
Toplam	7.846	9.442	9.748	8.693	10.122	15.274	15.214	15.038
Bunun içinde								
ABD	4.088,0	4.993,0	4.840,0	4.304,0	5.076,0	8.180,0	8.569,0	7.800,0
Kanada	495,0	552,0	562,0	520,0	525,0	817,0	704,0	623,0 ³
Batı Avrupa	2.588,0	3.157,0	3.473,0	3.078,0	3.656,0	4.962,0	4.759,0	5.410,0
Ortak Pazar ¹	2.195,0	2.697,0	3.000,0	2.668,0	3.307,0	4.469,0	4.333,0	4.899,0
Belçika	71,3	70,9	86,8	91,7	104,7	148,0	162,0	205,0
İngiltere	640,0	848,0	964,0	642,0	804,7	3.777,0	870,0	1.114,0
Danimarka	23,9	30,0	29,9	20,1	44,5	123,0	84,0	93,0 ³
İtalya	960,9	1.120,0	1.133,8	1.093,3	1.090,3	1.202,2	1.198,0	1.200,0
İrlanda	41,6	42,4	48,2	44,1	48,1	101,0	102,0	103,0 ³
Hollanda	46,4	62,0	107,9	109,9	134,9	198,0	177,0	233,1
Fransa	262,1	338,2	383,5	393,9	497,7	766,0	738,0	946,0
FAC	148,8	185,1	246,4	273,5	582,5	1.154,0	1.002,0	1.005,0
Avusturya	58,4	52,0	49,1	41,3	41,3	75,0	37,0	36,0 ³
İspanya	145,6	190,3	190,9	149,6	150,3	224,0	243,0	304,0
Finlandiya	41,0	49,0	55,0	51,0	39,9	49,0	45,0	48,0 ²
İsveç	59,0	101,0	107,0	98,0	80,0	77,0	63,0	76,0
Japonya	590,0	640,0	730,0	670,0	720,0	990,0	920,0	940,0 ³
Avustralya	74,7	87,6	125,9	107,7	133,2	312,0	246,0	248,0

¹ Dokuz ülkede. ² Temmuz. ³ Ağustos.

İşsizlerin sosyal bileşiminde de büyük değişimler oldu. 1930'lardan beri ilk defa olarak, işsizlik, kafa işçilerini, yüksek öğrenimli uzmanları da kapsamına aldı. Bugün işlerini kaybedenler arasında devlet daireleri memurları, hizmetler ve ticaret alanı personeli de az değildir. Örneğin 1975 yılının başında (Şubat) memurlar bütün işsizlerin % 25'i kadardı. Kadın emeğinden gitgide daha büyük ölçülerde yararlanılması, işyerlerini kaybeden kadınlar sayısının da büyümesine yol açıyor. Örneğin Birleşik Amerika'da 1950 yılında işsizler sayısı içinde kadınların payı % 30,3 kadarken, 1975'de (Şubat) bu oran % 41,7'ye çıktı. İşsiz gençlerin payı da göreceli olarak arttı. ABD, Büyük Britanya, Fransa ve FAC'de henüz 25 yaşını geçmemiş olanlar işsizlerin % 20-35'ini oluşturuyor.

İşsizliğin olağanüstü bir hızla artması, işsizler ordusu sosyal bileşiminin genişlemesi, sürekli fiyat artışları ve enflasyon yüzünden yaşam düzeyinin bir hayli düşmesi, hem geleceğe güvensizlik duygularını alabildiğine güçlendiriyor, hem de ücretli işçiler çoğunluğu arasında sosyal hoşnutsuzluğu daha da arttırıyor. Emekçilerin, bunalıma karşı, tekellerin keyfilğine karşı, istihdamın güven altına alınması ve çalışma hakkı garantisi için savaşında büyük bir azim sahibi olmaları bundan ileri geliyor.

Nobel ödülleri

Sayın yazı kurulu!

Son zamanlarda bizde Nobel Ödülleri konusu çok konuşuluyor ve tartışılıyor. Bazıları Noveç Nobel Komitesi'nin kararını destekliyor, bazıları bu komitenin çoğu kez objektif olmadığını ve politik düşüncelerle hareket ettiğini söylüyorlar. Bazıları da, Sovyetler Birliği'nin bu ödüller konusunda tarafsız davranmadığını savlıyorlar.

Ben, gerçekte bu Nobel Ödülleri'nin özlüğünü ve bunların dağıtılmasının sık sık neden ötürü politik tutkuları böylesine dürttüğünü öğrenmek istiyorum. Bilgi verirseniz, memnun olurum.

Sven Istgord
(Oslo)

Nobel Ödülleri dünyada bu tür kurumların en eskilerinden biridir. Bu ödüller ilk defa İsveç sanayici ve buluşçularından kimya mühendisi Alfred Bernhard Nobel'in (1833–1896) ölümünün beşinci yıldönümü münasebetiyle 1901 yılında verildi. Bıraktığı vasiyetname gereğince, bütün sermayesi (önce 31 milyon İsveç kronu) özel olarak kurulan Nobel Fonu'na aktarıldı. Fon'a, bu sermayenin faizlerinden ve diğer gelirlerinden, her yıl, beş eşit ödül ayırması ve fizik, kimya, fizyoloji veya tıp alanında en önemli keşif, buluş veya yetkinleştirmelere, edebiyat alanında en parlak başarılarla, «halklar arasında kardeşlik» ve aralarında barış sağlanması yolunda en büyük katkıya bu eşit ödüllerin dağıtılması ödevi verildi. Böylece bir de özel barış ödülü düşünülmesi, Nobel'in bir nevi kefaret fedekârlığı gibi bir şeydi. Zira adamın asıl serveti Bakû pretrolünden sağladığı gelirden başka, kendi bulgu ve patenti olan savaş araçları (dinamit, dumansız barut, patlayıcı madde ve bomba fitil ve kapsülü) üretimi gelirlerinden oluşuyordu.

1968 yılında saydığımız bu ödüllere bir yenisi, ekonomi bilimleri alanında en büyük başarılar verilecek ödül eklendi. Bu ödül, İsveç Devlet Bankası tarafından 300. kuruluş yıldönümü münasebetiyle ve A. Nobel'in anısına adanarak oluşturuldu.

Vasiyet sahibinin isteği gereğince, Nobel ödüllerinin kimlere verileceği şu kurumlar tarafından belirleniyor: Fizik ve kimya dalında Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından; tıp dalında Kraliyet Karolin Cerahi Enstitüsü tarafından (İsveç); barışı güçlendirme dalında Norveç parlâmentosuna (Storting) bağlı özel Nobel Komitesi tarafından ...

Geçen 75 yıl boyunca Nobel Fonu'nun çalışması bir bütün olarak na-

sıl değerlendirilebilir? Eğer bilim dalını gözönünde bulunduracak olursak, bu alanda Nobel Ödülleri'nin verililişinin kesin bir uluslararası saygınlık kazandığı söz götürmez. Her yıl üç bilim ödülünden her biri için adaylar seçimine ilişkin belirli güçlülklere karşın, İsveç bilim kurumları oransal olarak az hata yaptılar ve aşağı yukarı yansız davranma çabası gösterdiler. Bugün Nobel bilim dalı ödülleri alanlar listesinde, yirminci yüzyılın başından beri fizik, kimya ve tıp alanında en büyük bulguların ve bilim otoritelerinin hemen hemen tam listesini bulmamız rastgele değildir.

Ne var ki, Nobel Edebiyat Ödülü ve hele barış yararına çalışma ödülü için aynı şey söylenemez. Bu konuda, ideoloji alanında tarafsızlık, «sınıf üstü» tutum olamayacağı bir kez daha belli oluyor. Bu «ideolojik» ödüllerin adaylarını belirlemekle görevli olanlar, sınıfsal sempati ve anti-patilerinin, sınırlı burjuvasal beğenilerinin ceremesini az çekmiyorlar.

Bu sözümüzden, elbette ki, 75 yıldır Nobel Edebiyat Ödülünü alanlar arasında bütün insanlık için kıvanç konusu olan yazarlar bulunmadığı anlamı çıkarılmasını istemeyiz. Evet, Rabindranath Tagore, Romain Rolland, Thomas Mann, Anatole France, Bernhard Shaw, Villiam Faulkner, Ernest Hemingway ve daha niceleri Nobel Edebiyat Ödülünü almışlardır. Ama bu listede rastgele, çoktan ve haklı olarak unutulmuş nice isimler de vardır. Ve İsveç Bilimler Akademisi, ödül alanlar listesinde dünya ve Rus klasik edebiyatının Lev Tolstoy gibi, Anton Çehov gibi devleri bulmadığından ötürü daimi olarak yerilmektedir.

Ne var ki, devrime kadarki Rus edebiyatıyla Nobel ödülü «şans»ı bize gülmemişken, Sovyet edebiyatına karşı da açık bir boykot uygulandığı görüldü. Bütün okuyucu dünyasında Maksim Gorki adı, Vladimir Mayakovski, Aleksey Tolstoy adı, diğer ünlü şair ve yazarların adları yıllar yılı gürleyip durdu, ama gürleyiş İsveç Akademisi'nin söz sanatı değerlendiren uzmanlarının oturumlar yaptıkları «fildişi kule»nin duvarlarına varmadı. Ekim Devrimi'nden sonra ki ilk 40 yıl içinde Nobel alanlar arasında yalnız bir tek Rus ismi görüldü; o da Sovyet yazarı değil, 1933 yılında yurdunun çok uzağında kabiliyeti sönmeye başlayan politik göçmen İvan Bunin'di.

1950'lerin sonlarından itibaren her şeyin değiştiğini, artık Sovyetler Birliği'nin de Nobel kurumlarının çoğalan dikkati kapsamına girdiğini söyleyenler olabilir. Ama «Sakin Don» ve «Uyandırılmış Toprak» yazarı ve zamanımızın en büyük yazarlarından biri olan Mihail Şolohov'a bir hayli gecikmeyle verilen Nobel Edebiyat Ödülü'nü hesaba katmazsak İsveç Akademisi'nin bize yönelik dikkat kapsamı içindeki diğer «işlem»lerinin oldukça spesifik ve açıktan açığa anti-sovyetik bir karakter taşıdığını söyleyebiliriz. Bu akademi, edebiyat ödülleri dağıtırken, ne yazık ki, Sovyet kamuoyuna, Sovyet halkına açıkça meydan okurcasına «soğuk savaş»ı körüklercesine kararlar almış bulunuyor.

Örneğin, 1958'de V. Pasternak olayında durum böyleydi. Bu tanınmış Sovyet şairi, birinci sınıf çevirmeni, Stokholm sanat uzmanlarının dikkatini çekmeden, edebiyatımızda yıllar yılı başarıyla çalışarak ürünler veriyordu. Ne var ki, sanat bakımından zayıf olduğu kadar da düşünsel bakımdan safdilde, ama alabildiğine anti-devrim kokulu romanı olan «Doktor Jivago»'yu yazar yazmaz, Pasternak'da çabucak Nobel Edebiyat Ödülü'ne yaraşık görüldü. (Kendisi bu ödülü almayı reddetti.)

Karşı-devrimci yalan ve iftira şampiyonu A. Soljenitsin'e Nobel Edebiyat Ödülü verilmesi çok daha büyük çapta anti-sovyetik karakterli bir sanatsal-politik kışkırtı oldu. Yabancı hamilerinin hesaplarına göre, Nobel diploması Soljenitsin için bir savunu belgesi olacaktı. Kasıtlı kötölemenin bu ağız bozuk kalemşorunu, kişiliğinde yeni Dostoevski ile Albert Schweitzer'i birleştiren bir yazar olarak (!) göstermeye kalkışmaları, tüm gerici basının onu göklere çıkarması hiç de rastgele değildi.

Uluslararası gericiilik, Soljenitsin'in Sovyet iktidarına karşı Sovyet topraklarından elden geldiğince uzun bir savaşım yürütmesinde çıkar görüyordu ve bundan ötürü bu anti-komünizm şövalyesine bir Nobel Ödülü zırhı giydirdi. İsveç Akademisi'nin böyle bir girişimden hareket ettiği veya Soljenitsin'e pey süren emperyalist çevrelerce bu münasebetsiz işe sürüklendiği kuşku götürmez.

Nobel Barış Ödülleri'ne gelince, ödül fonunun bütün eylemi içinde bu dalın belki de işin en ümit kırıcı yanı olduğunu söylersek abartma yapmış olmayız. Son on yılın Barış Ödülü alanlar listesini gözden geçiren kişi, ister istemez, A. Nobel'in paralarının çoğu kez çarçur edildiği kanısına varır. Örneğin, Büyük Britanya'nın 1920 yılları «dikkafe» larının önderi Joseph Austen Chamberlain'in gösterdiği eylemin barışı güçlendirmekle ne ilişkisi vardır? «Kalın sopa» politikasının yaratıcısı olan ABD Başkanı Theodore Roosevelt zerrece «barışçı»ya benzer mi? Üstelik o zamanlar Nobel Ödülü bunlara da diğer emperyalist politikacılara verildiği gibi sunuldu. Ancak, arada bir, ödül alanlar listesinde Fridtjof Nansen, Albert Schweitzer, Martin Luther King vb. gibi gerçek hümanistlerin, barış ve halklar arasında dostluk savaşçılarının adlarına rastlanıyordu. İsveç'de çıkan «Pax» dergisinin, bir yazısında «Şimdi Nobel Barış Ödülü, barış dâvasına yardım etmekten çok, zarar veren bir nitelik almış bulunuyor» demesinde şaşılacak bir şey yoktur.

Peki, nedir bunun sebebi? Yoksa yeryüzünde gerçek barış savaşçısı mı kalmamıştır? Hayır. Gerginliği azaltma, barış içinde yanyana yaşama, silâhsızlanma savaşımı hiçbir zaman son on yıllarda olduğu kadar can-

(1) Amerikan gazetecisi W. Safaire «Gözyaşsız Soljenitsin» başlıklı yazısında, bu kampanyanın amacının «Soljenitsin'i İsveç'e adapte etmek ve kişiliğinde dokunulmaz bir kahraman yapmak» olduğunu açıkladı. («International Herald Tribune», February 20, 1974.)

lılık göstermemiştir. Barış Ödülü'ne yaraşık kimseler vardır. Ve A. Nobel'in önlü «vasiyetname»si bu ödüle aday seçimi prensiplerini herhalde yeterince kesinlikle belirlemektedir. Bu belgede, barış ödülünün, «halklar arasında kardeşlik, daimi orduları ortadan kaldırma veya azaltma davası uğrunda ve aynı zamanda barış kongresinin hazırlanması ve yapılması için en iyi ve en çok çalışan» kimselere verilmesi gerektiği yazılıdır. (2)

Ne var ki, Norveç parlamentosuna bağlı Nobel Komitesi, bu yönergeyi, özellikle son bölümünü hiçe saymada kabalığa kadar varıyor. Örneğin zamanımızın en yığinsal hareketi olan Dünya Barış Taraftarları Hareketi'nin varlığını «görmezlik»ten geliyor. (Ama Nobel Ödülleri verilmeye başlandığından beri, kıyas kabul etmeyecek kadar daha küçük iki «kvaker» örgütünün (3) eylemi komitenin dikkatinden kaçmamıştır.) Dünya Barış Konseyi'nin eylemi bir kerecik olsun Nobel Komitesinin dikkatini çekmedi. Komite, Moskova'da yapılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi'ni de suskunlukla geçiştirdi. 1975 yazında Helsinki'de 35 devletin en yüksek temsilcilerinin katılımıyla yapılan tarihsel Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı konusunda da ilgisiz kaldı. (4)

Üstelik, tam da Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin girişimiyle gerçekleştirilen Avrupa Konferansının yapıldığı yıl içinde, aynı Oslo Komitesi, Helsinki Konferansı'nı «kaba bir politik oyun» diye niteliyen akademik Saharov'a Nobel Barış Ödülü'nü vermekle, samimi barış taraftarlarını ve gerginliğin azalmasını isteyenleri yaralamaktan geri durmadı. Soljenitin'in şimdiki vekili olan bu adamın cibilliyeti Moskova'da yeterince biliniyor. Batı basını, gerici basın, Sovyetler Birliği'ne ve gerginliği azaltma politikasına çatmak ve hücum etmek için, onun anti-sovyetik iftiralardan yararlanmakta gün sektirmiyor. Bu adam, devlet düzenini, SSCB'nin dış ve iç politikasını kötüliyen zincirleme demeçleriyle anti-komünist borsanın haber kaynaklarından biri haline gelmiş bulunuyor.

Sovyet bilginleri defalarca deneyerek Saharov'un vicdanına hitabetmeye çalıştılar. Daha 1973 Ağustosunda yayımlanan açık mektupta, aralarında beşi Nobel fizik ve kimya ödülleri alanlardan olmak üzere, SSCB Bilimler Akademisinin 40 üyesi, aktif bilimsel çalışmadan koptuğuna ve gerçekte Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı düşmanca propagandanın bir âleti haline gelmiş olduğuna işaret ederek, Saharov'u uyarmak istediler. Onun demeçlerinden üzüntü duyduklarını belirten ve kendisini

(2) The Nobel Prize-Winners and the Nobel Foundation 1901–1937. Zürich, 1938, p. 13.

(3) İngiltere ve Birleşik Amerika'da dinsel tarikat.

(4) 1975 Barış Ödülü'ne aday gösterilenler arasında, Helsinki Konferansı'nın hazırlanmasına ve yapılmasına şahsan büyük bir katkıda bulunmuş olan Finlânda Cumhurbaşkanı Urho Kekkonen de vardı. Oslo Komitesi bunu dikkate almadı.

suçhyan bilginler, artık hareketleri üzerinde biraz düşüneneğini ümit ettiklerini belirttiler. (5)

Ne var ki, hiç de bilgin onuruyla hareket etmediği ve çeşitli yabancı «sesler»in okşayıcı radyo yayınlarıyla başı göğe erdiği anlaşılan Saharov bu uyarıya kulak asmadı. Kaldı ki, tam o sıralarda, bu akademisyenin oydaşları ve deyim uygunsu eğer onun düşünsel asalakları çevresinde, onun «İsviçreye adaptasyon»u işi hazırlanıyordu. Bununla ilgili olarak son iki yılın bazı olaylarına değineceğiz.

Daha 9 Eylül 1973'te «New York Times»in muhabirlerinden T. Shabad, gerçekte Saharov'un Moskova'daki evine özel olarak yanaştırılmış burjuva gazetecilerinden biri olan bu adam, akademisyenin «üç dost»unun kendisini Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterdiklerini bildirdi. (6) 10 Eylülde «Associated Press» ajansı, Soljenitsin'in de (ki artık uluslararası gericiliğin adayı olarak Nobel'i almıştı), Norveç Tutucular Partisi'nin organı «Aftenposten» gazetesinde yayımlanan bir mektubuyla aynı öneride bulunduğunu duyurdu. Saharov, dostlarının, herhalde bir avuç «dönek»ten oluşan yabancı hamileri tarafından fışıldanan bu girişimini alçakgönüllü davranmaya pek de gerek görmeden hararetle destekledi. Ve yabancı muhabirler karşısında, «Ooo, bu çok iyi olur ... Bu, Sovyet basınının bana karşı açtığı kampanyaya en iyi cevap olur. Bunun genel hümaniter bir önemi olacaktır ...» («Associated Press», 10 Eylül 1973) demekten kendini alamadı. Nezaket gereği olarak da, kendisinin ödüllenişleriyle Sovyetler Birliğindeki diğer «vicdan tutsakları»nın neler kazanacakları yollu birkaç cümle geveledi.

Kendisini emperyalistler kapında nice etkili adamın desteklediğini bilen ve buna güvenen Saharov, Nobel Ödülü diplomasını artık «çantada keklik» saymakta haklıydı. Hollanda petrol tekellerinin organı «Algemeen Dagblad»a o zaman telefonla verdiği mülâkatta, kendisine yapılan «bas-kılar»dan ötürü gericiliğin acı paylaşma ah-of'larına cevap olarak şöyle dedi: «Benim durumun kötü değil ... Giderek, durumumun bugünkünden daha iyi olacağını umuyorum.» («United Press International» ajansının 7 Eylül 1973'te Rotterdam'dan verdiği haber). İşte, Saharov, böylece, uzun süre beklediği ödülü, verilmesi artık peşinen kararlaştırılmış olan kelepiri alma sevincini belirtmiş oluyordu. (7)

Doğaldır ki, eğer bir başkası sözkonusu olsaydı, başarı güveninin bu kadarı herhalde haklı görülemezdi. Kaldı ki, Saharov'u tavsiye edenlerden

(5) «Pravda» gazetesi, 29 Ağustos 1973.

(6) Dikkate değer bir nokta şudur ki, o zamanki bu «dostlar»ın ikisi, politik göçmen olarak Avrupa kapitalist ülkelerine sığındılar; Münih'teki CIA radyo istasyonları stüdyolarında ve anti-sovyetik yayınlarda açık kucakla karşılandılar.

(7) Bütün bu demeçler, Amerikan «International Herald Tribune» gazetesinin 8-9, 10 ve 11 Eylül 1973 günlü sayılarından alınmıştır.

hiç birinin, kendisini barış ödülüne aday göstermeye biçimsel olarak bile hakkı yoktur. Başlangıçta Oslo Nobel Komitesi'nin bir üyesinin bile bundan yakındığı biliniyor. Kurallaşmış duruma göre, barış ödülüne aday göstermeye, yalnız artık bu ödülü almış bulunan ya da hükümet ve parlamento üyeleri olan kimselerin, üniversitelerde felsefe, hukuk ve politik bilimler dalları öğretim üyeleri veya bizzat Norveç Ödül Komitesi üyelerinin hakları vardır.

Anti-sovyetik yönelimli politikacılığın kuşku götürür şeref ve sanı uğruna bilime ihanet eden akademisyen Saharov'un dostlarından hiç birinin durumu bu kategorilere uymuyor. Ama 1975 yılı Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilen 50 kişi arasında ancak Saharov seçilmiş bulunuyor. Ve Nobel'i alan bu türedinin ilk işi de, kendisini Albert Schweitzer gibi bir adamla şan ve şeref hizasında göstermek oluyor.

Ortakdaki gerçek şudur: Nobel Ödülü'nün verilışı, halklar arasında karşılıklı anlayış ve barış uğrundaki savaşımı zayıflatmak üzere, yine anti-sovyetik pis oyunlara âlet edilmiş bulunuyor. Şimdi Saharov'un «Benim memleketim ve barış» adlı son kitabının geniş ölçüde yayılmakta olduğu kapitalist ülkelerde, nice sağduyu sahipleri, Barış ödülü kavalieri olma rolünün Saharov'a yaraşmadığı kanısına varıyorlar. Bu kitabın sayfalarından, hiç de bir hümanist, bir demokrat, bir ilerilik yanlısı değil, (ilkönce yalnız bazı yanlarıyla olsa bile) bir döneke, yeminli bir sosyalizm düşmanı, kapitalist restorasyon yanlısı tipi, kendi memleketini hırsla kötüleyen, Birleşik Amerika'ya uşaklık eden bir adam belirip çıkıyor. Saharov, «Batı'yı, Birleşik Amerika etrafında toplanarak «Sovyet tehlikesi»ne karşı «uygarlığı» savunmaya, silâhsızlanmada aceleden sakınmaya çağırıyor; Viyetnam'da Amerikan saldırısının yenilgiye uğratılmış olmasını «facia» olarak niteliyor; «sol ilerici güçler»i ve «liberal aydınlar»ı suçluyor; büyük sermayenin bunalımla başa çıkabilmesi için işçilere «kemerleri sıkma»yı salık veriyor; Şili'de Pinoçet rejimini haklı çıkarıyor; Portekiz devriminin savunucuları olan komünistleri yeriyor. Saharov'un düne kadarki hayranlarından bazılarının bile artık kendisinden nefret etmeye ve uzaklaşmaya başlamış olmalarında şaşılacak bir şey olmasa gerekir.

Norveç Nobel Ödülü Komitesi üyeleri, barış ödülünü, eylemleri objektif olarak devletler arasında çelişkilerin keskinleşmesine yol açan, karşılıklı kuşku ve güvençsizlikleri arttıran, somut silâhsızlanma tedbirlerine geçilmesini geciktiren bir adama verdiklerinin ayırımına varmamış olamazlar. Bunun içindir ki, Oslo'nun aldığı utanç verici karar bugün ancak, ya yeminli anti-sovyetik elemanlar ve yumuşama düşmanları tarafından, ya da gerici propagandanın ağına düşürülmüş ve «İsviçre'ye adaptasyon»da son olayın gerçek anlamını henüz kavrayamamış olan kimseler tarafından sevinçle karşılanıyor.

Lev Şeydin
(Sovyet gazetecisi)

Parlâmentolararası birlik

1889 yılında dokuz ülkenin parlâmento üyeleri, uluslararası hakemlik işlevi sorunlarını görüşmek üzere bir konferans yaptılar ve bu konferanslara düzenli olarak devam edilmesini kararlaştırdılar. Böylece Parlâmentolararası Birlik (PB) kurulmuş oldu. PB daimi bir örgüt olarak 1894 yılından beri varlığını sürdürüyor. Bugün bu örgüt 74 ulusal parlâmento grubundan oluşuyor. Tüzük gereğince, her grup, belirli bir halkı temsil eden ve bir ülke toprakları üzerinde eylem gösteren egemen devletin kanunlarına dayanılarak kurulmuş parlâmento tarafından yaratılıyor.

PB organları şunlardır: *Parlâmentolararası Konferans*. Bu, kararlarında örgütün uluslararası problemlere ilişkin görüşlerini yansıtan en yüksek organdır. Konferansın kararları tavsiye karakteri taşır; devletler için hukuksal bakımdan zorunluluk gücü yoktur. *Parlâmentolararası Kurul*, konferanslar arasındaki dönemlerde yönetim işleriyle görevli yüksek organdır. *Yürütme Komitesi*, yönetim organıdır. Her parlâmento grubunun temsilcilerinden oluşan, araştırma işleri ve konferansların karar tasarılarını hazırlamakla uğraşan 5 daimi komisyon vardır. *Parlâmentolararası Büro*, Birlik'in sekreterliğini oluşturur.

Bu organların eylemi, Birlik'in, 1922 yılında kabul edilen tüzüğünün birinci maddesinde formüle edilmiş olan ana hedeflerine ulaşma amacını gütmektedir. Ana hedefler şunlardır: Bütün ülkeler parlâmento üyeleri arasında temasları teşvik etmek; barışın güçlenmesine ve uluslararası işbirliğinin genişlemesine yardımcı olmak; temsil kurumlarını güçlendirmek ve geliştirmek ...

Parlâmentolararası Konferans her yıl toplanır. Birliğin diğer organlarının toplantıları yılda iki defa (ilkbahar ve sonbaharda) yapılır.

PB son zamanlarda büyük uluslararası ve bölgesel problemlerin somut yanları üzerinde de dikkatle duruyor. Örneğin, 1974 ilkbaharında, Akdeniz'in kirlenmesine karşı savaşım sorunlarını görüşmek üzere, kıyı ülkeleri arasında bir parlâmentolararası konferans yapıldı. Görüşmeler sonucunda, Akdeniz'in kirlenmesine karşı savaşım yol ve araçlarını incelemek üzere bir Özel Komite kuruldu (dört yıl için). Bu komite, denizin kurtarılması yönünde parlâmentolar düzeyinde alınan bütün tedbirleri ve girişilen bütün eylemleri uyumlaştırma merkezi oldu. 1975 yılında «yeni uluslararası ekonomik ilişkiler sistemi» konulu bir parlâmentolararası toplu görüşme yapıldı. Bu görüşme, uluslararası ekonomik gelişme ve işbirliği problemleri üzerinde Parlâmentolararası Konferans tarafından girilen ve devam edecek olan araştırmalar çerçevesinde örgütlendi.

PB 1973 yılında Helsinki'de Avrupa güvenlik ve işbirliği konusunda ilk Parlâmentolararası Konferansı'nı, 1975 yılında da Belgrat'ta aynı konuda ikinci konferansı tertipledi. Kamuoyunda canlı bir ilgi uyandıran bu forumların her biri, bu alanda parlâmentolara düşen önemli rolün belirlenip kararlaştırılmasına olanak verdi.

1965 yılında Parlâmentolararası Büro, «Uluslararası Parlâmento Belgeler Merkezi» adlı bir özel servis meydana getirdi. Bu Belgeler Merkezi, düzenli olarak, parlâmenter eylem güncel problemleri üzerinde deney değiş-tokuşuna olanak veren sempozyumlar düzenliyor. Sempozyumlara, parlâmentolarda ve devlet cihazında görevli yetkililer, üniversite öğretim üyeleri ve çeşitli bilim dallarından uzmanlar katılıyorlar.

PB bundan başka iki teknik yardım programı ileri sürdü. Birinci program büyük tasarıları içeriyor. Bunlardan biri, Kamerun Ulusal Meclisi'nde bir Danışmanlık ve Belgeler Servisi meydana getirme tasarısıdır ve 1975 yılında gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. İkinci program, parlâmento görevlisi olan kişilerin vasıflarını arttırma ve yetkinleştirmeye ilişkindir.

PB, 1976 yılı eylem programı çerçevesinde, bir de, dünyada gerginliğin azaltılması ve olağan silâhlar ticaretini parlâmentolararası örgüt eliyle düzenleme uygulamasına geçilmesi; parlâmentonun, toplumun sosyal yapısının ifadesi olarak ele alınması; eğitim-öğretim, bilim ve kültür alanında işbirliği yapılması ve uluslararası ilişkilerin daha öte iyileştirilmesi gibi problemlerin incelenmesini öngörmektedir.

Pio-Carlo Terenzio
Parlâmentolararası Birlik Genel Sekreteri

Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Bizim Radyo» ve Türkiye Komünist Partisi'nin «Atılım», «TKP'nin SESİ», «Durum», «Yeni Çağ» gibi sözlü ve yazılı yayın organlarının yazar ve haber ulaştırıcılarıyla yaptığı söyleşi

«Bizim Radyo»: Bilen yoldaş, memlekette politik hava çok gergin. Yeni bir 12 Mart havası esiyor deniyor.

İ. Bilen: Deniyor ama, 12 Mart'la bugünkü durum, tıpa tıp bir değildir. O zaman ne yapıldı? AP-Demirel hükümeti «yıpranmıştır» denildi, yana alındı, bir bakıma kızağa çekildi. Cuntacı paşalar orduyu oldum olası halkın karşısına diktiler, en başta işçi sınıfının, ilerici, yurtsever güçlerin ve örgütlerin üzerine sürdüler. Tepeden inme Erim hükümetini getirdiler. O, aşındı gitti, yerine Melen'i getirdiler. O da gitti, Talû'yu, daha sonra İrmak'ı getirdiler. Bu hükümetlerin halk düşmanı politika ve eylemlerini gene Mecliste AP'ye, Feyzioğlu'na, DP'ye, gerici, işbirlikçi partilere dayanarak yürüttüler. O dönemde orduyu egemen çevreler, çıplak bir yumruk olarak kullandılar.

«B. R.»: Peki, şimdiki durumda işbirlikçi burjuvazinin taktiği nedir?

İ. Bilen: Gerici egemen çevreler, memlekette ilerici, demokratik güçlere, özellikle işçi sınıfına karşı politikalarını sürdürüyor, devrimci hareketi ezme politikasından, eylemlerinden vazgeçmiş değillerdir. Yalnız bu kez taktik değiştirme zorunda kaldılar. 12 Mart'ta 500 bin kişilik orduyu, halkın parasıyla satın aldıkları Amerikan tanklarını, uçaklarını, silâhlarını halkın göğsüne dayadılar. Şimdi bu işi başka bir biçimde uyguluyorlar. Yine silâhlar halkın göğsüne çevrilmiştir, yalnız sis perdesi arkasında.

«Durum»: Fakat, ordu «kışlasına çekilmiş», «politikaya karışmaz» sözleri yineleniyor.

İ. B.: Burjuvazi, paşalar bu temcit pilâvını yine halkın önüne sürüyorlar. Ama pek kokuşmuş bir pilâv. Bir defa cuntacı paşalar gene yerlerinde. Ordu birlikleri kışlalardan alınıp yurdun her ilinde, her bölgesinde, işçi sınıfının yoğun olduğu yerlerde halkın üzerine sürülüyor. Arama, taramalar yapıyor, baskınlar yapıyorlar. Yeni «Kızıldere»ler, «Kanlı Pazar»lar düzenliyorlar. Malatya'da İkiizler köyünde, üç kişinin üzerine koskocaman bir alayı, helikopterleri sürdüler. Köyü, köylüleri bomba yağmuruna tuttular. Yalnız bir tek bu örnek, hükümetin orduyu ne biçimde kullandığını göstermesine yeter.

Ordu kışlasına çekilmiştir masalının altında başka nedenler vardır. Paşalar, burjuvazi 12 Mart'ta orduyu açıktan açığa halkın üzerine sürdüler. Tepeden inme hükümetler kurdular. Ama bütün halkın kin ve nefretini de üzerlerine topladılar. İşçi sınıfının en başta, yiğitçe, açıkça direnişleri, süregelen grevleri, işgalleri burjuvazinin oyununu, taktiğini bozdu. Onun için bu kez paşalar kendilerini bir bakıma «gölgeye» aldılar. Demirelleri arkadan destekliyorlar.

«Durum»: Ama Milli Güvenlik Kurulu'nun bu kez Demirellerin sıkıyönetim isteğine yanaşmadığı izlenimi yaratılıyor.

İ. B.: Baştan şu Milli Güvenlik Kurulu denilen şeyi bir iyice açalım. Bir 27 Mayıs hükümet devirmesi oldu. Daha o dönemde burjuvazi: «Milli Güvenlik Kurulu», diye bir Kurum ortaya çıkardı. Erki elinde tutan çevreler, egemenliklerini sürdürebilmek için militarist klikten, hükümet üyelerinden, Cumhurbaşkanı'dan ve MİT şeflerinden oluşan bu kurum oluşturdu. Bu kurumu hep «istem» üstünde tuttular, tutuyorlar. Bu kurum CIA'le sıkı bağlıdır. Bu anti-demokratik kurumun başlıca görevi: halk düşmanı hükümetleri, çökmekte, biteviye çürümekte olan düzeni ayakta tutmak. Türkiye'de işbirlikçi burjuvazinin yaslandığı Amerikan hegemonyasını korumaktır. Milli Güvenlik Kurulu bir «gölge hükümetten» başka bir şey değildir. İfade bir Çankaya'da toplanır. Çankaya bilindiği gibi bütün haberleşme sistemi, özel radyo, telefon, telgraf istasyonları bulunan bir yerdir. CIA de bu sistemin dışında değildir. Gelen Amerikalının uğrak yeri de burasıdır. Bu da rasgele değildir.

Demirel boyuna bu toplantılara bakanlarıyla katılıyor. Kimi zaman başkanlık bile ediyor. Sıkıyönetim istiyor. Milli Güvenlik Kurulu son toplantısında «hükümet ararşiyi sıkıyönetimsiz kaldırsın» dedi. Bunun karşılığını biraz önce biz verdik. Paşalar, Milli Güvenlik Kurulu denilen cunta eski rolüne döndü, yani «gölgede» hükümet etme rolünü oynuyor. Bunun bir nedeni yığınlardan gelen baskı olduğu gibi, bir nedeni de ordunun içinden gelen karşı direnişlerdir.

«Atılım»: 12 Mart'ta hükümeti kızığa çeken «gölge» hükümet, yani cunta, şimdi gericiilere, faşistlere Demirel başkanlığında bir hükümet kurdu. Bunun nedeni?

İ. B.: Sağcı partiler, tepeden inme hükümetler 12 Mart döneminde iyice yıprandılar. Uzun zaman hükümet kuramaz oldular. Memleketteki bunalım, politik, sosyal, ekonomik bunalım öylesine derinleşti ki, burjuvazi yığınların karşısına tek yumruk olarak çıkmak zorunluğunu duydu. Bu da hem emperyalistlerin, hem de Koçların, mülte milyonerlerin, ağaların işlerine geliyordu. İsteklerine uyumluydu. Bu işe Milli Güvenlik Kurulu, paşalar cuntası aracı oldu. Ama neden Demireller illâ da sıkıyönetim diyorlar? Bir kez sıkıyönetim denilen şey ortadan silinip kalkmış değildir. Sinsi sinsi

yürütülüyor. Sıkıyönetim mahkemeleri, Devlet Güvenlik Mahkemeleri cayır cayır işliyor. Ama bütün bunlar burjuvazinin çıplak diktatorasını yürütememesine yetmiyor. 1973 seçimleri bugünkü baskı ve terör düzenine karşı halk yığınları arasından gelen karşıkoşuşun geniş boyutlar almış olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Bu arada Gürlerler, Tağmaçlar, Türün paşalar, Sunay paşalar gürleyip gitti. Hele Senato ara seçimlerinde faşist Türün paşanın fiyaskosu, NATO'cu generallerin fiyaskosuydu, bu generallere karşı halkın duyduğu nefretin geniş ölçüler almış olduğu gerçeğini sergiliyordu.

«Atılım»: Peki, Türkeş'i neden ileri sürdüler, hükümete aldılar? Neden, dağılıp gitmekte olan bir partiyi Türkeş'in eline verdiler?

İ. B.: Cuntacı paşalar bir yandan NATO'ya, öte yandan OYAK denen holdingle, uluslararası emperyalist tekellere bağılıdır. Devlet hazinesini bu kanallardan emiyorlar. Bütçede aslan yapını her yıl ordu, NATO, İçişleri, örtülü ödenek giderlerine ayırıyorlar.

Türkeş'in bir timarane kaçkını, eski gestapo ve MIT ajanı olduğunu cuntacı paşalar çok iyi biliyor. Bu soysuzun, Talât Aydemir'leri ipe götürdüğünü de biliyorlar. Bu hainin CIA ajanı olduğunu da biliyorlar. Bugün hükümette, devlet mekanizmasında kilit yerlerinde bunun eski faşist arkadaşları; Reha Oğuz Türkkan, Naili Erdem, TRT'de Karataş gibileri «icrai san'at» ediyorlar.

Türkeş'i hükümete almaları burjuvazinin baskı ve terör uygulamalarında taktik değişikliğinden geliyor. 12 Mart'la ilerici güçleri ve örgütleri vurdu, kırdılar. Ama buna karşılık cuntacı paşalar, zibidi Türkeş'in komandolarını yetiştirmek için özel kamplar kurdular. Burjuvazi, memlekette gelişen ulusal bağımsızlık, demokrasi hareketini elindeki her olanakla bastırmak taktiğinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Şimdi, 12 Mart'la ordunun yapamadığını, başka bir yünden faşist komandalara yaptırıyor. Böylece, işbirlikçi burjuvazi halkın karşısına faşizme tırmanmayla çıkıyor.

«TKP'nin Sesi»: Bilen yoldaş, bugün yurdumuz için büyük bir tehlike olan faşizme tırmanışta, Türkeş ve partisinin yeri nedir?

İ. B.: Faşizm halkın, ulusal bağımsızlığın can düşmanıdır, işçi sınıfının ölümcül düşmanıdır. Bunu görmemek veya küçümsemek, buna seyirci kalmak, halk yığınlarının kurtuluş, demokrasi savaşına göz göre göre ihanet etmektir. Faşizm bir gecede, elbette, gelmiyor. Bunun bir besleyeni var, örgütleyeni var, geçmişi var. Söz yok, Türkiye'deki faşist tırmanma 1920'lerde ve 1930'larda, İtalya'da Musolini, Almanya'da Hitlerci faşizmin tırmanışı değildir. Onlar en azılı emperyalist güçlerin açık kanlı diktatöresini kurdular. Bugün Türkiye'deki durum daha başkadır. Türkiye'nin tepesinde NATO ve Amerika duruyor. Sonra Musolini, Hitler'ler çoktan yıkılıp gitmiştir. Musolini'yi bacağından astılar, Hitler ininde geberdi. Bu böyle,

ama, emperyalistler, işbirlikçi burjuvazi faşist yöntemleri, biçimleri kullanmaktan vazgeçmiş değildir. Yeni koşullara göre, yeni yeni yöntemler uyguluyor. Eski örnekleri yenileriyle örüyor. Hitler de parlamento yolundan geldi. Sosyal Demokratların sabotajlarıyla, onların komünistlerle tek cephe kurmalarıyla geldi Raystaga oturdu, sonra onu yaktı. Daha sonra sosyal demokratları da kamplara doldurdu, kırdı.

Faşist komandolar yalnız bıçakla, zincirle, tabancalarla, tomsonlarla saldırmıyor ilerici, yurtsever güçlere. Ülkü Ocakları diye örgütler kuruyor. Komando baskınlarıyla, öğrenci gençleri sindirmeye çalışıyor, giderek işçi sınıfına, halka saldırıyor. Her gün köyde, kentte, sokaklarda, meydanlarda kan döküyor. Faşizm halkımızın üzerine, kanla, ateşle, ölümle yürüyor. Türkeşler işçi sınıfına da kanca atmaya çalışıyor. «Ülkücü İşçiler Derneği» diye dernekler kuruyor. Tunçlar'la, Şideler'le, sarı sendika ağalarıyla bağ kuruyor. Türk-İş'in genel örgütlenme sekreteri Kaya Özdemir AP'lidir ve Türkeş yanlısı gazetede yazı yazıyor. İsmail Özkan hem işverenler sendikasında, hem Milliyetçi Hareket Partisi'nde, hem de Türk-İş yönetim kurulunda üye.

İşçi sınıfının içine sızma eğilimi tehlikelidir. İşçi sınıfı tehlikeyi zamanında gördü ve onun için bunlara karşı açıktan savaşıyor.

«Yeni Çağ»: Burada Maocuların rolü ne oluyor?

İ. B.: Rolü molü kalmamıştır. Maocular açıktan açığa faşistlerle, komandolarla işbirliği yapıyor. Açıktan açığa kanlı terörü körüklüyor, kışkırtmalar, provokasyonlar yapıyor. Orada-burada dinamit patlatma, soygunlar filân hepsi MIT'in plânları, ama bunları Maocuların eliyle uyguluyor. Maocular açıktan açığa polis hafiyesi yapıyor. Komünistleri jurnallıyor. Mao'nun kendisi Şili halkının cellâtı Pinoçet'le, İspanyol faşistleriyle, Amerikan gangster emperyalistleriyle, Batı Alman militaristleriyle, NATO'suyle sarmaş dolaş olduktan kelli, memleketimizdeki sapıkların, polisle elbirliği etmesinde şaşılacak birşey yok.

«Y. Ç.»: Peki, buna karşı, böylesi bir durumda CHP'nin, sonra kendilerine sosyalist diyen partilerin konumları ne oluyor?

İ. B.: En başta konumları birbirini tutmuyor. Daha çok yanda kalma, kenarda kalma, harekete, savaşa uzaktan heyamola çekmek gibi bir tutumları var. Bu en kötü bir tutumdur, olumsuz, zararlı bir politikadır. Üstelik bunlardan kimileri, TKP'nin gelişmesini çelmelemeye yelteniyor.

«TKP'nin Sesi»: Türkiye Komünist Partisi'nin tutumu, savaş plâtformu nedir? Bu durumdan çıkar yolunu TKP nerede görüyor?

İ. B.: Türkiye Komünist Partisi, tutumunu, konumunu yayınlarıyla, halka yaptığı açıklama, çağrı ve bildirileriyle sürekli ortaya koymaktadır.

Burjuvazi bunalımın içinden baskıyla, zorbalıkla çıkmak yolunu tutmuş-

tur. Ve bu yola saptıkça da bunalım daha da sertleşiyor. Çıkış yolu bu değildir. TKP buna karşı çıkış yolunun anahtarını veriyor. En başta ve her şeyden önce geciktirilemez olan bir gerçeğin çözümlenmesi ortada duruyor. İşçi sınıfının birliğini sağlamak. İşçi sınıfını örgütlemek, işçi sınıfının geniş köylü yığınlarıyla bağlaşıklığını kurmak, halk yığınlarına inmek, bütün anti-emperyalist, ileri, demokratik güçlerin, örgütlerin birliğini kurmak.

Böylesi bir görevin üstesinden gelebilmek için Komünist Partisini yığın hareketleriyle sınıksı bağlamak. Sendikalarda, fabrikalarda, işyerlerinde, orduda, devlet mekanizmasında, her yerde partiyi örgütlemek.

Komünist Partisi'ne saldırı yalnız faşistlerden, Demirel hükümetinden gelmiyor. Sapık akımlar bu saldırılara maşa oluyor. Bir de o var. Onlara karşı savaş, ideolojik savaş günceldir. Faşizm, Türkesler, bunalımın sarsıntıları altında çöken küçük burjuva katmanlarının hoşnutsuzluklarından yararlanmak istiyorlar. TKP'nin, komünistlerin bir görevi de geniş yığınları uyarmak, onları faşist tehlikeye karşı örgütlemektir.

«B. R.» : Bir soru daha sormak istiyorum : Biraz önce burjuvazi bunalımdan çıkış yolunu baskı ve terörde görüyor, dediniz. Anti-komünizmde görüyor dediniz. Peki, hükümetin iç politikada tutumu bu iken, dış politikada da çelişkili bir tutum izliyor : Bir yandan NATO'culuğu sürdürüyor, öte yandan sosyalist ülkelerle ilişkileri geliştirme eğilimi var.

İ. B. : Bu eğilim sosyalist ülkelerin, özellikle Sovyetler Birliği'nin şaşmaz barış politikası, komşularıyla iyi ilişkiler kurma politikası, gerginliği yumuşatma ve güvenlik politikası sonucu ve bunun baskısı altında oluyor. Bu eğilim yurt içinde halkımızın, sosyalist ülkelerle, özellikle büyük komşumuz Sovyetler Birliğiyle daha yararlı işbirliği kurmak, barış ve güvenliği sağlamak için girişmiş olduğu savaşımdan geliyor.

İskenderun Demir Çelik Kombinasının açılışında sürekli yağmur altında onbinlerce halk, işçiler, erler Kosigin yoldaşı uzun uzun alkışladılar. İşte böylesi bir gelişmedir hükümeti sosyalist komşularımızla yararlı ilişkileri geliştirme eğilimine zorlayan. Halkımızın istekleri açıktır : NATO'dan, SENTO'dan, saldırganlık bloklarından çıkmak, topraklarımızı yabancı üslerden temizlemek, memleketimizde demokratik, ileri bir düzen, halktan yana bir hükümet kurmak. Barışı, güvenliği sağlamaktır. İşte halkımızın istekleri.

Bu da partimizin politikası.

3 Şubat 1976

TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresinde TKP Merkez Komitesi adına yaptığı konuşma

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, bütün Türkiyeli komünistler adına, Fransız Komünist Partisi'nin 22. Kongresini candan selâmlarız!

Türkiye devrim hareketi, özellikle komünistleriyle, Fransız komünistlerinin ilişkileri eski ve derindir. Türkiye kamuoyu, Fransa'daki devrim hareketini yakından izlemektedir.

Emperyalizmin ve büyük işbirlikçi burjuvazinin egemenliğinde bulunan Türkiye'de bunalımlar gittikçe derinleşiyor. Ekonomik bunalımların, işsizliğin gittikçe artması, halk yığınlarının gittikçe daha fazla yoksullaşmasıyla sonuçlanıyor. Resmî istatistiklere göre, büyük şehirlerdeki işsizlerin sayısı 2 milyonun üstündedir. Köy kesimindeki gizli, yarı işsizlerin sayısı ise 10 milyonun üstünde. Köylerden şehirlere akım gittikçe yoğunlaşıyor. Demokratik bir toprak reformunun yapılmaması, memleketin ihtiyaçlarına uygun bir sanayileşme programının uygulanmaması, bu sonucu doğuruyor. Aynı zamanda, gelişmiş kapitalist ülkelere akma eğilimi gittikçe hızlanıyor. Ama kapitalizmin bunalımlarının yoğunlaşması, eskiden olduğu gibi, Türkiye'deki bir kısım işsiz Batı Avrupa ülkelerine akmasını engelliyor. Durum artık tersine dönmüştür. Batı Avrupa ülkelerinde çalışan Türkiye'li işçilerin yurda dönme ve orada işsizler ordusunu kabartma süreci başlamıştır. Öte yandan büyük sermayenin sömürüsü ve birikimleri baş döndürücü ölçülere ulaşmıştır. Amerikan, Ortak Pazar tekellerinin talanı Türkiye halkının omuzlarına ağırlaşarak basıyor. Böylece emperyalizmin, tekeli kapitalizmin gittikçe ağırlaşan bunalımları, Türkiye'yi derinden etkiliyor. Egemen çevreler emperyalizmle daha yakından bağlanmanın çarelerini arıyorlar. NATO Konseyi'nin Brüksel'deki son toplantısında Demirel hükümetinin temsilcisi, NATO'nun, Amerika'nın Türkiye'de 100'ü geçen askeri üslerine ilâve olarak NATO silâhlı kuvvetleri için eğitim üsleri vermeyi teklif etti. Bu, NATO silâhlı kuvvetlerinin Türkiye topraklarından daha geniş ölçüde yerleşmeleri anlamına geliyor.

Demirel hükümeti ve onun dayandığı büyük sermaye çevreleri, sebep oldukları bunalımların içinde tutunabilmek, egemenliklerini sürdürebilmek için kanlı bir terör yürütüyorlar. Fabrikaların faşist guruplar tarafından basılması, demokratik haklarını savunan, enflasyona karşı çıkan işçilerin teröze edilmesi, devrimci gençlerin zincirleme öldürülmesi, Türkiye'de günlük olaylar arasına girmiştir. Demirel hükümetinin iş başına gelmesinden bu yana öldürülen işçi ve gençlerin sayısı 50'yi bulmuştur. Yaralı-larsa, yüzlerle sayılıyor. Gizli polis ve faşist grupların ortaklaşa tertiple-

dikleri bu cinayetlerden hiçbirinin faili cezalandırılmış değildir. Cezaevlerinde yüzlerce komünist ve daha başka devrimci tutukludur. Bunların sayısı gün geçtikçe artıyor.

Türkiye işçi sınıfının demokratik hakları için, büyük burjuvaziye ve onun dayanağı olan emperyalizme, emperyalizmin NATO gibi politik ve askeri egemenlik araçlarına karşı savaşımı güçleniyor. Gizli savaşmak zorunda olan TKP'nin yıllarca önce attığı emperyalizme ve büyük burjuvaziye karşı savaş, demokratik reformların yapılması şiarları, işçi sınıfı, emekçi halk tarafından geniş ölçüde benimsenmiştir. Zincirleme sürdürülen işçi grevlerinde, miting ve yığinsal gösterilerde, işçi sınıfı, emekçi yığınları, demokratik haklarını savunan, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin egemenliğini yıkmaya yönelik şiarları başa alıyordular. İşçi sınıfının bu mücadelesi, ilerici, yurtsever çevrelerin, gençlerin, askerlerin, aydınların, faşist yöntemlere, sömürüye, emperyalizme karşı mücadelesini güçlendiriyor, onlara cesaret veriyor. Bu koşullarda TKP'nin demokratik, anti-emperyalist güçleri ortak eylemlere yöneltme politikası için elverişli bir uygulama alanı meydana geliyor.

Tekeller dışı burjuvazinin politik güçleri kesin olarak büyük burjuvaziye, emperyalizme karşı daha açık cephe alıyor. İşçi sınıfının şiarlarına, daha geniş ölçüde yaklaşıyorlar. Bu çevreler, faşist yöntemlere son verilmesini, demokratik hakların genişletilmesini, TKP'ne konan yasağın kaldırılmasını istiyorlar.

Türkiye'de demokratik güçlerin gelişmesinde, 'Sovyetler Birliği'nin, öteki sosyalist ülkelerin uyguladıkları barış içinde yanyana yaşamak, dünya barışını güçlendirme politikası, önemli bir rol oynuyor. Sosyalist ülkelerin güçlenmesi, Sovyetler Birliği'nin Türkiye halkına yardımları, Türkiye halkının emperyalizme ve onun müttefiklerine karşı ulusal bağımsızlık ve demokratik haklar için savaşımını güçlendiriyor.

Pekin yöneticilerinin Türkiye'deki taraftarları, Maocular, işçi sınıfının, halkımızın emperyalizme karşı savaşımını arkadan vurmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Komünistleri ve öteki yurtseverleri polise ihbar ediyor, faşist gruplarla elele, grevci işçilere, devrimci gençlere saldırıyorlar. TKP bu karşı devrimci Maoculara karşı ardıcıl bir mücadele yürütmeyi, aynı zamanda enternasyonalist bir ödev sayıyor.

Biz Türkiye komünistleri, proletarya enternasyonalizminin kıymetini ve gücünü iyi anlayacak durumdayız. Partimiz, varlığı boyunca enternasyonalist dayanışmayı güçlendirmek için elinden geleni yaptı. Bundan böyle de bu yolda yürümeye devam edecektir.

Sevgili yoldaşlar, bir daha, mücadelenizde başarılar dileyerek, sözüme son veriyorum.

7 Şubat 1976

Kapitalizmin bunalım sürecinde bazı sorunlar Bunalımların Türkiye'ye yansıması

A. Saydan

Burjuva ideologlarının, ekonomistlerinin çözümlemeye çalıştıkları, fakat hiçbir zaman çözümleyemedikleri başlıca sorunlar gelişmiş kapitalist ülkelerde iyice kangrenleşen işsizlik, enflasyon ve bunlara bağlı ekonomik, politik, sosyal ve moral bunalımların durmadan derinleşmesi ve bunlara karşı alınan tedbirlerin yetersizliği, geçiciliği ve istenen sonuçları vermesidir. Bu durum içinde bocalayan burjuva ideologlarından önemli bir kısmı şu tesbiti yapmak zorunluluğunu duyuyor: Kapitalizmin şifa bulmaz hastalıkları olan işsizlik ve enflasyonu ortadan kaldırmak için İngiliz ekonomisti Keynes'in ve Keynesçilerin teorik ve pratik önerileri ve uygulamaları eskimiş ve Keynesçi «devir» kapanmıştır. Keynes'in teorilerini paylaşılan, onun gelişmesine katkıda bulunan Fransız akademisyeni Jacques Rueff «Le Monde» gazetesinde yayınladığı yazılarında («Le Monde» 19. 2. 1976 – 20. 2. 1976, 21. 2. 1976) Keynesçi devrin kapandığını resmen ilân ediyor. Bizzat Keynesçilerin Birinci Dünya Harbi sonunda Adam Smith ve Ricardo gibi liberal ekonomistlerin iflâsını ilân ettikleri gibi. Demek oluyor ki, kapitalizmin her bunalım aşamasında, bunalımın üstesinden gelmeyi öngören yeni «teoriler» ortaya atmak ve onları uygulamak kapitalist düzenin çabalarından biridir.

Kapitalizmin gelişme devrinde bir yandan işçi sınıfını, bir yandan da sömürge halklarını alabildiğine sömürme ve talan etme olanaklarının kanlı terör ve baskı yöntemleriyle sağlandığı 19. yüzyıl ve Birinci Dünya Harbi'ni kapsayan devirde kapitalizmin «bırak yapsın, bırak geçsin» liberal görüşü ağır basıyor. Bu görüş için de kıran kırana, güçlünün zayıfı yuttuğu, kapitalizmin birikim sistemini hızla geliştirdiği bir rekabet yöntemi uygulanıyordu. Kapitalizmin bu aşamasında da işsizlik ve enflasyon emekçi yığınlarını eziyor, burjuvaziye birikimlerini artırmak, sömürsünü daha da pekiştirmek için yan olanaklar sağlıyordu. Esasen enflasyon ve işsizlik kapitalizmin bünyesinden ayrılmaz ve onun tabiatından doğan bir hastalık, sömürünün ayrılmaz bir parçası olduğundan kapitalist sistem içinde bu iki hastalığın tedavisi söz konusu değildir. İşsizlik ve enflasyonu ortadan kaldırmanın tek yolu bizzat kapitalist sisteme son vermek ve sosyalizme yönelmektir. Çünkü insanlık ancak sosyalist sistem içinde ilk defa işsizlik ve enflasyondan kurtulabileceğini görmüştür.

İşsizlik ve enflasyon burjuvazinin işine yarayan bir hastalıktır. Fakat kapitalizmin gelişme süreci içinde işçi hareketinin güçlenmesi, Bilimsel Sosyalizmin işçi sınıfının savaş silâhı olarak tarih sahnesine çıkması, pro-

letarya enternasyonalizminin yerleşmesi ve Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin başarılmıylle kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin açılması, işsizlik ve enflasyonun muayyen bir «tehlike çizgisi»nin üzerine çıkması, bizzat kapitalist düzenin temellerini sarsacak bir eleman olarak belirdi.

Keynes ve Keynesçiler işte kapitalizmin aşırı işsizlik ve enflasyon hastalığını tedaviye koyuldular. Buldukları başlıca yöntem, devlet ve devlet organlarını özellikle işsizliği ortadan kaldırmak için seferber etmek oldu. Fakat Keynesçiler derhal gördüler ki, bunu sağlamak için enflasyonu aşırı bir biçimde körüklemek kaçınılmazdır. Yollar, büyük mesken blokları gibi doğrudan doğruya üretici olmayan, hatta bir kısmı ölü yatırım alanları olan bu girişimlerin sonuçları geçiciydi. Hitler Almanyası, Musolini İtalyası Birinci Dünya Harbinden sonra ve özellikle 1929–1933 yıllarında en yüksek seviyesine ulaşmış olan işsizliği «önlemek» için Keynes'in görüşlerinden geniş ölçüde istifade ettiler. Biliyoruz, bu Keynesçi «dopping» bu toplumları yıkımdan kurtarmadı.

Keynes'in gerek işsizliği önlemek için burjuvazinin devlet olanaklarını yani milli geliri ve devlet, belediye bütçelerini bu amaçla kullanmak, ayrıca Macro-ekonomi görüşü devlet-tekel kapitalizminin tohumlarını ve filizlerini de içinde taşır.

Devlet-tekel kapitalizminin yöntemleri, kapitalist sistemi, burjuvaziyi bunalımlardan kurtarmadı. Bunalımlar zinciri içinde onu tedavi etmek isteyen «teori»lerin de sırayla ve zincirleme bir şekilde iflâs ettiğini görüyoruz. Devlet-tekel kapitalizmi, kapitalizmin bunalımlarını ortadan kaldırmak şöyle dursun, onları daha da derinleştirmiştir ve şu çelişkileri doğurmuştur: İşçi sınıfıyla çelişkinin sertleşmesi. İşçi sınıfı, her zaman, devletin, burjuvazinin elinde ve egemenliğinde olmasına karşı çıkmış, burjuva devletin yıkılması, işçi sınıfının, emekçi halkın devletin kurulması uğrunda savaşımıştır. Marksizmin-Leninizmin başta gelen ilkelerinden biri de budur. Devlet-tekel kapitalizmi, burjuvazinin işçi sınıfıyla olan çelişkilerini daha genişletmiş ve daha da derinleştirmiştir. Çünkü geniş emekçi yığınları tekелci kapitalizme karşı işçi sınıfı etrafından halkalanmaya ve onun, bilimsel-teknik gelişmelerin, modern teknolojinin de yardımıyla üstün sömürü ve üstün birikim sağlamasına karşı savaşıma girişmişlerdir.

Tekelci kapitalizmin doğurduğu ikinci çelişki, kendisi ile tekелci olmayan burjuvazi arasındaki çelişki ve çatışmanın hızlandırılmasıdır. Tekelci olmayan burjuvazi pratikte ve zaman zaman tekелci burjuvaziyle işbirliği halinde olmasına rağmen, objektif olarak onun yükünü, sömürüsünü her zaman omuzlarında duymaktadır. Bundan ötürü de, gerek gelişmiş kapitalist ülkelerde, gerekse Türkiye gibi azgelişmiş kapitalist ülkelerde tekелci burjuvazi ile tekeller dışı burjuvazinin çatıştığını ve çelişkilerinin gittikçe arttığını görüyoruz.

Tekelci kapitalizmin doğurduğu üçüncü çelişki ise, bizzat tekeller ve tekeli gruplar arasındaki çelişkinin hızlanmasıdır. Devlet-tekeli kapitalizminin amaçlarından biri kırana kırana rekabeti ortadan kaldırmak, ham madde kaynaklarına, üretim sürecine ve pazarlamaya egemen olmaktır. Tekelci kapitalizm tam anlamıyla bu üç hedefe de ulaşamamıştır. Rekabet sınırlı olarak küçük ve orta işletmelerin tekeller tarafından yutulması oranında ortadan kalkmıştır, fakat boğuşma tekeller düzeyinde ve belki daha da kırana kırana, hatta zaman zaman kanlı bir nitelik kazanmıştır.

Anti-empyeryalist ulusal kurtuluş savaşının gelişmesiyle de tekeller hammadde kaynaklarına egemen olma olanaklarını önemli ölçüde kaybetmişlerdir. Özellikle dünya sosyalist sisteminin kurulmasıyla, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin az gelişmiş ülkelerle sosyalist ilkelere uygun ticaret ve ekonomik ilişkileri kurmaları, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki tekellerin az gelişmiş ülkelerin kaynaklarını yağma etme olanaklarını daha da sınırlandırmıştır. Pazarlama, sürüm pazarlarını elde tutma alanında da bu fikirler geçerlidir.

Fakat bu alanda fazla ve gereksiz iyimserliğe de kapılmamak gerek. Emperyalizmin, devlet-tekeli kapitalizminin uluslararası tekellerinin elinde az gelişmiş ülkelerin hammadde kaynaklarına ve sürüm pazarlarına egemen olmak konusunda daha birçok olanaklar vardır. Yeni sömürgecilik yöntemleri hâlâ geçerlidir. Amerikan ve Batı Alman, İngiliz, Fransız, İtalyan ve daha başka gelişmiş kapitalist ülkelerdeki tekellerin az gelişmiş ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkilerinde elde ettikleri kârların azalmadığı, hatta arttığı bir gerçektir.

Bu noktada kapitalizmin yeni bunalım aşamasının bazı nitelikleri üzerinde durmak gerekiyor. Bir kere kapitalizmin, toplumun artan nüfusuna yeni istihdam imkânları yaratmak ve daha hızlı artan nüfusun iş ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak olanaklarından yoksun olduğu görülmektedir. Kapitalist ülkelerde işsizler ordusunu kabartan nedenlerden biri de, bu demografik unsurdur. Fakat kapitalizmin eski bunalımlarına kıyasla, son bunalımda, işsizliğin artmasıyla fiyatların düştüğünü ve üretimin hızla körleştiğini ve tamamen durma noktasına yaklaştığını görmüyoruz. Enflasyonun niteliğinde de farklar vardır. Kapitalizmin eski bunalımlarında iflâslar daha fazla tekelleri, büyük firmaları sarsmıştı. Bu defa daha fazla küçük ve orta firmaları etkiliyor, büyük tekellerin iflâs oranı daha düşük oranda kalıyor. Eski bunalımlarda alıcı bulamayan malların fiyatları hızla düşerdi, yeni bunalımlarda ise işsizliğin artmasına paralel olarak fiyatlar da artıyor. Bunun nedenlerine şöyle bir göz atacak olursak, görürüz ki, kapitalizm daha geniş ölçüde çalışmayanları çalışanlara besletmek sistemini uygulamak yöntemini uygularken, bir yandan da işçi hareketinin güçlenmesi sayesinde işçi sınıfı daha geniş ölçüde burjuvaziyi ekonomik ve sosyal ödünlere zorluyor. Bu nedenle çalışan ve çalışmayan yığınlar

muayyen bir satınalma gücünü elde tutabiliyorlar. Bu satınalma gücü sürekli olarak gerilemek, azalmakla beraber eski bunalımlarda görülen sıfır noktasına yaklaşmak durumuna henüz gelmemiştir. Görecelik ilkesi kapitalizmin bunalımlarının gelişmesinde zorunlu bir yasalılık olarak kalıyor. Kapitalist düzenin yeni bunalımlarını niteliyen noktalarından biri de, yeni sömürgecilik yöntemlerinde muayyen ölçüde yeni teknolojinin kullanılması, az gelişmiş Güney Amerika, Afrika, Asya ülkelerinin emperyalist tekelleri tarafından hammadde kaynaklarının yağma edercesine sömürülmesidir. Tekeller bu yollarla elde ettikleri kazançlardan bir kısmını ülkelere aktarmayı, varlıklarının devamının kaçınılmaz bir koşulu olarak görüyorlar. Onları bu yola zorlayan da sınıf savaşının gelişmesidir. Hammaddelerin, özellikle petrol fiyatlarının artması, büyük tekelleri yeni yeni ekonomik vurgunlar kurmak, hammadde üreten az gelişmiş ülkeleri daha geniş ölçüde enflasyon-fiyat artışı kısır döngüsüne çekmek ve bu yünden de kârlarını arttırmak olanaklarını buluyorlar.

Tekeller ne zamana kadar bu politikayı yürütmek olanaklarını bulacaklardır? Şunu belirtmek lâzım ki, kapitalist sistem bütünüyle gittikçe artan bunalımlar içinde bocalıyor. Tekel kârlarının artması, hasta bir vücudu ölüme sürükleyen kanserli uların büyümesinden başka bir şey değildir. Bunalım süreci içinde tekel kârlarının artması sağlığın değil, kapitalist toplum düzenini kaçınılmaz olarak ölüme sürükleyen bir kanserin işaretleridir.

İşçi hareketinin ulusal kurtuluş savaşımının geliştiği, sömürden kurtulmanın halk yığınları tarafından başta gelen demokratik bir hak sayıldığı çağımızda, kârı ve daha yüksek kârı, birikimi, daha yüksek birikimi başlıca amaç sayan tekellerin yaşama olanakları şüphe yok ki gittikçe azalıyor, bunların halk yığınlarından tecrit süreci gittikçe hızlanıyor. Onların egemenliğine son verecek olan süreç de budur. Bu tarihsel süreci, bilinçli bir savaşım haline getirmekle, işçi sınıfının savaşımını güçlendirmekle, proleterya enternasyonalizmini kuvvetlendirmekle, tekелci kapitalizmin çöküşünü hızlandırmak ve bu çöküş aşamasında saldırganlığını gemlemek olanakları yaratılacaktır.

Tekelci kapitalizmin çöküş devrinin bütün niteliklerini Türkiye'de de görüyoruz. Hemen söyleyelim ki, tekелci kapitalizmin gelişmiş kapitalist ülkelerdeki nitelikleriyle Türkiye'deki nitelikleri, yasalıkları birbirine benzemez. Fakat Türkiye'deki tekелcilik gelişmiş kapitalist ülkelerindeki tekелciliğin yerli büyük burjuvaziyle ittifak ve Türkiye koşullarında bir uzantısıdır. Yüksek birikim hırsı sömür sınırlarını gittikçe genişletmek, daha geniş yığınları bu kapsama almak eğilimi, Türkiye tekелcilerine de egemendir. Az gelişmiş, demokratik gelenekleri zayıf bir ülke olan Türkiye'de tekелciliğin görüntüleri ve sonuçları daha sert ve daha açık bir baskı yönemi şeklinde beliriyor. Tekelci burjuvazi emperyalizmin dayanağı olma-

dan sınıfsal varlığını sürdüremeyeceğini, devlet organlarına egemen olmak ve onları sömürü yöntemlerinin aracı olarak kullanmak olanaklarını yitireceğini görüyor, anlıyor. Bundan ötürü egemen çevrelerin, işbirlikçi burjuvazinin emperyalizmle bütünleşme sürecinde sürekli bir tırmanma var.

Fakat işbirlikçi burjuvazinin bu tutumu aynı zamanda onun zayıf tarafını da oluşturuyor. Türkiye’de iktidarı elinde tutan kligin iç ve dış politikası bir yandan Türkiye’nin uluslararası alanda tecridini hızlandırırken, bir yandan da bu kligin yurdun iç yaşamındaki tecrit sürecini hızlandırıyor. Dışişleri Bakanı Çağlayangil Brüksel’de Ortak Pazar Konseyinden Türkiye-Ortak Pazar ilişkilerinin daha da sıklaştırılmasını istedi. Türk işçilerinin Ortak Pazar ülkelerine serbestçe ihraç edilmesini ve Ortak Pazar’ın Türkiye’nin tarım ürünlerine daha geniş açılmasını önerdi. Ortak Pazar Bakanlar Konseyi Demirel hükümetinin bu iki isteğini de kabul etmedi. Amerikan emperyalizminin ise, Demirel hükümetine karşı eski hovardalığını sürdürmediğini biliyoruz. Bu koşullarda ulusal onuru olan bir hükümetin emperyalizmle aşağılayıcı bağlarını koparması, ulusal, tarafsız ve barışçı bir dış politika uygulaması beklenirdi. Fakat Demirel hükümetinin politikası ulusal değil, sınıfsal olduğundan yani büyük burjuvazinin çıkarlarını gözettiğinden bu gibi bir tutumla hiçbir ilişkisi yok. Demirel Hükümeti Dışişleri Bakanı Çağlayangil’in Vaşington’a giderek Birleşik Amerika Hükümetiyle yeni ikili anlaşmalar imzalamasını kabul etmiştir. Bu yeni ikili anlaşmalar Amerikan emperyalizmine Türkiye’deki üsleri daha da genişletmek ve yeni yeni üsler kurmak yetkisini de verecektir. Bu ikili anlaşmalar da, bundan önce imzalananlar gibi ne kamuoyuna açıklanacak, ne der parlamentonun onayına sunulacaktır.

Demirel hükümetinin temsil ettiği tekeller, holdingçiler, işbirlikçi burjuvazi sömürü ve talan düzenini doğrudan doğruya hazineyi yağma etme düzeyine ulaştırmışlardır. Basın, Demirel ailesinin, iktidara yakın olan çevrelerin devlet hazinesini yağma rezaletleriyle doludur.

İşbirlikçilerin bu tutumu, genellikle burjuvazinin ulusu yönetme olanaklarını çoktan yitirdiğini bir daha doğrulamaktadır. Meclisin gerici çoğunluğunun Demirel hükümetinin bütçesini onaylamasına aldanmamak gerek. Hükümetin ve egemen çevrelerin faşist yöntemler yönünde sürekli olarak tırmanmaları, işçilere, gençlere, öğretmenlere karşı gittikçe artan bir hızla kanlı faşist yöntemleri uygulamaya koyulmaları, halktan tecrit edilmelerini, hükümette ve egemenlikte tutunmak için ellerinde zordan, zorbalıktan başka bir yöntem kalmadığının bir delilidir. Demirel hükümetinin bu yolda tırmanması son günlerde CHP’yi kapatmak fikirlerinin ortaya atılmasına kadar varıyor. Hükümet ortaklığına bağlı faşist bir parti olan MHP’nin Genel Sekreter Yardımcısı Köseoğlu, sık sık CHP’yi kapatmak önerilerinde bulunuyor. Yasalarda mevcut faşist maddeler, hükümette

olan aşırı gerici, faşist politikacıların terörü bu şekilde genişletmek, demokratik özgürlüklerin son kalıntılarını da ortadan kaldıracak yöntemleri uygulamaya kalkışmak olanaklarını onlara sağlıyor.

Ne var ki, gerek dünyada, gerekse Türkiye'de kuvvetler dengesi, Türkiye'de egemen çevrelerin bu isteklerini rahatlıkla ve kolaylıkla uygulamalarına engeldir. İşçi sınıfının savaşımı iktidarın faşist yöntemleri yerleştirmek çabalarını kırıyor. Gerçek sendikaların ve sendikacıların egemen çevrelerin faşist yöntemleri uygulama çabalarına engel olmaları emperyalizme, faşizme ve sömürüye karşı işçi sınıfının birliğini sağlamak yönünde Türkiye Komünist Partisi'nin politika ve önerilerini doğrulamaları işçi sınıfını bütün demokratik haklarını savunur duruma getiriyor. Parlamento kapıları egemen zümrelerin anti-demokratik ve halk düşmanı tutumları sonucunda işçi sınıfına kapanmıştır. Bundan ötürü TKP'nin, işçi sınıfının yöntemleri Parlamento dışında, daha doğrusu emekçi yığınları arasında geliyor. İşçi sınıfının TKP saflarında örgütlenme süreci geliştikçe, emekçi yığınların demokratik hakları için anti-emperyalist, anti-faşist savaşımı da güçleniyor. Bu yığınsal savaşım yöntemleri öylesine politik devrimci bir ortam yaratıyorki, muhalefete bağlı bazı burjuva partilerinin yöneticileri bile hükümeti parlamento dışında yığınsal eylemlerle devirmekten söz ediyorlar.

Türkiye Komünist Partisi, Demirel Hükümeti kurulduğu günden beri bu hükümetin memlekete bunalımdan, pahalılıktan, emperyalizmle daha fazla bütünleşmeden, sömürü ve talan düzeninin sertleşmesinden başka bir şey getirmeyeceğini ilân etmiş ve bütün yurtsever demokratik güçleri bu hükümeti devirmek için eylem birliğine çağırmıştı. Bu çağrı bugün artık emekçi yığınları ve bütün yurtsever güçler tarafından benimsenmiştir. Silâhlı kuvvetlerdeki yurtseverler de bu çağrıyı benimseyenler arasındadır. Demirel hükümetinin, işbirlikçi çevrelerin terörü daha da genişletmek, CHP'yi bile kapatma çabalarına girişmesini önlemek yalnız TKP'nin ödevi değil, bütün yurtsever güçlerin eylem birliğiyle başarılacak bir ödevdir.

Terörü pekiştirme çabaları, egemen çevrelerin politik plânda olduğu gibi, ekonomik alanda da emperyalizmle daha yakından bütünleşmek gibi bir tutumun sonucudur. Türkiye bugün artık emperyalizmin yalnız ucuz ham madde, ucuz işgücü ve sanayi üretiminin pahalı sürüm pazarı değildir. Aynı zamanda sanayileşme programını da makinesinden hammadde-sine kadar emperyalist tekellere bağlamış bir ülkedir. Bu bağ kuranın işbirlikçi burjuvazi olduğu açıktır. Bu bağ öylesine canalcı bir noktaya varmıştır ki, Türkiye'nin demir-çelik sanayii, yani İskenderun, Karabük, Ereğli Demir-çelik fabrikaları dışardan, özellikle Birleşik Amerika'dan yeteri kadar koklaşabilir taşkömürü ithal edilmediği takdirde durmak tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmışlardır. Oysa Türkiye'de yüksek kaliteli

ve koklaşabilir yeteri kadar taşkömürü rezervleri mevcuttur. Türkiye yılda 2 milyar dolarlık hammadde ithal etmektedir. Oysa sanayi ürünleri ihracatı 1974 yılında 590 milyon dolar, 1975 yılında ise 760 milyon dolar civarındadır. Halbuki sanayi ülkeleri, yılda işçi başına 300-800 dolar tutarında ihracat yapmaktadırlar. Buna göre Türkiye'nin yılda en az 12 milyar dolarlık bir ihracat yapması gerekirdi. Rakamlar gösteriyor ki, Türkiye hammadde ithal edip sanayi ürünü satan bir ülke olmaktan ziyade, kendi acil ihtiyaçları için bile hammadde yönünden dışa bağlı hale gelmiş bir ülkedir. Özellikle petrol, kömür, demir, fosfat, amonyak, soda, refrakter gibi hammaddelerin ithalatı hızlı artışlar göstermektedir. Sadece petrol ve taşkömürü ithalatı 1985 yılında 45 milyar Türk lirası tutarında bir döviz kaybına yol açacağı hesaplanmaktadır. Sanayileşme hızı arttıkça hammadde yönünden dışa bağımlılığın oranı ve bu bağımlılığın getirdiği sorunlar da gittikçe artmaktadır. (Dr. İsmail Seyhan, Kimya Mühendisleri Odası, Sanayi kongresi 75 tebliğlerinden.)

Sanayileşmede madencilik ve yerli hammaddelerimizin kullanılmasında nakliye işi, nakliye masrafları da önemli bir yer tutmaktadır. Madencilikte nakliye masrafları maliyetin yarısını teşkil etmektedir. Oysa Türkiye'de nakliye şebekesi hem eksik, hem de çoğunlukla kara yollarına, yani ithal malı kamyon ve benzine dayandığından çok pahalıdır. Bu masraflar ve pahalılık sebebiyle maliyeti yükselen ve ucuz deniz taşımasıyla gelen ithal mallarıyla rekabet edemiyen madenlerimiz yeterince değerlendirilememektedir. Örneğin Mazıdağı fosfat yataklarımızın sahillerde kurulmuş olan ve ithal malı fosfat ile çalışan gübre fabrikalarına verilemeyeşinin en önemli sebebi budur. Van gölü sodasının bu sodayı kullanacak sanayi in İstanbul'da bulunuşu nedeniyle istihlal edilemediği de biliniyor. Dışardan ithal edilen hammadde temeline göre kurulan sanayi tesislerinin uyguladığı teknoloji çoğu zaman kendi doğal kaynaklarımıza uygun gelmiyor. İthal edilen hammadde ile işleyen fabrikalarımız tam kapasite ile çalışmıyor. Yapay gübre fabrikalarımızın % 30-40 kapasiteyle çalışmalarının sebebi budur. (Aynı kaynak.)

Demirel hükümetinin ve egemen çevrelerin yabancı tekellerle bağı politik olduğu kadar, ekonomiktir de. Egemen çevreler ellerinden geldiği kadar geniş ölçüde yabancı sermaye getirtmek için çaba harcamaktadırlar. Demirel hükümeti 1975 yılı son aylarıyla, 1976 yılının ilk ayında yatırım için 4 milyar 100 milyon liralık yabancı sermayeye izin vermiştir. Mevcut yabancı sermayeli ortaklıkların genişleme isteklerinin dışında doğrudan doğruya yeni yatırım yapmak için verilen bu izinlerle Türkiye'ye 852 milyon liralık yeni yabancı sermaye gelmesi öngörülmektedir. Bu miktar son 20 yıl içinde gelen yabancı sermayenin % 43'ünü teşkil etmektedir. Yatırım izni alan 13 yabancı ortaklık toplam 1 milyar 774 milyonluk sermaye ile 4 milyar 107 milyon liralık yatırım yapmayı plânlamaktadırlar. Hükümet bu plânları finanse etmek için de Batı Almanya başta olmak üzere Ortak

Pazar ülkelerinden yeni krediler istemektedir. Ortak Pazar ise bu kredileri vermeyi Türkiye'nin yabancı sermayeye kapılarını daha geniş açmak şartına bağlamaktadır. Demirel hükümeti Türkiye'de mevcut 21 firmanın yatırımlarını genişletmek önerilerini kabul ederek ve 13 yabancı firmaya yeni yatırım olanaklarını tanıyarak Ortak Pazar'ın bu şartlarını kabul etmiştir. Okuyucularımız için 13 yabancı firmanın 1 milyar 774 milyon liralık sermaye ile 4 milyar 107 milyon liralık yatırım yapmaları akıl almaz gibi gelirse de, ne yazık ki bu gerçek durumu yansıtmaktadır. Yabancı tekeller nispeten az bir parayla geniş ölçüde yatırım yapmalarının sırrı devlet hazinesini kredi kaynağı olarak kullanmalarındadır. 1 milyar 774 milyon lira ile 4 milyar 107 milyon liralık yatırım yapmak, 1 milyar 774 milyon liranın üstünü devlet hazinesinden almak anlamına gelir. Bunun klâsik uygulaması da Ereğli Demir-Çelik'dedir. Ereğli Demir-Çeliğin sermayesinin %56'sı hazineye aittir. Fakat işletme Amerikan Koppers şirketi ile yerli ortaklarının malıdır. Demek oluyor ki bundan sonra emperyalist tekellerin yatırımları bu esasa göre yapılacaktır. 13 yabancı şirketin bu yöntemlerle yapacağı yatırımların büyük kısmı turizm ve tüketim sanayii alanlarında olacaktır.

Büyük burjuvazinin geniş emekçi yığınlarıyla çelişkilerinin politik ve ekonomik temeli budur. Bu temel işbirlikçi burjuvazinin halkla olan çelişkilerini teşkil ediyor. Bu çelişki Türkiye'de yapısal derin değişiklikler yapılmadıkça, devrimci reformlar uygulanmadıkça, halkın özgürlük, demokrasi, insana yaraşır bir yaşam seviyesine ulaşmak istemlerini gerçekleştirecek bir hükümet kurulmadıkça, özellikle bugün egemen çevrelerin Türkiye'deki egemenliklerine son verilmedikçe, bunalımlar depremlere dönüşecektir. Büyük burjuvazinin, emperyalizmin Türkiye'deki egemenliği yıkıma doğru gidiyor. Ne var ki, bu yıkım ancak devrimci güçlerin ortak eylemleriyle gerçekleşecek, demokratik hedeflere yöneltilecektir. Büyük burjuvazinin egemenliği yıkılırken kendisiyle birlikte bütün ülkeyi de yıkmasını önlemek, bugün başta gelen ulusal bir sorun olarak beliriyor. Bu ulusal sorunu ancak ulusal güçlerin ortak eylemleriyle çözmek mümkün olacaktır.

Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresi

A. S.

4-8 Şubat tarihinde Paris banliyölerinden Saint-Ouen'de FKP'nin XXII. Kongresi yapıldı. Kongrede Merkez Komite'sinin raporu, Genel Sekreter Georges Marchais tarafından okundu. Georges Marchais raporunda, Fransa'daki tekellerin, büyük tekellerin, işçi sınıfına, halk yığınlarına dayattığı sömürü düzeninin sert bir eleştirisini yaptı ve şunları belirtti. Tekelci devlet kapitalizminin bütün bunalımları emekçilerin omuzuna çöküyor. Fransa'da tamamen işsiz olanların sayısı 1 milyon 400 bini aşıyor. Bunların yarısından fazlasının yaşı 25'in altındadır. İşsizlerin ailelerini de gözönünde tutarsak, işsizliğin acısını çekenlerin sayısı 7-8 milyonu bulur. Yaşam koşulları yalnız yoksulların hayatını değil, bütün emekçi halkın hayatını kötüleştiriyor.

Egemen zümrelerin tarım politikası köylülüğün yaşam seviyesini sürekli olarak düşürüyor. 1960-1975 yılları arasında köy emekçilerinin satınalma gücü % 18,2 azalmıştır. Aynı zaman içinde 700 bin çiftlikçi yıkılmıştır. Her yıl 40 bin köylü köylerden şehirlere yığılmaktadır.

Sanayi tröstleri, kumpanyalar ve bankalar, küçük esnaf, küçük ve orta patronlar üzerindeki baskılarını arttırmaktadırlar. 1974 yılında 12 bin firma iflâs etti. 1975'de ise bu rakam % 24 arttı.

Marchais raporunda, burjuvazinin halkın maddi ihtiyaçlarını karşılamak olanaklarından yoksun olduğu gibi, fikinsel, bilimsel ve kültürel ihtiyaçlarını karşılama olanaklarından da yoksun olduğunu belirtti. Bunun sebebi küçük bir kastın ulusal yaşama egemen olması ve olağanüstü bir gücü ve zenginliği ellerinde biriktirmesidir. Tekeller son 5 yıl içinde kârlarını % 83 arttırmak olanaklarını bulmuşlardır. Bu zaman içinde pahalılık % 60 arttı. Oysa, öte yandan emekçilerin satınalma gücü ya aynı seviyede kaldı, ya da azaldı.

1975 sonunda fabrikalarda Komünist Parti'sinin taban örgütleri sayısı 8,072'ye ulaştı. Oysa bir yıl önce bu taban örgütlerinin sayısı 6.575 idi. Bir yıl içinde fabrikalarda komünist taban örgütlerinin artışı % 18'dir. Komünistler XXII. Kongrede fabrikalarda taban örgütü sayısını 10 bine yükseltmeyi kararlaştırdılar.

FKP'nin XXII. Kongresinin ödevlerinden biri, toplumda yapısal verim değişikliği yapabilmek için yeni bir strateji çizmekti. Kongre, ağır sorunların çözümünü ancak sosyalist bir perspektifle mümkün olabileceğini tespit etti.

XXII. Kongrenin tespit ettiği gibi FKP'si memleketin yaşamında iyice

yerleşmiştir. Parti üyelerinin gittikçe çoğalması bunu gösteriyor. 1975 yılı içinde 93 bin kişi partiye kaydolmuştur. Bunların önemli bir kısmı gençlerdir. Kongre sırasında tespit edildiğine göre, parti üyelerinin sayısı 500 bindir. Kongrede bu sayının 600 bine çıkarılması kararlaştırıldı.

FKP'nin XXII. Kongresinde tartışmaların merkezi proletarya diktatörlüğü konularında toplandı. İleri sürülen ve kabul edilen öneriye göre, işçi sınıfının etrafında geniş emekçi yığınlarının birliğini ve ittifakını sağlamak mümkündür. Bu gibi geniş bir emekçi birliği ve ittifakı sayesinde büyük burjuvaziye tecrit etmek, halkın oyu ile iktidarı almak, dmeokratik yoldan Fransa'ya özgü bir sosyalizm kurmak mümkündür. Yani, geniş emekçi yığınlarının harekete geçirilmesiyle büyük burjuvazinin elinden hem iktidarı almak, hem de onun egemenliğini yıkarak işçi sınıfının, emekçi halkın egemenliğini kurmak mümkündür. Hattâ bu yöntemle, büyük burjuvazinin ve onun müttefiki durumunda olan emperyalizmin karşı-saldırılarını göğüslemek ve boşa çıkarmak mümkün olur. Büyük burjuvazinin ulusal yaşamda tamamen tecrit edilmesiyle emekçi yığınları bu aşamaya ulaşabildiler.

FKP'nin XXII. Kongresinde yenilik olarak ileri sürülen bu tezler, esasında hiç de yeni değildir. Tam 100 yıl önce Alman sosyal demokratlarından Ferdinand Lasalle tarafından ortaya atılmış ve Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin 1875'de Gotha'da yapılan meşhur kongresinde partinin programına alınmıştır.

Bilimsel sosyalizmin başlıca kurucusu olan Karl Marks, Lassalle'nin bu tezlerini ve Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin Gotha Kongresinde kabul edilen program tasarısını ünlü «Gotha Programının Eleştirisi» yapıtında eleştirmiş ve bu tezlerin çürüklüğünü, geçersizliğini tarihsel diyalaktiğin verilerine dayanarak ispatlamıştır. Marks'a göre, burjuvazi kendi isteğiyle iktidarı, hele egemenliği hiçbir zaman işçi sınıfına teslim etmeyecektir. Tarihsel materyalizmden çıkarılan dersler bunu göstermektedir. Aksine egemen sınıf, egemenliğini işçi sınıfına, emekçilere teslim etmek için elindeki bütün araçlarla direnecek, gereğinde kanlı yöntemlere başvurmaktan da geri durmayacaktır. Toplum yaşamında kaybettiği mevzileri tekrar elde etmek için karşı saldırılara da geçmekten çekinmeyecektir.

Tarihsel gelişmeler ve günümüzdeki sınıf savaşının nitelikleri, içinde yaşadığımız çağda burjuvazinin sık sık kanlı yöntemlere başvurması Lassalle'nin yanıldığını, Marks'ın görüşlerinin doğru olduğunu ispatlamıştır. Yeryüzünde bugüne kadar hiçbir ülkede, hiçbir kıtada yalnız parlamenter yollarla, seçimlerle burjuvazinin elinden iktidar ve egemenliğin alındığı, kapitalizmden sosyalizme geçildiği görülmemiştir. Birinci Dünya Harbi'nden sonra İtalya, Almanya ve İspanya'da, günümüzde de Şili'de görül-

düğü gibi, büyük burjuvazi tecrit durumuna düştüğü, egemenliği kaybetmeye başladığını gördüğü anda, emperyalizmin de desteğiyle karşı saldırıya geçiyor ve halkın büyük çoğunluğunun isteğine karşı kanlı yöntemlerle faşist diktatörlükler, aşırı gerici rejimler kurmak yoluna gidiyor. Bundan ötürü proletarya diktatörlüğü yalnız işçi sınıfını ilgilendiren bir anlam değildir. Proletarya diktatörlüğü sınıf savaşının diyalektiğinden çıkma bir anlamdır. Ve burjuvazinin tutumuna sıkı sıkıya bağlıdır. Burjuvazi halkın çoğunluğunun isteğine boyun eğmediği, sömürü düzenini devlet organları, baskı ve devrimci şiddet yöntemleri yoluyla dayattığı, demokratik hakları, hatta kendi yasalarını bile çiğnediği içindir ki, işçi sınıfı burjuvazinin bu saldırılarını boşa çıkarmak, emekçi yığınlarının kazanımlarını savunmak için devrimci şiddete, proletarya diktatörlüğüne başvurmak zorunda kalmaktadır. Fransız burjuvazisinin ne kadar tecrit edilmiş olursa olsun, kendi isteğiyle iktidarı ve egemenliği işçi sınıfına, emekçi halka, teslim edeceğine inanmak zordur. Eğer Fransız burjuvazisi genel seçimlerle belirecek olan halkın ezici çoğunluğunun iradesine uyarak iktidarı ve egemenliği emekçi halka teslim ederse mesele yok. XXII. Kongrede alınan karar doğrulanır. Hayır, Fransız burjuvazisi halkın çoğunluğunun isteğine karşı çıkarsa, Fransız komünistleri yeniden proletarya kavramına dönmek zorunda kalacaklardır. Ne var ki, o zamana kadar militan kadroları bu anlayışla yetiştirmemiş, taktik ve stratejilerini buna göre ayarlamamış olduklarından, burjuvazinin karşı saldırısını göğüslemekte zorluk çekeceklerdir.

Türkiye Komünist Partisi Programında proletarya diktatörlüğü kavramı vardır. Bu kavram, yukarda da belirttiğimiz gibi, burjuvazinin halkın çoğunluğunun idaresine karşı kurduğu diktatörlüğe bir tepki olarak belirmiştir. Hepimizin gördüğü gibi memlekette emekçi halka karşı kanlı faşist yöntemlerle diktatörlüğünü yürütmek isteyen emperyalizme bağlı büyük burjuvazi ve onun hükümetleridir. Büyük burjuvazi, militarist klik eliyle başı dara geldiği her zaman orduyu halka karşı sürmektedir. Sıkıyönetimler ilân etmekte, terör mahkemeleri kurmaktadır. Faşist kanun maddelerinin, TKP'ye konan yasağın varlığı, devlet organlarının, hükümet mekanizmasının emekçi yığınlara karşı büyük burjuvazinin çıkarları yarına işlemesi, büyük sermaye diktatörlüğünü belirleyen unsurlardır. Bunlara, hükümeti ele geçiren aşırı gerici, faşist politikacıların, faşist çetelerin varlığını, işçilere, öğrencilere karşı kanlı bir terörün yürütüldüğünü de eklemek gerek.

Proletarya diktatörlüğü, halkın demokratik haklarına karşı sömürü düzenini ayakta tutmak için, büyük sermayenin bu saldırılarını kökünden temizlemeyi, başta gelen demokratik hak olan sömürden kurtulma hakkını elde etmek ve onu bir daha elden kaçırmamayı, işçi sınıfının, emekçi yığınlarının demokratik haklarını sürekli olarak genişletmeyi öngören bir yöntemdir.

Kongrede proletarya diktatörlüğü ile faşist diktatörlüklerin kamuoyunu şaşırtacak bir şekilde birbirine karıştırıldığı da bir gerçektir. Oysa, Alman nazizminin ve Japon militarizminin İkinci Dünya Harbinden önce başta gelen amacı, yeryüzünün ilk proletarya diktatörlüğünü, yani Sovyetler Birliğini yok etmek, dünya ve Avrupa halklarına demokrasiye ve sosyalizme açılan yolları kapamak, sömürge halklarının da ulusal kurtuluş savaşlarını boğmaktır. Sonuçta yeryüzünün ilk proletarya diktatörlüğü, yani Sovyetler Birliği, Avrupa halklarını faşizmin boyunduruğundan kurtardı. Sosyalizmin ve demokratik bir yaşamın yollarını açtı. Bundan ötürü proletarya diktatörlüğü ile faşist diktatörlükleri birbirine karıştırmak tarihsel bir hatadır. Proletarya diktatörlüğü işçi sınıfının emekçi yığınların diktatörlüğüdür. Faşist diktatörlüklerin ise, tamamen tersine, büyük sermayenin, tekellerin bütün halka karşı kanlı diktatörlüğü olduğunu unutmamak gerek.

Genel Sekreter Georges Marchais raporunda ve ondan sonra söz alan delegeler, proletarya enternasyonalizminin daha da güçlenmesinden, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle daha yakın bir dayanışmadan, dünya komünist ve işçi hareketinin Marksçı-Leninci ilkeler temelinde daha da güçlendirilmesinden söz ettiler, bunun gereğini belirttiler. Kongre bu önerileri karara bağladı, kabul etti. Kongrede misafir delegasyonlarla dayanışma ve sevgi gösterileri, Fransız işçi sınıfının eski ve köklü enternasyonalist geleneklerine uygundu. Paris Komününü, enternasyonal marşını yaratanların torunları işçi sınıfının enternasyonalist geleneklerine içten bağlı olduklarını XXII. Kongrede en canlı biçimde bir daha açığa vurdular, dünya kamuoyuna gösterdiler.

Kongreye katılan 1.522 delege MK'nin raporunu ve belgelerini oybirliğiyle kabul ettiler. Merkez Komitesi'ni ve Merkez Finans Kontrol Komisyonunu seçtiler. Merkez Komitesi ilk plenumunda Politbüro ve Sekreterliği seçti. Georges Marchais tekrar genel sekreterliğe seçildi.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Sayın okurlar,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler. Sonra Avrupadaki okurlarımız aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 Berlin 10

Postfach 100 229

West Berlin

Ödemeler şu konto numarasına yapılır:

Buchhandlung

Postscheckkonto 342 441

West Berlin

1. L. I. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDÖNÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI»
2. NAZIM HIKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA
6. S. Üstüngel, «SAVAŞ YOLU» (3. baskı)
7. S. Üstüngel, «GÜNÜMÜZDE TKP»
8. S. Üstüngel, «GÜNEŞLİ DÜNYA»
9. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
10. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN»
11. A. Saydan, «SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

İngiltere'deki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçılardan satın alabilirler:

Central Books Ltd.
37 Gray's Inn Rd.
London W.C.1.

Collet's London Bookshop
64-66, Charing Cross Rd.
London W.C. 2

Key Books
25, Essex St.
Birmingham B 5

**«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Sarada Mitra, Betti Sinkler, Joze Soares</i>	
Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve tarihsel önemi	97
<i>John Pittman</i>	
Amerikan demokrasisinin perde arkası	105
<i>Enrike Rodrigues</i>	
Bütün dünya komünistlerinin tek ideolojik cephesi sorunu	115
<i>Marta Rojas</i>	
Kuşaktan kuşağa geçiş, birlik, enternasyonalizm	130
<i>John Purton</i>	
Burjuvazinin ve işçi sınıfının gözüyle kapitalizmin bunalımı	134
xx: İnsan ve ekonomi	143
xx: Bunalım koşullarında grev hareketi	155
xx: Kapitalist ülkelerde işsizliğin artması	160
<i>Lev Şeydin</i>	
Nobel ödülleri	163
xx: Uluslararası örgütler hakkında kısa bilgiler	169

ÖZEL SAYFALAR

xx: Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Bizim Radyo» ve Türkiye Komünist Partisi'nin «Atılım», «TKP'nin Sesi», «Durum», «Yeni Çağ» gibi sözlü ve yazılı yayın organlarının yazar ve haber ulaştırıcılarıyla yaptığı söyleşi	171
xx: TKP MK Politbüro üyesi A. Saydan yoldaşın Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresinde TKP Merkez Komitesi adına yaptığı konuşma	176
<i>A. Saydan</i>	
Kapitalizmin bunalım sürecinde bazı sorunlar	
Bunalımın Türkiye'ye yansımaları	178
<i>A. S.</i>	
Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresi	186

